

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΟΥΜΕ ΤΟ 2017 ΜΕ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ ΑΠΟ 65 ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ SLUS

Ζητήσαμε από 65 αρχιτέκτονες, συγγραφείς, ποιητές, μεταφραστές, γραφίστες, επιμελητές και ιστορικούς τέχνης & αρχιτεκτονικής, μουσειογράφους, ηθοποιούς, σκηνοθέτες, σκηνογράφους, εκδότες, δημοσιογράφους, κριτικούς κινηματογράφου, ραδιοφωνικούς παραγωγούς, δικηγόρους, αστροφυσικούς και οδηγούς να διαλέξουν βιβλία, ταινίες, τηλεοπτικές σειρές, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις και καλλιτεχνικά δρώμενα της χρονιάς που μας πέρασε.

Να μοιραστούν με το SLUS, όχι απαραίτητα τα καλύτερα του 2017, αλλά αυτά που τους εντυπώθηκαν στο νου. Αυτά που τους ενθουσίασαν, που τους προβλημάτισαν, που θεωρούν ότι αξίζουν. Που τους συγκίνησαν, που τα συζήτησαν με τους φίλους τους, που τους συντρόφευσαν σε καφέ και παραλίες, που ξενύχτησαν διαβάζοντάς τα ή ξενιτεύτηκαν επισκέπτοντάς τα. Που θέλουν να τα ξαναθυμηθούν και να μας μιλήσουν για αυτά.

Ειδικά για τα βιβλία, δεν είναι απαραίτητο να είναι της εκδοτικής παραγωγής του 2017, αλλά εκείνα που διαβάστηκαν μέσα στην φετινή χρονιά. [άλλωστε μπορεί ο χρόνος ζωής των βιβλίων να είναι πεπερασμένος; Ή κάνει στείρες και στροβιλίζεται σε μια μπορχιανή βιβλιοθήκη – που άλλοι το λένε σύμπαν;]

Λίγο πριν το 2018 λοιπόν, συγκεντρώσαμε εδώ και σας παρουσιάζουμε μια ανθολογία προτάσεων που συναρμολογούν έναν συναρπαστικό εικαστικό και λογοτεχνικό μικρόκοσμο. Οι άνθρωποι που συμμετείχαν στην μικρή ανασκόπηση της χρονιάς που πέρασε μπαίνουν σε αλφαβητική σειρά και μπορείτε πιο εύκολα να δείτε τις επιλογές τους. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

ENJOY!

* με αλφαβητική σειρά

1. **Καλλιόπη Αμυγδάλου**, αρχιτέκτονας, ιστορικός αρχιτεκτονικής και μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΕΛΙΑΜΕΠ/ΕΜΠ.
2. **Νίκος Αναστασόπουλος**, Δρ. αρχιτέκτονας – ερευνητής. Διδάσκει στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ.
3. **Τηλέμαχος Ανδριανόπουλος**, αρχιτέκτονας, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ | αρχιτεκτονικό γραφείο Tense Architecture Network.
4. **Χρήστος Αστερίου**, συγγραφέας | Το τελευταίο του βιβλίο «Το ταξίδι του Ιάσονα Ρέμβη: μια αληθινή ιστορία» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις.
5. **Δήμητρα Βασιλάκου**, γραφίστρια | μέλος των metoo communication design.
6. **Σοφία Βυζοβίτη**, αρχιτέκτονας, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας | Το τελευταίο της βιβλίο «μικροκατοικία-άτλαντας για αρχιτέκτονες» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις University Studio Press.
7. **Στέλιος Γιαμαρέλος**, αρχιτέκτονας. Διδάσκει αρχιτεκτονική ιστορία, θεωρία και σχεδιασμό στο Λονδίνο και την Οξφόρδη.
8. **Σπύρος Γιαννακόπουλος**, συγγραφέας | Τα τελευταία του βιβλία «Νάνσι» και «Μασκοφόρος Εκδικητής» κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πατάκη.
9. **Φοίβη Γιαννιά**, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και ποιήτρια | Το τελευταίο της βιβλίο «Ραψωδία» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Gutenberg.
10. **Στυλιάνα Γκαλινίκη**, αρχαιολόγος και λογοτέχνης | Το τελευταίο της βιβλίο «Όλα πάνε ρολόι (ή σχεδόν)» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάι.
11. **Σωζήτα Γκουντούνα**, Δρ. ιστορίας τέχνης, επιμελήτρια τέχνης | Το τελευταίο της βιβλίο «Beckett's Breath» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Edinburgh & Oxford University Press.
12. **Αννίτα Δεκαβάλλα**, ηθοποιός και μεταφράστρια. Μαζί με τον Τάκη Βουτέρη δημιούργησαν το Θέατρο Εξαρχείων.
13. **Λίνα Δήμα**, Δρ. αρχιτέκτονας. Διδάσκει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στο Πανεπιστήμιο Πατρών.
14. **Αντζελα Δημητρακάκη**, συγγραφέας και ιστορικός τέχνης. Διδάσκει θεωρία της σύγχρονης τέχνης στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου | Το τελευταίο της βιβλίο «Τέσσερις μαρτυρίες για την εκταφή του ποταμού Ερρινουού» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας (τιμήθηκε με το βραβείο Διηγήματος της Ακαδημίας Αθηνών και το βραβείο Διηγήματος/Νουβέλας 2017 του περιοδικού Ο Αναγνώστης).
15. **Γιάννης Δούκας**, ποιητής | Το τελευταίο του βιβλίο «Το σύνδρομο Σταντάλ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις.
16. **Βασίλης Δρόλιας**, συγγραφέας και αστροφυσικός | Το τελευταίο του βιβλίο «Nyxos» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.
17. **Αλίκη Κακουλίδου**, γραφίστρια | μέλος των metoo communication design.
18. **Γιάννης Καλαβριανός**, σκηνοθέτης. Νέο θεατρικό του έργο «Γρανάδα» (Από Μηνανή Θέατρο, από τις 31.01.2018) | Τελευταίο έργο του «Γιοι και κόρες» (κέρδισε το Βραβείο δραματουργίας ελληνικού έργου Κάρολος Κουν 2014).
19. **Χρυσούλα Καραδήμα**, αρχιτέκτονας. Συμμετέχει στο ερευνητικό εργαστήριο site specific performance, choreogenic.
20. **Δήμητρα Καραμπελιά**, αρχιτέκτονας.
21. **Γιάννης Καραχάλιος**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο Plaini and Karahalios Architects.
22. **Τόνια Κατερίνη**, αρχιτέκτονας και πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ (Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών – Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων).
23. **Δημήτρης Κατσουρίνης**, διδάκτωρ Ε.Μ.Π και συγγραφέας | Το βιβλίο του «Φτηνά μαργαριτάρια» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Οκτώ.
24. **Κατερίνα Κοτζιά**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο K&K Architects.
25. **Ζήσης Κοτιώνης**, αρχιτέκτονας, καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας | Το τελευταίο του βιβλίο «Trans Europe Express» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάι.
26. **Νίκος Κουρνιάτης**, αρχιτέκτονας, ηθοποιός και επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.
27. **Βασιλική Κυπραίου**, ηθοποιός. Συμμετέχει στην καλλιτεχνική ομάδα για το project “Το σαλόνι των ξένων” (Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου, 2018).
28. **Πέννυ Λουκάκου**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο architectones02.
29. **Ευγενία Λουπάκη**, δημοσιογράφος- ραδιοφωνική παραγωγός 105,5 στο Κόκκινο, ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Το σπίτι από μακριά» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάι.
30. **Πόλυ Λυκούργου**, κριτικός κινηματογράφου (Flix.gr και Nova) | το μεγαλύτερο κινηματογραφικό site στην Ελλάδα για το σινεμά FLIX.GR.
31. **Ιρίς Λυκουριώτη**, αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας | αρχιτεκτονικό γραφείο Οι αρχιτέκτονες της Φάλαινας.
32. **Δημήτρης Μαμαλούκας**, συγγραφέας | Το τελευταίο του βιβλίο «Ο κρυφός πυρήνας των Ερυθρών Ταξιαρχιών» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος (τιμήθηκε με το βραβείο μυθιστορήματος 2017 του περιοδικού Ο Αναγνώστης).
33. **Έλενα Μαρούτσου**, συγγραφέας. Βιβλιοκρισίες της δημοσιεύονται στην Εφημερίδα των Συντακτών | Το τελευταίο της βιβλίο «Οι χυδαίες ορχιδέες» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κίχλη.
34. **Θανάσης Μήνας**, ραδιοφωνικός παραγωγός στον 105,5 Στο Κόκκινο και υπεύθυνος ελληνικής λογοτεχνίας των εκδόσεων Κέδρος.
35. **Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης**, συγγραφέας | Το τελευταίο του βιβλίο «Το μέσα από τα βλέφαρά μας» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Bibliotheque.

36. **Κωνσταντίνος Μπούγας**, αρθρογραφεί σε έντυπα και ψηφιακά μέσα.
37. **Σπύρος Νάσαινας**, αρχιτέκτονας – μουσειογράφος. Από τα τελευταία του έργα ο σχεδιασμός της περιοδικής αρχαιολογικής έκθεσης «Κυκλαδικά στιγμιότυπα από τα μνημεία και τους ανθρώπους τους» στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (ως τις 28.02.2018).
38. **Ευτυχία Παναγιώτου**, ποιήτρια | Το τελευταίο της βιβλίο «Χορευτές» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.
39. **Χίλντα Παπαδημητρίου**, μεταφράστρια και συγγραφέας | Το τελευταίο της βιβλίο «Η συχνότητα του θανάτου» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.
40. **Λός Παπαδόπουλος**, αρχιτέκτονας, ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.
41. **Αναστασία Παπαδοπούλου**, Δρ. αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο 40.22.ARCHITECTS.
42. **Δάφνη Παπαδοπούλου**, αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός και υποψήφια διδάκτορας της Σχολής Αρχιτεκτονικών Μηχανικών ΕΜΠ.
43. **Ειρήνη Παπακυριακού**, διοργανώτρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης Αθηνών και μεταφράστρια.
44. **Μαύρα Πεπονής**, σκηνοθέτης κινηματογράφου. Η μικρού μήκους ταινία της «Still» (Στάση) έλαβε τη διάκριση «κίνητρο» από το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου (40ο Φεστιβάλ Ελληνικών Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας 2017).
45. **Γιάννης Πεπονής**, καθηγητής αρχιτεκτονικής στο Georgia Institute of Technology | Το βιβλίο του «Χωρογραφίες-Ο αρχιτεκτονικός σχηματισμός του νοήματος» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
46. **Θάλεια Πρωτονοταρίου**, σκηνοθέτης | Εκδόσεις Οκτώ.
47. **Ανθή Ροζή**, τελειόφοιτη του τμήματος Αρχιτεκτόνων στο Πανεπιστήμιο Πατρών και ακαδημαϊκή συνεργάτρια στο Arkki – Σχολείο Αρχιτεκτονικής για παιδιά | βιβλιοφιλικό blog Oh That Book.
48. **Όλγα Σελλά**, δημοσιογράφος. Συνεργάζεται με το artplay.gr.
49. **Μήτσος Σιρόκος**, οδηγός.
50. **Ροζίτα Σπινάσα**, δικηγόρος και συγγραφέας. Το βιβλίο της «Στόμαστομαστό» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.
51. **Αθηνά Σταυρίδου**, αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.
52. **Τζίνα Σωτηροπούλου**, αρχιτέκτονας, αρθρογραφεί τακτικά στο κυριακάτικο πολιτιστικό ένθετο της εφημερίδας Καθημερινή για τέχνη, design και αρχιτεκτονική | αρχιτεκτονικό γραφείο architectones02.
53. **Γιώργος Τζιριτζιλάκης**, αρχιτέκτονας, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και καλλιτεχνικός σύμβουλος του Ιδρύματος ΔΕΣΤΕ. Το βιβλίο του «Υπο-νεωτερικότητα και εργασία του πένθους. Η επήρεια της κρίσης στη σύγχρονη ελληνική κουλτούρα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.
54. **Παναγιώτης Τουρνικιώτης**, αρχιτέκτονας, καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Η διαγώνιος του Le Corbusier» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Εκκρεμές.
55. **Γιώργος Τριανταφύλλου**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο «Γιώργος Τριανταφύλλου και Συνεργάτες» & triantafyllou.blogspot.gr.
56. **Βάλια Τσάπα-Τσιλιμένη**, διδάκτορας και διδάσκουσα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γενεύης, ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Άγρια χόρτα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κίχλη.
57. **Βανέσσα Τσακαλίδου**, Δρ. αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ | αρχιτεκτονικό γραφείο 40.22.ARCHITECTS.
58. **Κώστας Τσιαμπάος**, αρχιτέκτονας, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Αμφίθυμη νεωτερικότητα – 9+1 κείμενα για τη μοντέρνα αρχιτεκτονική στην Ελλάδα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Επίκεντρο.
59. **Ράνια Υφαντίδου**, σκηνογράφος-ενδυματολόγος και θεατρολόγος. Τελευταίο της έργο, σκηνικά & κοστούμια του έργου «Ελίζα» για την παιδική σκηνή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος που ξεκίνησε στις 12.11.2017.
60. **Δημήτρης Φιλιππίδης**, αρχιτέκτονας, ομότιμος καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Κωνσταντίνος Α. Δοξιάδης (1913-1975) –Αναφορά στον Ιππόδαμο» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μέλισσα.
61. **Κορίνα Φιλοξενίδου**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο K&K Architects.
62. **Πέτρος Φωκαΐδης**, αρχιτέκτονας, υποψήφιος διδάκτορας στην Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής, συν-επιμελητής του τόμου «Θέσεις της Μνήμης» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νήσος.
63. **Κατερίνα Χαραλαμποπούλου**, αρχιτέκτονας, υποψήφια διδάκτορας της Σχολής Αρχιτεκτονικών Μηχανικών ΕΜΠ.
64. **Χαρίκλεια Χάρη**, αρχιτέκτονας και επιμελήτρια του πρότζεκτ Microgeographies.
65. **Βαρβάρα Χριστοπούλου**, αρχιτέκτονας | αρχιτεκτονικό γραφείο deltarchi.

1

Η **Καλλιόπη Αμυγδάλου** είναι αρχιτέκτονας, ιστορικός αρχιτεκτονικής και μεταδιδακτορική ερευνήτρια ΕΛΙΑΜΕΠ/ΕΜΠ.

Rüdiger Schaper, «Η Οδύσσεια του Πλαστογράφου Κωνσταντίνου Σιμωνίδη», μετάφραση: Νατάσα Σεχίδου, εκδόσεις Νεφέλη, 2012 *

Το 2017 με κέρδισε η ιστορία ενός μεγαλοφυούς Έλληνα πλαστογράφου του 19^{ου} αιώνα, του Κωνσταντίνου Σιμωνίδη, που κατασκεύαζε εκπληκτικά αρχαία τεκμήρια και τα πουλούσε σε διψασμένους για ελληνική αρχαιότητα Έλληνες και ξένους. Ο Σιμωνίδης προσωποποιεί μια χώρα με διφορούμενα αισθήματα (χρέους αλλά και αντιπάθειας) προς τη Δύση, που ενδύεται έναν (επιτηδευμένο) μανδύα αρχαιότητας. Ταξιδεύει με τα θαυμαστά του αρχαία δολώματα σε μία Δύση που βοηθά την Ανατολή αλλά ταυτόχρονα οικειοποιείται τους θησαυρούς της. Ο φιλόδοξος και τυχοδιώκτης Έλληνας μέχρι το τέλος ορκίζεται για την αυθεντικότητα των ευρημάτων του – ίσως και να το πιστεύει πραγματικά. Το όριο ανάμεσα στο αληθινό και το πλαστό, ανάμεσα στο κατακρίτο και στο αξιοθαύμαστο χάνεται σε μία απίθανη αλλά τόσο ελληνική ιστορία. Πολύ καλή η μετάφραση της Νατάσσας Σεχίδου.

2

Ο **Νίκος Αναστασόπουλος** είναι Δρ. αρχιτέκτονας – ερευνητής και διδάσκει στη Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ.

François Houtart, «El bien común de la humanidad», IAEN Cuadernos subversivos, 2013 * Μιλάει για την παγκόσμια κρίση και για αυτά που μπορούμε να αρχίσουμε να αντιλαμβάνομαστε ως στοιχεία που μας ενώνουν και με βάση τα οποία θα μπορούσε να οικοδομηθεί μία εναλλακτική ανθρώπινη παγκόσμια συνείδηση. Ο συγγραφέας είναι Βέλγος κοινωνιολόγος, εμβληματική προσωπικότητα ανθρωπιστή, ακούραστου ταξιδευτή, οικολόγου, ακτιβιστή, που γνώρισα στο Κίτο, και που χάθηκε τη χρονιά που μας πέρασε. Με τον Φρανσουά φάγαμε κάποιες φορές μαζί, και έχω την τύχη να κρατάω στα χέρια μου ένα από τα τελευταία βιβλίο του που μου χάρισε ο ίδιος, στα ισπανικά, “το Κοινό καλό της ανθρωπότητας”.

Φώτης Τερζάκης, «Αντίδρομα στον ήλιο, Ασιατικές ιχνογραφίες, τόμος Β΄», εκδόσεις Πανοπτικών, 2015 * Ο ποταμός Μεκόνγκ, Βιετνάμ, Μογγολία, Κίνα, Ιαπωνία, Νεπάλ, ζεν, ο πέτρινος δράκοντας, περιπατητικός διαλογισμός... Ο Φώτης Τερζάκης, ο Έλληνας στοχαστής για τον οποίο τρέφω απεριόριστο θαυμασμό και εκτίμηση, μετά από ένα ταξίδι προσκύνημα σε χώρες της Ασίας γράφει ένα βιβλίο που, έχοντας χαρακτηριστικά ταξιδιωτικών εντυπώσεων, μετατρέπει την αφήγηση σε θεωρία θρησκειών, φιλοσοφίας και πολιτισμού. Εξαιρετικό!

Michael Corballis, «Στο λαβύρινθο του μυαλού: 21 διαδρομές στα μονοπάτια του ανθρώπινου εγκεφάλου», μετάφραση: Θεοδώρα Πασαχίδου, εκδόσεις Αιώρα, 2013 * Ο Corballis εξερευνά πτυχές των διαδικασιών με τους οποίους λειτουργεί το ανθρώπινο μυαλό και το κάνει με εύληπτο και διασκεδαστικό τρόπο! Πολύ καλογραμμένο και βιβλίο που συνιστώ ακόμη και για δώρο!

Ηλίας Ευθυμίου, «Το δίλημμα της πεταλούδας – Οικολογική ερμηνευτική και περιβαλλοντικός σχετικισμός», Ακαδημία Αθηνών με τη συμβολή του Μαριουπούλειου – Καναγκίνειου Ιδρύματος Επιστημών Περιβάλλοντος, 2017 * Θυμάστε τη θεωρία του Χάους και το πέταγμα της πεταλούδας; Το βιβλίο αυτό που μόλις πήρα στα χέρια μου και διατίθεται δωρεάν και σε ψηφιακή μορφή εκτός από έντυπη, έχω την εντύπωση ότι είναι η νέα Βίβλος για την οικολογία. Ο Ηλίας Ευθυμίου διηύθυνε το διεπιστημονικό Ινστιτούτο περιβαλλοντικών ερευνών και υπήρξε ιδρυτής της Ελληνικής Greenpeace.

3

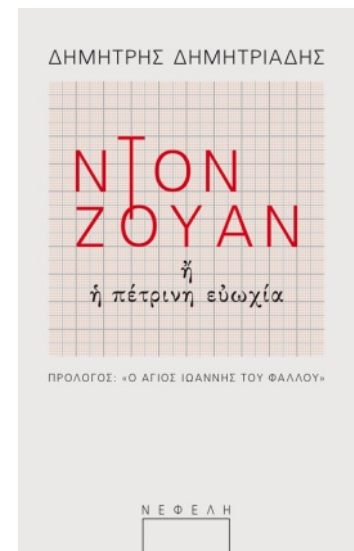
Ο **Τηλέμαχος Ανδριανόπουλος** είναι αρχιτέκτονας, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Διατηρεί το αρχιτεκτονικό γραφείο [Tense Architecture Network](#).

«Don Zouán» του Μολιέρου, Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση, σκηνοθεσία: Μιχαήλ Μαρμαρινός, δραματουργία: Μιχαήλ Μαρμαρινός, Έρι Κύργια, μουσική – μεταγραφή Don Giovanni: Δημήτρης Καμαρωτός, διαμόρφωση χώρου: Kenny McLellan, κοστούμια: Εύα Νάθena, φωτισμοί: Ελευθερία Ντεκώ | παίζουν: Γιάννος Περγλέγκας, Χάρης Φραγκούλης, Έλενα Μαυρίδου, Γιάννης Βογιατζής, Ευαγγελία Καρακατσάνη, Τάσος Καραχάλιος, Έφη Γούση, Adrian Frieling, Ντένης Μακρής, Ilya Algaer, 2017

Μετάφραση κειμένου Μολιέρου: Δημήτρης Δημητριάδης, «Nton Zouán ή η πέτρινη ευωχία», εκδόσεις Νεφέλη, 2015 *

1665, Φεβρουάριος. Πρώτη παράσταση του Don Zouán στο Palais Royal. Δόθηκαν 15 παραστάσεις. Η σφοδρή επίθεση εναντίον του έργου φρόντισε να μην ανέβει ξανά στη σκηνή, ούτε να εκδοθεί -τουλάχιστον όσο ζούσε ο Μολιέρος. Φεβρουάριος επίσης, 352 χρόνια μετά, στην παράσταση από τον Μιχαήλ Μαρμάρينو σε μετάφραση από τον Δημήτρη Δημητριάδη ο εντέλει κατακεραυνωμένος άθεος λέει στον υπηρέτη του: ‘Σου το έχω πει αμέτρητες φορές, έχω μια έμφυτη κλίση στο να εγκαταλείπομαι σε κάθε τι που με ελκύει. Η καρδιά μου ανήκει σε όλες τις ωραίες. Δική τους δουλειά είναι να την παίρνουν η μία μετά την άλλη και να την κρατούν όσο πιο πολύ μπορούν. Μα, ποιο είναι το υπέροχο οικοδόμημα που βλέπω ανάμεσα στα δέντρα;’

Κάτι ακόμη. Ο γαλλικός τίτλος είναι ‘Dom Juan ou Le Festin de Pierre’. Υπάρχουν πολλές μεταφράσεις του κειμένου, που ήδη από τον υπότιτλο δηλώνουν τη διαφορά τους: le festin, ελληνιστί ως δείπνος, ή και συμπόσιο. Ο Δημητριάδης γράφει ευωχία. Η τρομερή ένταση της παράστασης του Μαρμάρινου δεν ήταν ασύνδετη από την απaráμιλλη μετάφραση. Απολύτως δίκαιο ότι ο Μολιέρος εξαφανίζεται από το εξώφυλλο της.

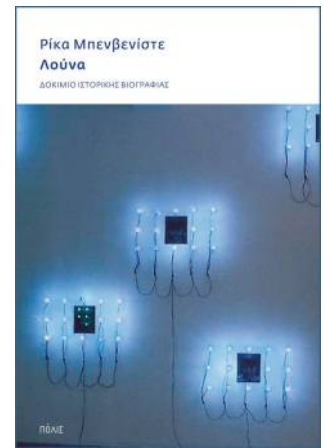

4

Ο Χρήστος Αστερίου είναι συγγραφέας. Το τελευταίο του βιβλίο «Το ταξίδι του Ιάσονα Ρέμβη: μια αληθινή ιστορία» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις.

Ρίκα Μπενβενίστε, «Λούνα – Δοκίμιο ιστορικής βιογραφίας», Εκδόσεις Πόλις, 2017 *

Η ιστορικός Ρίκα Μπενβενίστε αφηγείται εδώ την ιστορία της Σεφαραδίτισας Λούνας Γκατένιο-της «θείας Λούνα»- σώζοντας την μνήμη της (και μαζί την μνήμη δεκάδων «ανώνυμων» θεσσαλονικιών Εβραίων) από την τρομερή χοάνη της λήθης. Από την Θεσσαλονίκη στο φρικτό Μπλοκ 10 του Άουσβιτς και από το Μπέργκεν-Μπέλσεν στην μιζέρια της μεταπολεμικής Ελλάδας, η Λούνα θα θριαμβεύσει υπομένοντας και θα επιστρέψει με αργά βήματα στην κανονική ζωή. Το βιβλίο αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον όταν η συγγραφέας αφήνει προοδευτικά την παράθεση γεγονότων για να καταθέσει όσα η ίδια θυμάται: εμπλέκεται προσωπικά, αναρωτιέται για τις κατά καιρούς αποφάσεις της Λούνα και περιγράφει τις σωζόμενες φωτογραφίες της αποφεύγοντας, ωστόσο, να τις συμπεριλάβει στο τόμο. Πρόκειται για μια γοητευτική μέσα στην σκληρότητα του θέματός της γραφή που αφορμάται από την ιστορία για να φτάσει στις παρυφές μιας ρεαλιστικής, ελεύθερης από κάθε περιττό στολίδι, λογοτεχνίας.

5

Η **Δήμητρα Βασιλάκου** είναι γραφίστρια και μέλος της ομάδας [metoo communication design](https://metoocommunicationdesign.com).

«Blade Runner 2049», σκηνοθεσία: Denis Villeneuve, πρωταγωνιστούν: Ryan Gosling & Harrison Ford, 2017 *

Είχα δει την πρώτη ταινία σε βιντεοκασέτα όταν βρισκόμουν στο Brighton στο τέλος του '90, αρκετά χρόνια μετά την κυκλοφορία της. Είναι η μοναδική ταινία που έχω δει τόσες φορές. Όλο και κάτι καινούριο ανακάλυπτα μέσα στις εικόνες της. Πολλές φορές πάταγα pause σε διάφορα σημεία της ταινίας θέλοντας να ανακαλύψω τις λεπτομέρειες που κρύβονταν σε ένα καρέ. Κάθε καρέ, κάθε λεπτομέρεια μια πολύ δυνατή σύνθεση στοιχείων και χρωμάτων. Άλλοτε σκοτεινά, άλλοτε με έντονα χρώματα, άλλοτε θαμπά και μυστηριώδη. Στοιχεία που διεκδικούσαν χώρο στα συναισθήματά μου. Όσο για τη μουσική απόλυτα δεμένη με την εικόνα, απόλυτα δεμένη με την πλοκή. Το **Blade Runner 2049** πιστεύω είναι από τις μοναδικές ταινίες που κατορθώνει να συνεχίσει επάξια την ιστορία και να σταθεί στο ύψος των προσδοκιών αυτών που αγάπησαν την πρώτη ταινία. Νοσταλγία... pause σε κάθε σκηνή... και μια ιστορία αγάπης που συνεχίζει στο μέλλον το τόσο ζοφερό που όμως ακόμα υπάρχει ελπίδα...

6

Η **Σοφία Βυζοβίτη** είναι αρχιτέκτονας, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το τελευταίο της βιβλίο «μικροκατοικία-άτλαντας για αρχιτέκτονες» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις University Studio Press.

Pier Vittorio Aureli, «Less is Enough: On Architecture and Asceticism», εκδόσεις Strelka Press, 2013 *

Less is enough του Pier Vittorio Aureli, ένα αρχιτεκτονικό δοκίμιο για τις αντιφάσεις του μινιμαλισμού, για τη διαχρονική σχέση της ασκητικής με τη λιτότητα, την πολιτική διάσταση της αισθητικής του ελάχιστου. Αναπαραστές που ξεκινούν από το βιομηχανικό ήθος του Mies van der Rohe και το συγκρατημένο ανθρωπισμό του Peter Zumthor. Το δοκίμιο μας ταξιδεύει σε μια αρχιτεκτονική γενεαλογία του μοναστικού κελιού που παρουσιάζεται ως το κατεξοχήν παράδειγμα της ελαχίστης διαβίωσης. Αποσαφηνίζει τη συγγένεια του χριστιανικού μοναχισμού, τον προτεσταντισμό, και τον τηλορισμό. Εκθέτει τη σκοτεινή πλευρά των αισθητικών πρακτικών της apple και του Steve Jobs ιδωμένων μέσα από ένα νέο-Baudelairean διάγω επισφαλώς της ανερχόμενης δημιουργικής τάξης. Το παράδειγμα του ελάχιστου διατυπώνεται με αισιοδοξία, σαν μια ριζοσπαστική εναλλακτική στο καθεστώς της συσώρευσης, μια μορφή αντίστασης στη δύναμη που ασκεί ο καπιταλισμός σε προσωπικό επίπεδο. Απότοκο μιας δημιουργικότητας επαυξημένης από τις συνθήκες της κρίσης –όπως ο αρχιτεκτονικός ακτιβισμός του do more with less, ή ενός κοσμοπολίτικου νομαδικού τρόπου ζωής – όπως το προδρομικό co-op zimmer του Hannes Meyer και τα μεταγενέστερα, δημόσια κελιά διαβίωσης του πρόωρα χαμένου Absalon.

7

Ο **Στέλιος Γιαμαρέλος** είναι αρχιτέκτονας. Διδάσκει αρχιτεκτονική ιστορία, θεωρία και σχεδιασμό στο Λονδίνο και την Οξφόρδη.

George Saunders, «Λήθη και Λίνκολν», μετάφραση: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, εκδόσεις Ίκαρος, 2017 *

Μπορώ πια να το πω με σιγουριά. Η λογοτεχνική ανακάλυψη της χρονιάς για εμένα ήταν ο George Saunders. Τον γνώρισα το καλοκαίρι ως επιδέξιο μάστορα της μικρής φόρμας στην συλλογή των διηγημάτων του, “Δεκάτη Δεκεμβρίου”. Για λίγο καιρό, όμως, δίσταζα να διαβάσω και το πρώτο του μυθιστόρημα, “Λήθη και Λίνκολν”. Φοβόμουν μήπως κι εκείνος, όπως και άλλοι αγαπημένοι και αγαπημένες μου διηγηματογράφοι πριν από αυτόν, δεν ανταποκρινόταν τελικά στις απαιτήσεις της μεγάλης φόρμας. Ευτυχώς, όμως, έσφαλλα. Ο πολύτροπος Saunders επιτελεί την μετάβαση από την μικρή στην μεγάλη φόρμα με ευρηματική μαεστρία. Μοιάζει έτσι απλώς σαν να διευρύνει φυσικά το αφηγηματικό του εύρος, για να καλωσορίσει ένα πλήθος από νέες φωνές στην ιστορία του. Διεκδικώντας να αναλάβουν τα ηνία της αφήγησης, οι αποσπασματικές αυτές φωνές βιάζονται να διαδεχθούν η μία την άλλη. Και καθώς ο Saunders τις συρράπτει στον ρυθμό μιας νευρώδους διαδοχής από σύντομα κεφάλαια, η ιστορία του αποκτά μια κινηματογραφική υφή που φαίνεται να αναμένει τον εξίσου πολυμήχανο σκηνοθέτη της.

Αυτή δεν είναι μια ιστορία φαντασμάτων που διαδραματίζεται πολύ μακριά μας, σε ένα κοιμητήριο της Τζόρτζια, ένα βράδυ του Φεβρουαρίου του 1862 με φόντο τον αμερικανικό εμφύλιο. Αντίθετα, έρχεται πολύ κοντά μας μέσα από τα ευρύτερα ερωτήματα που πραγματεύεται: από την αγάπη στην απώλεια, την διεργασία του πένθους και τη θέση όλων αυτών στην ζωή μας, μέχρι την πολύ ανθρώπινη βαρύτητα των μεγάλων πολιτικών αποφάσεων. Ίσως ακόμη πιο απροσδόκητα, όμως, τα φαντάσματα του Saunders συνδιαλέγονται επίσης με τις σύγχρονες φαντασιώσεις των ερευνητών της τεχνητής νοημοσύνης. Καλλιεργούν το φαντασιακό μας για την πιθανή δυνατότητα άμεσης νοητικής επικοινωνίας ανθρώπων με ανθρώπους (αλλά και ζώα και μηχανές) σε ένα καθεστώςμαζικής συλλογικής νοημοσύνης. Και όλα αυτά προτού καν προλάβω να αγγίξω την τόσο προσωπική διάσταση της γραφής του Saunders και την θεραπευτική λειτουργία που μπορεί αυτή να επιτελέσει όταν συναντηθεί με τις ανάλογες προσωπικές εμπειρίες του καθενός και της καθεμιάς μας. Ή μάλλον, εδώ ακριβώς είναι που πρέπει να αφήσω τα πολλά και φτωχά δικά μου λόγια, για να σας παραπέμψω απευθείας στο πρωτότυπο. Είμαι σίγουρος ότι έχει ακόμη περισσότερα να πει σ’ εσάς προσωπικά.

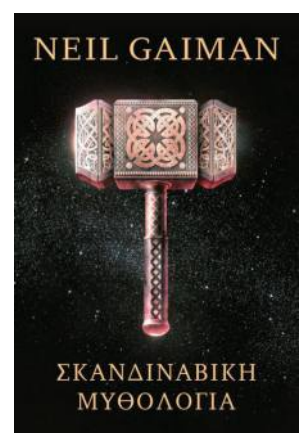
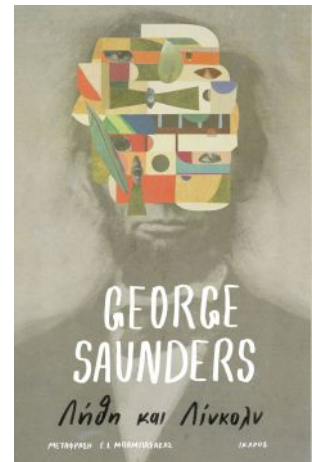
8

Ο **Σπύρος Γιαννακόπουλος** είναι συγγραφέας. Τα τελευταία του βιβλία «Νάνσι» και «Μασκοφόρος Εκδικητής» κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πατάκη.

Neil Gaiman, «Σκανδιναβική Μυθολογία», μετάφραση: Θωμάς Μαστακούρης, εκδόσεις Selini, 2017 *

Σκανδιναβική μυθολογία, αυτή η σαγηνευτική. Με τον Όντιν, τον πατέρα των θεών που έδωσε το ένα του μάτι για χάρη της σοφίας. Τον Θορ, τον γιο του Όντιν, θεό του κεραυνού, με το θαυμαστό σφυρί φτιαγμένο από νάνους με τη μικρή λαβή που πάντα όταν το πετάει βρίσκει στόχο. Τον Λόκι, τον πιο ύπουλο και πανούργο και δαιμόνιο από όλους τους κατοίκους της Άσγκαρντ. Μια μυθολογία γεμάτη θεούς και μαγεία, νάνους και γίγαντες, δολοπλοκίες, περιπέτειες και ζαβολιές. Λάτρης αυτής, ο πολύ αγαπητός Neil Gaiman. Ο Βρετανός συγγραφέας του φανταστικού την γνωρίζει άπταιστα, έργα του έχουν επηρεαστεί από αυτήν, και θέλησε να μας την επανασυστήσει. Ξαναδιηγήθηκε λοιπόν αυτές τις ιστορίες, με σύγχρονο ύφος, οικονομημένο λόγο, ευθύτητα και χιούμορ. Ευφάνταστη από τη φύση της και απολαυστική, χάρη στην εξαιρετική αφηγηματική ικανότητα του συγγραφέα, η Σκανδιναβική Μυθολογία είναι μια ιλιγγιώδης περιπλάνηση σε έναν σκληρό, ηρωικό και παραμυθένιο κόσμο.

9

Η **Φοίβη Γιαννίση** είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Ραψωδία» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Gutenberg.

Isaac Babel, «Contes d'Odessa», εκδόσεις Gallimard, 1967 | Μπέρναρντ Μαλαμούντ, «Μάστορας», μετάφραση: Κατερίνα Σχινά, εκδόσεις Καστανιώτης, 2017 | Νταβίντ Γκρόσμαν, «Στο τέλος της γης», μετάφραση: Λουίζα Μιζάν, εκδόσεις Καστανιώτης, 2011 | Ρίκα Μπενβενίστε, «Λούνα», εκδόσεις Πόλις, 2017 | Άντζη Σαλαμπάση, «Μπερλίν», εκδόσεις Πόλις, 2017 *

Φέτος διάβασα 5 εξαιρετικά βιβλία που θα τα κατέτασσα στην εβραϊκή λογοτεχνία, το “Contes d’ Odessa”, του Isaac Babel (Gallimard, πρώτη έκδοση 1967), τον “Μάστορα”, του Μπέρναρντ Μαλαμούντ (σε μετάφραση Κατερίνας Σχινά), το “Στο τέλος της γης”, του Νταβίντ Γκρόσμαν, τη “Λούνα”, της Ρίκας Μπενβενίστε και το Μπερλίν της Άντζης Σαλαμπάση. Και τα πέντε βιβλία διατρέχονται από το βιογραφικό στοιχείο, το βίωμα, αλλά σε κάθε περίπτωση με διαφορετικό τρόπο. Ενώ η “Λούνα”, που είναι η πιο πρόσφατη ανάγνωσή μου, αυτοπροσδιορίζεται ως ιστορικό βιβλίο, αλλά θα μπορούσε να διαβαστεί και ως νουβέλα, χωρίς τις υποσημειώσεις της, γιατί εκτυλίσσεται ως μία αφήγηση, την βιογραφία μίας κρατούμενης στο Άουσβιτς Θεσσαλονικιάς Εβραίας, και το “Μπερλίν” είναι ένα αυτοβιογραφικό, ημερολογιακό σχεδόν, βιβλίο που με ασθματικό τρόπο μιλάει για την εμπειρία του Βερολίνου σήμερα αλλά με την διερώτηση για το παρελθόν και τη σχέση του με το ζωντανό παρόν, τα υπόλοιπα τρία είναι βιβλία καθαρής μυθοπλασίας, που όμως μας φέρνουν σε θερμή επαφή με την ιστορία ως βίωμα μίας συγκεκριμένης εποχής σε έναν συγκεκριμένο τόπο και τον δικό του ολοκληρωμένο κόσμο.

Το πρώτο, οι “Ιστορίες της Οδησσού”, που διάβασα στα γαλλικά, συγκεντρώνει όλες τις νουβέλες του Μπάμπελ από τα 1923 μέχρι τα 1937. Από αυτές στα ελληνικά έχουν δημοσιευτεί οι περισσότερες σε δύο τομίδες: Στο υπόγειο και άλλες ιστορίες, σε μετάφραση του Σπύρου Τσακνιά, που είχα διαβάσει όταν είχε πρωτοεκδοθεί από τις εκδόσεις Στιγμή, μετά από υπόδειξη του Ε. Χ. Γονατά, στα 1988, και στο “Άρωμα της Οδησσού”, (Ροές, 2004) σε μετάφραση Βασίλη Πουλάκου. Ο Μπάμπελ, γεννημένος στην Οδησσό, ήταν φίλος και προστατευόμενος του Γκόρκι, και εκτελείται από τον Στάλιν στη Μόσχα στα 1940. Λέγεται ότι επηρέασε τον Μαλαμούντ, Αμερικανοεβραίο συγγραφέα του “Μάστορα”, βιβλίου που μοιράζεται έναν παρόμοιο κόσμο με του Μπάμπελ αν και γραμμένο από μετανάστη δεύτερης γενιάς στην Αμερική. Στις ιστορίες του ο Μπάμπελ χτίζει δεξιοτεχνικά, σφυρίζοντας, με κύματα λέξεων, ένα κόσμο πλήρη, εκρηκτικό, κινούμενο μέχρι την παραμικρή του λεπτομέρεια, σφύζοντα από ζωή, δραματικό αλλά και γεμάτο χιούμορ. Ένας εβραίος γκάνγκστερ της Οδησσού, ο Μπένια Κρικ, είναι ο ήρωας σε κάποιες από αυτές, ένας γκάνγκστερ του χωματόδρομου, της πονηριάς, της ανέχειας, του έρωτα και του γλεντιού, σε μία κοινωνία υπό συνθήκες ακραίας φτώχειας και υπό διωγμό. Σε άλλες, όπως στην αριστουργηματική “Ιστορία του Περιστεριώνα μου”, εμφανίζεται το συγγραφικό εγώ, σε μία πρωταρχική βίαιη εμπειρία αυτοσυνειδησίας της παιδικής ηλικίας, κατά τη διάρκεια ενός πογκρόμ στην Οδησσό. Όπως λέει ο εγγονός του συγγραφέα, ο Μπάμπελ δεν μας περιγράφει ήρωες αλλά την διαδικασία της δημιουργίας τους, και νομίζω πως αυτό είναι το κοινό στοιχείο και στα άλλα βιβλία: η δημιουργικότητα της γλώσσας στη διαδικασία της αφήγησης.

Στο αριστουργηματικό “Στο τέλος της γης”, η εμπειρία του πολέμου και της δυστυχίας μας μεταφέρεται πλέον από την πλευρά της μάνας, σε μία γραφή απόλυτα αισθαντική, φορτωμένη συγκίνηση, γεμάτη στην φόρμα της από το φορτίο που κουβαλάει.

10

Η **Στυλιάνα Γκαλινίκη** είναι αρχαιολόγος και λογοτέχνης. Το τελευταίο της βιβλίο «Όλα πάνε ρολόι (ή σχεδόν)» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάνι.

Ρίκα Μπενβενίστε, «Λούνα – Δοκίμιο ιστορικής βιογραφίας», Εκδόσεις Πόλις, 2017 *

Όπως και στην προηγούμενη ιστορική μελέτη της -«Αυτοί που επέζησαν»- η Ρίκα Μπενβενίστε μελετά τον τρόπο που οι συνήθειες άνθρωποι εμπλέκονται με την επίσημη ιστορία και τη συλλογική μνήμη ως συνδιαμορφωτές της αλλά και ως αποδέκτες της. Αυτή τη φορά η Μπενβενίστε «διασώζει από την αφάνεια» που συνήθως επιφυλάσσει η επίσημη ιστορία στις φτωχές αγράμματες γυναίκες, έναν άνθρωπο του ευρύτερου οικογενειακού της κύκλου, τη Λούνα, μία Εβραία της Θεσσαλονίκης που έζησε στην πόλη σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα εργαζόμενη ως ράφτρα, «καλυμματού». Έχοντας στη διάθεσή της ελάχιστα έγγραφα που αποτύπωναν αποσπασματικά συμβάντα από τη ζωή της Λούνα, καθώς και φωτογραφίες και προσωπικές αναμνήσεις, η Μπενβενίστε ιχνηλατεί όψεις του βίου της σαλονικιώτικης εβραϊκής κοινότητας πριν και μετά το Ολοκαύτωμα, μέσα από οδούς και κτίρια της Θεσσαλονίκης, αλλά και τους τόπους εξόντωσης. Το βιβλίο διακρίνεται όχι μόνο για την επιστημονική του εγκυρότητα αλλά και για τη μαστοριά της γραφής του, εφάμιλλη λογοτεχνικού κειμένου. Η ιστορικός μοιάζει να αντιμετωπίζει τα αποσπασματικά τεκμήρια της ζωής της Λούνα όπως τα κομμάτια ενός πατρών ραπτικής: σκόρπια τεμάχια που μοιάζουν μετέωρα, όταν όμως στερεωθούν μεταξύ τους, φαίνεται πόσο το μέρος παράγει το όλον, πώς το

όλον δεν υφίσταται χωρίς τα μέρη του, πώς η ιστορία γράφεται, με τρόπο απροσδόκητο ίσως, από και για τους αφανείς. Η Μπενβενίστε ωστόσο έχει πάντα στην έγνοια της όχι μόνο την επιστήμη αλλά και τη Λούνα: μοιάζει να αναζητά συνεχώς τη γυναίκα που έντυνε με πολύτιμα υφάσματα τα έπιπλα στα σαλονικιώτικα σαλόνια ενός αιώνα. Με τον τρόπο αυτό δείχνει πως ο ιστορικός φέρνει στην επιστήμη του κάθε φορά όχι μόνο τον πλούτο της γνώσης του αλλά και έναν ολόκληρο κόσμο συναισθημάτων και εμπειριών, τα οποία οφείλει και να παραμερίσει και να έχει πάντα κατά του.

11

2. Kelly Nipper, Terre Mécanique – Performa 17 | 3. designed by Barbara Kruger

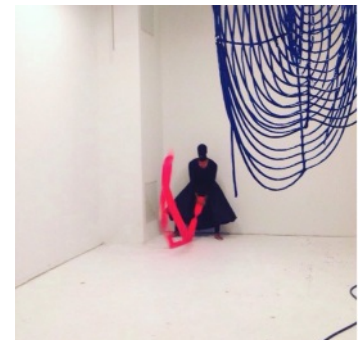
Η **Σωζήτα Γκουντούνα** είναι Δρ. ιστορίας τέχνης και επιμελήτρια τέχνης. Επιλέχθηκε ως η πρώτη Andrew W. Mellon Curator στο Performa NY το 2015. Το βιβλίο της «Beckett's Breath» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Edinburgh & Oxford University Press.

«PERFORMA 17 BIENNIAL», 1-19.11.2017, Νέα Υόρκη *

Ξεχωρίζω για το 2017 την Μπιενάλε Performa 17 της Νέας Υόρκης με θέμα για φέτος την Αφρική (Afroglossia) και το κίνημα Ντάντα, που παρουσίασε νέα πειραματικά και διασυνωριακά έργα σύγχρονων Αφρικανών καλλιτεχνών και συγγραφέων. Έλαβε χώρα από την 1η έως τις 19 Νοεμβρίου 2017 σε διάφορα σημεία της Νέας Υόρκης, από την Times Square έως το Skatpark της πόλης, με 15 εκαστικούς από 5 χώρες. Το Performa έχει παρουσιάσει 592 παραστάσεις, έχει συνεργαστεί με 732 καλλιτέχνες και έχει περιοδεύσει παραγωγές σε 17 χώρες. Για τρεις εβδομάδες το Performa αλλάζει τον τρόπο που βιώνουν οι Νεοορκέζοι την πόλη, ιδιαίτερα έπειτα από την 11η Σεπτεμβρίου που μετασχημάτισε τη σχέση των κατοίκων με το δημόσιο χώρο. Το Performa επιδιώκει να αναδείξει το performance ως ένα διαφορετικό μέσο. Αντικρούει την αντίληψη ότι είναι μόνο τα δρώμενα, οι ασκήσεις αντοχής και οι εννοιολογικοί πειραματισμοί, καθώς και την πεποίθηση ότι το performance είναι άυλο, εφόσον οι αναθέσεις του οργανισμού είναι πολύ απαιτητικές ως προς τη σκηνική αλλά και τη δραματουργική επεξεργασία που γίνεται σε συνεργασία με τους καλλιτέχνες και τους επιμελητές. Η ιδρύτρια του Performa, Prof. Roselee Goldberg, διευρύνει την προσέγγιση περι άυλου που διατύπωσε η Lucy R. Lippard στο βιβλίο της «Six years: the dematerialization of the art object from 1966 to 1972» (1973) προβάλλοντας την ανάγκη να επαναπροσδιορίσουμε την υλική διάσταση των ιδεών μέσα από την επιτέλεση, άποψη που έχει επηρεάσει και τη δική μου καλλιτεχνική πρακτική. Διαπιστώνοντας στα τέλη του 1990 ότι το μέσο είχε βρεθεί σε ένα τέλμα εφόσον οι καλλιτέχνες επαναλάμβαναν τα δρώμενα του 1970, η Goldberg αισθάνθηκε την ανάγκη να επαναπροσδιορίσει τον χαρακτήρα της περφόρμανς και να αναθέσει σε εικαστικούς καλλιτέχνες, που δεν είχαν πειραματιστεί με το live art, με πρόβες, με ακροάσεις και με τον φωτισμό, την παραγωγή νέων έργων όπως το «Logic of the Birds» της Shirin Neshat. Η πρώτη Μπιενάλε Performa 05 επιμελήθηκε και το πρότζεκτ «Seven Easy Pieces» της Μαρίνας Abramovic στο Μουσείο Guggenheim που αναβίωσε παλαιότερα performance καλλιτεχνών όπως οι Bruce Nauman, Vito Acconci, Valie Export, Gina Pane, Joseph Beuys και της ίδιας, με στόχο να «υπενθυμίσει» στο κοινό την ιστορία του performance από το 1960 μέχρι το 2005. Η έρευνα συνδέει κινήματα όπως το Dada, ο Φουτουρισμός και η Ρώσικη Πρωτοπορία με την πρόσφατη Ιστορία, και υποστηρίζει ότι η περφόρμανς είναι η πραγματική ιστορία της τέχνης που ήταν πάντα διατομεακή, εφόσον συνδύαζε όλα τα καλλιτεχνικά μέσα, την ποίηση, τη μουσική, την αρχιτεκτονική και τον χορό.

Danielle Miral, Saboteur, Performa, 2016. Courtesy of STEVENSON, Cape Town.

12

Η **Αννίτα Δεκαβάλλα** είναι ηθοποιός και μεταφράστρια. Μαζί με τον Τάκη Βουτέρη δημιούργησαν το Θέατρο Εξαρχείων.

«Ξημερώνει», σκηνοθεσία: Μαρσέλ Καρνέ, πρωταγωνιστούν: Ζαν Γκαμπέν, Ζιλ Μπερί, Αρλετύ, 1939 *

Από το μακρινό 1939 μας ήρθε φέτος με ψηφιακή αποκατάσταση και χωρίς περικοπές, το αριστούργημα του Μαρσέλ Καρνέ «Ξημερώνει» (Le jour se lève). Ξεκινήσαμε να το δούμε έτσι για το γραφικό του πράγματος, αλλά ο μάγος Καρνέ (ο σκηνοθέτης του θρυλικού «Τα Παιδιά το Παραδείσου») κατάφερε να μας συνεπάρει απόλυτα με τη μοναδική ατμόσφαιρα που δημιούργησε έντασης και ποίησης.

Εντυπωσιαστήκαμε από το πόσο σύγχρονη ήταν η ματιά του και η φόρμα του, παρά κάποια εξπρεσιονιστικά στοιχεία της εποχής. Εξαιρετικά σύγχρονη επίσης ήταν και η ερμηνεία του Ζαν Γκαμπέν: λιτότητα, φυσικότητα, αλήθεια, λεπτομέρεια, χωρίς μεγαλοστομίες και μελοδραματισμούς.

Και δίπλα του η Αρλετύ να λάμπει με τη γοητεία όχι μόνο μιας πανέμορφης γυναίκας μ' ένα θείο κορμί (ξεκίνησε σαν μοντέλο πριν περάσει στην υποκριτική), αλλά και της πολύ δυνατής προσωπικότητας που υπήρξε. Η υψηλής αισθητικής φωτογραφία και οι αριστοτεχνικοί φωτισμοί επέτειναν τη δραματικότητα που έχει έτσι κι αλλιώς το άσπρο/μαύρο.

Εργατική τάξη και καλλιτέχνες, στυλ και νουάρ, Έρωτας και Τραγωδία. Ο Καρνέ με τον μόνιμο σχεδόν συνεργάτη του στο σενάριο, ποιητή Ζακ Πρεβέρ, μας χάρισαν μια πολύ χορταστική ρομαντική -και έμμεσα πολιτική- ταινία, με αγάπη στον άνθρωπο, που παρά το ζοφερό του θέματος, σου αφήνει μια γλυκύτητα στην καρδιά.

Η Αρλετου στην κομμένη από τη ναζιστική λογοκρισία σκηνή. Τελικά οι Ναζί απαγόρεψαν εντελώς την προβολή της ταινίας.

13

Η **Λίνα Δήμα** είναι Δρ. αρχιτέκτονας και διδάσκει Αρχιτεκτονικό Σχεδιασμό στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

Karola Bloch, «Aus meinem Leben», εκδόσεις Neske, 1981 *

Διαβάζοντας το 2017 ένα θεωρητικό βιβλίο για την αρχιτεκτονική και το μοντέρνο, κόλλησα σε ένα σημείο. «Διαφεύγοντας από τη ναζιστική Γερμανία, [ο Ernst Bloch] έφτασε στην Αμερική έπειτα από περιπλάνηση χρόνων· καθώς δεν ήξερε την γλώσσα, εξαρτιόταν οικονομικά από τα έσοδα της γυναίκας του, Karola Piotrowskan [sic], αρχιτεκτόνισσας». Αναζητώντας λοιπόν την Karola Piotrkowska-Bloch, βρήκα και αγόρασα μεταχειρισμένη την αυτοβιογραφία της *Από την ζωή μου* [Aus meinem Leben, Pfullingen: Neske, 1981]. Δεν είναι για την λογοτεχνική του ποιότητα που με συνεπήρε το βιβλίο αυτό. Είναι για την αμεσότητα και την απλότητα που η Karola διηγείται την απίστευτα περιπετειώδη, επικίνδυνη, θαρραλέα και γεμάτη ζωή της. Γεννημένη στην Πολωνία το 1905, από αστική οικογένεια, είχε άμεση εμπειρία της Οκτωβριανής επανάστασης σε ηλικία 12 ετών στη Μόσχα, όπου μετακόμισε από το 1914 έως το 1918. Πολιτικά ευαίσθητοποιημένη από πολύ μικρή και όντας ελεύθερο πνεύμα, διηγείται τις εμπειρίες της, όπως για παράδειγμα την προετοιμασία της για να σπουδάσει στην Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών στο Βερολίνο. Εκεί γνώρισε τον Xanthi Schawinsky και την προσκάλεσε αργότερα σε μια γιορτή στο Bauhaus της Βαϊμάρης [πιθανότατα το 1923], που «κράτησε τρεις μέρες και τρεις νύχτες», όπως γράφει η Karola. Ο λόγος της ρέει απλά και γρήγορα, διασχίζοντας χώρες, πόλεις και ηπείρους (Πολωνία, Μόσχα, Βιέννη, Βερολίνο, Ζυρίχη, Ιταλία, Παρίσι, Πράγα, ΗΠΑ, Λειψία, Τύμπινγκεν), συναντώντας ανθρώπους και δίκτυα (Walter Benjamin, Theodor Adorno, Georg Simmel, Bruno Taut, Hans Poelzig, Auguste Perret, CIAM, Max Bill, Hannes Meyer).

Ό,τι και να πει κανείς για την Karola Piotrkowska-Bloch φαντάζει λίγο, καθώς συνιστά σύμβολο γυναίκας αρχιτέκτονα, με μοντέρνο σχεδιαστικό και αγωνιστικό ήθος, φιλική αυταπάρνηση, γυναικεία ομορφιά, κοινωνική ευαισθησία, μία αρχιτεκτόνισσα δημιουργός-πρότυπο, μητέρα και πιστή συνοδοιπόρος του διανοητή Ernst Bloch.

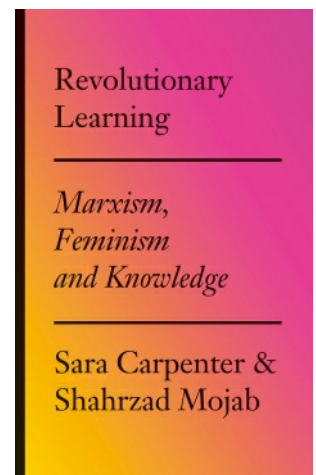

14

Η **Αντζελα Δημητρακάκη** είναι συγγραφέας και ιστορικός τέχνης. Διδάσκει θεωρία της σύγχρονης τέχνης στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου. Το τελευταίο της βιβλίο «Τέσσερις μαρτυρίες για την εκταφή του ποταμού Ερρινουού» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας και τιμήθηκε με το βραβείο Διηγήματος της Ακαδημίας Αθηνών και με το βραβείο Διηγήματος/Νουβέλας 2017 του περιοδικού Ο Αναγνώστης.

Sarah Carpenter και Shahrzad Mojab, «Revolutionary Learning: Marxism, Feminism, and Knowledge», εκδόσεις The University of Chicago Press, 2017 *

Έχοντας διαβάσει περίπου διακόσια βιβλία το 2017 (λόγω της διπλής μου ιδιότητας μυθιστοριογράφου και ιστορικού, διαβάζω πάρα, πάρα πολύ), θα σταθώ στο "Revolutionary Learning: Marxism, Feminism, and Knowledge" [Επαναστατική Μάθηση: Μαρξισμός, Φεμινισμός, και Γνώση], ένα σχετικά ολιγοσέλιδο (150 σελίδες), συνεργατικό πόνημα των Sarah Carpenter και Shahrzad Mojab με πρώτη έκδοση την χρονιά που κλείνει. Σε εφτά εμπνευσμένα κεφάλαια, οι συγγραφείς κατορθώνουν να συμπυκνώσουν, πάνω απ' όλα, την *ακτιβιστική* διάσταση της δια βίου μάθησης, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει εξισωθεί με την απαίτηση του καπιταλισμού να είμαστε διαρκώς και αδιάλειπτα on top, αποκτώντας νέες δεξιότητες για την ανακύκλωσή μας στην αγορά εργασίας και επισφάλειας. Η μάθηση που προσσπίζονται οι Carpenter και Mojab κινείται στον αντίθετο άξονα, και ανήκει σε καθηγήτριες και φοιτητές, και κυρίως στην μεταξύ τους σχέση. Το βιβλίο αποτυπώνει τη σύγχρονη εκδοχή ενός *ενιαίου* σώματος θεωρίας, του μαρξιστικού φεμινισμού ή φεμινιστικού μαρξισμού, όπου εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να υφίσταται ούτε 'γάμος' ούτε 'διαζύγιο'. Συνεπώς, συστήνεται σε όσες και όσους θέλουν να γνωρίσουν αυτό το χώρο αλλά και μια ριζοσπαστική θεώρηση της σύγχρονης παιδαγωγικής ως κοινωνική πράξη πολιτικής αισιοδοξίας.

15

Ο **Γιάννης Δούκας** είναι ποιητής. Το τελευταίο του βιβλίο «Το σύνδρομο Σταντάλ» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις.

Carlo Galli, «Η αμχανία της δημοκρατίας», μετάφραση: Περικλής Δημητρολόπουλος, εκδόσεις Πόλις, 2016 *

Τι κι αν εκβάλλει ο ένας χρόνος στον επόμενο; Και πάλι διεκδικούμε οδοδείκτες και ορόσημα. Τι κι αν μωσαϊκό τα διαβασμένα, περιήγηση στα είδη, συγκομιδή παραθεμάτων, βουτιά στα συμφραζόμενα; Και πάλι καταλόγους καταρτίζουμε και απολογισμούς. Πάντοτε εκδρομικά, από την καταβύθιση στον παρελθόντα εαυτό του Φίλιπ Ροθ και τους λυτρωτικούς αντικατοπτρισμούς της αυτοβιογραφικής μυθοπλασίας (“**Τα γεγονότα**”, Πόλις) ως “**Το Βασίλειο της Κρήτης**” (Αγρα), ετεροτοπία μαγευτική και μαγεμένη, αισθητή με την τολμηρή φαντασία του Γιώργη Γιατρομανωλάκη· και από τη φιλόσοφο απελπισία και τη φιλόγελο μετρική του Χάρη Ψαρρά (“**Gloria in Excelsis**”, Κέδρος) μέχρι την Αλεξάνδρα Κ* που μάς δείχνει, με γλώσσα εμπύρετη, “**Πώς φιλιούνται οι αχινοί**” (Πατάκη), για να εκφράσει μια εποχή στο χάος εγκαθιδρυμένη και τους ανθρώπους της, μαχόμενους, χαμένους από χέρι· και τις δεσποινίδες των Αθηνών που μπενγιαμινικά «διαμορφώνουν τον δικό τους κόσμο των πραγμάτων, μικρόν μες στο μεγάλο»: τα “**Χρήσιμα παιδικά παιχνίδια**” (Αντίποδες) της λυρικά σπαραχτικής κι ανεκτροχιάστης Δανάης Σιώζιου και τις “**Ιστορίες απ’ όλον τον κόσμο μου**” (Κίχλη) της Παυλίνας Μάρβιν, άλτριας σε συνάψεις απόκρημνες, απ’ την εξομολόγηση μέχρι τη φαντασία.

Και κρισιμότερη όλων, “**Η αμχανία της δημοκρατίας**” (Πόλις) του Ιταλού πολιτικού φιλοσόφου Carlo Galli, διατρέχει υποδειγματικά τη θεωρία και την ιστορία της, την αναλύει και κατατάσσει τα διαχρονικά συστατικά της, γεωγραφεί το πολιτικό πεδίο και τις μετατοπίσεις του από τη νεωτερικότητα στην παγκοσμιοποίηση, με τη μεταβαλλόμενη ιδιοσυγκρασία του πολίτη και τη σχέση κράτους και κεφαλαίου. Με την ατέρμονη επιστροφή της κρισιακής συνθήκης να αναδεικνύεται σε βασικό γνώρισμα της δημοκρατίας, ο Galli παρουσιάζει τα αδιέξοδα, τις αντιφάσεις, τις αγωνίες της, αλλά και το ενδεχόμενο μέλλον της, όταν ίσως ξανασυναντήσει την πολιτική ως ελεύθερη οργάνωση της ελπίδας. Αν και πρωτογράφηκε στις αρχές της δεκαετίας που διανύουμε, το βιβλίο, με το πυκνό βάρος του, διατηρεί ακέραια την επίκαιρη εγκυρότητά του, κλονίζει βεβαιότητες, φωτίζει κρυφές πτυχές, συγκροτεί μια νέα αφήγηση και, θέτοντας ερωτήματα, αρθρώνει αιτήματα για τη δημοκρατία, την αντίληψη, την άσκηση και την παραγωγή της.

16

Ο **Βασίλης Δρόλιας** είναι συγγραφέας και αστροφυσικός. Το τελευταίο του βιβλίο «Nyxos» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.

Stanislaw Witkiewicz, «Αδηφαγία», μετάφραση: Αλέξης Καλοφωλιάς, εκδόσεις Κέδρος, 2007 *

Η “Αδηφαγία” δεν είναι ένα συνηθισμένο μυθιστόρημα. Γραμμένη 90 χρόνια πριν, στο πλαίσιο της καταιγίδας των ολοκληρωτισμών της Ευρώπης αποτελεί ένα προφητικό σύμβολο για όλα όσα θα υποφέρει η Πολωνία αλλά και η υπόλοιπη Ευρώπη ενώ ταυτόχρονα ορίζει την πτώση του δυτικού ανθρώπου πίσω απ’ την ανία της αστικής τάξης. Μ’ αυτό το δεδομένο η ίδια η παρουσία του ολοκληρωτισμού φαντάζει κατά τον Witkiewicz απόλυτα φυσιολογική – πίσω κι από το πέπλο της πλύσης εγκεφάλου που δέχεται το σύστημα – αλλά ταυτόχρονα και πικρά αναπόφευκτη. Ο ίδιος ο Witkiewicz, μια πραγματική πολυεπίπεδη ιδιοφυΐα, αυτοκτονεί την μέρα που τα σοβιετικά στρατεύματα εισβάλουν στην Πολωνία. Η Αδηφαγία, είναι ένα καθαρά μοντερνιστικό μυθιστόρημα που μπορεί να συγκριθεί μόνο με τα καλύτερα της εποχής, χωρίς όμως ταυτόχρονα να μπορείς να το κατηγοριοποιήσεις εύκολα. Πρόκειται για κάτι ανάμεσα σε μια δυστοπική ‘επιστημονική φαντασία’, σε ένα ιστορικό μυθιστόρημα, σε μια φιλοσοφική πραγματεία. Πρόκειται για ένα βιβλίο που δεν διαβάζεται εύκολα, που οι δυσνόητες προτάσεις και η χαοτική σε σημεία πλοκή απαιτούν την συνεχή προσοχή και προσπάθεια του αναγνώστη. Ίσως τελικά αυτή η προσοχή, η προσπάθεια, η δυναμική σκέψη να είναι και το ελιξήριο ενάντια στην ανία, στην πλύση εγκεφάλου και στον ίδιο τον μόνιμο κίνδυνο του ολοκληρωτισμού κάθε είδους. Όπου το βρείτε αρπάζτε το γιατί πρόκειται για ένα μοναδικό αριστούργημα.

17

Η **Αλίκη Κακουλίδου** είναι γραφίστρια και μέλος της ομάδας metoo communication design.

Fast Forward Festival 4, «Don't Follow the Wind», Ξενοδοχείο Classical Acropolis, Εκτός Στέγης (Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση), 2-14.05.2017 *

Δεν ξέρω αν ο ενθουσιασμός είναι η σωστή λέξη αλλά σίγουρα με συγκίνησε. Αναφέρομαι στην επίσκεψή μου στο εγκαταλειμένο ξενοδοχείο Ακροπόλ στην Ομόνοια, (έργο του αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Βουρέκα) που στα πλαίσια του Fast Forward Festival της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση φιλοξενούσε τον περασμένο Μάιο το project "Don't Follow the Wind". Η είσοδος στην έκθεση ήταν από μια πλαινή κρυφή είσοδο καθώς το κτίριο ήταν σφραγισμένο. Η ξαφνική εγκατάλειψη του Ακροπόλ το 2011 για οικονομικούς λόγους παραλληλίζεται με την πυρηνική καταστροφή της ιαπωνικής πόλης Φουκουσίμα την ίδια χρονιά. Κατά τη διάρκεια της περιπλάνησής μου στο ιστορικό ξενοδοχείο, παρατηρούσα τη σκόνη και αντικείμενα καθημερινής χρήσης που μαρτυρούσαν την ταχύτητα της εκκένωσής του. Η έκθεση με μια σειρά από βίντεο και φωτογραφίες από μαρτυρίες ανθρώπων από τη Φουκουσίμα, δράσεις και εγκαταστάσεις σε διάφορα σημεία του ξενοδοχείου είχε ενδιαφέρον. Συγκλονιστική όμως για μένα ήταν η δυναμική του ίδιου του χώρου που ξεπερνούσε τα όποια εκθέματα, εκφέροντας σιωπηλά το βάρος και τη θλίψη του βίαιου εκτοπισμού. Τράβηξα στα βασικά και μερικές φωτογραφίες για ενθύμιο.

18

«Μύτη» του Νικολά Γκόγκολ, Θέατρο Πόρτα

Ο **Γιάννης Καλαβριανός** είναι σκηνοθέτης. Το νέο του θεατρικό έργο «Γρανάδα» (κείμενο-σκηνοθεσία), σε παραγωγή της Εταιρείας Θεάτρου Sforaris, θα παίζεται στο Από Μηχανής Θέατρο, από τις 31.01.2018. Το τελευταίο έργο του «Γιοι και κόρες» κέρδισε το Βραβείο δραματουργίας ελληνικού έργου Κάρολος Κουν 2014.

«Μύτη» του Νικολά Γκόγκολ, Θέατρο Πόρτα, σκηνοθεσία: Σοφία Πάσχου, δραματουργία: Juan Ayala, μουσική σύνθεση: Ανρί Κεργκομάρ, κοστούμια: Κλαίρ Μπρέισγουελ, φωτισμοί: Σοφία Αλεξιάδου, σκηνική επιμέλεια: Άγγελος Καρύδης | παίζουν: Θεοδόσης Κώνστας, Θάνος Λέκκας, Ηλίας Μουλάς, Κίττυ Παϊταζόγλου, Εριφύλη Στεφανίδου, Αλέξανδρος Χρυσανθόπουλος, 2017 *

Σε μία ρευστή περίοδο για το θέατρο, χωρίς να επικρατεί αισθητικά, δραματουργικά ή υφολογικά κάποια τάση-πέρα από τη σοβαροφάνεια και τη δανεισμένη άρα και ξεθυμασμένη πια αισθητική των ξένων περιοδικών – οι προτάσεις των δημιουργών, συναντούν τις περισσότερες φορές την αμηχανία των θεατών, πολλαπλασιάζοντάς την. Κάτι αντίστοιχο μου συνέβη και φέτος στις περισσότερες παραστάσεις τις οποίες παρακολούθησα. Με εξαιρέσεις, τις απόπειρες εκείνες στις οποίες το κίνητρο ήταν καθαρό και με τόλμη. Ανάμεσά τους θα ξεχώριζα την «Μύτη» του Νικολά Γκόγκολ, από την Ομάδα Patari Project, που παίχτηκε στο Θέατρο Πόρτα. Η στραβή, χαλαρή ανάγνωση του ήδη παράδοξου αφηγήματος του Γκόγκολ από 6 ασκημένους ηθοποιούς (Θεοδόσης Κώνστας, Θάνος Λέκκας, Ηλίας Μουλάς, Κίττυ Παϊταζόγλου, Εριφύλη Στεφανίδου, Αλέξανδρος Χρυσανθόπουλος) σε σκηνοθεσία της Σοφίας Πάσχου, με έκανε να γελάσω, να ξαφνιαστώ και να τους χειροκροτήσω με αληθινό θαυμασμό.

19

Η **Χρυσούλα Καραδήμα** είναι αρχιτέκτονας. Συμμετέχει στο ερευνητικό εργαστήριο site specific performance, choreogenic.

Την προηγούμενη χρονιά ξεχώρισα δύο παραστάσεις οι οποίες με διαφορετική μεθοδολογία και θεματολογία, επιχείρησαν να προσεγγίσουν την πολυπλοκότητα του κόσμου στον οποίο ζούμε. Η πρώτη με την προϋπόθεση της αποδοχής της ανεπάρκειας της αντίληψής μας και η δεύτερη με την αντιπρόταση ενός άλλου κόσμου, εκτός της εμπειρικής πραγματικότητας, διαμεσολαβούμενου από την αφαίρεση.

«KHAOS», Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, χορογραφία: Laurent Chétouane και οι χορευτές, μουσική σύλληψη: Laurent Chétouane και οι μουσικοί, σχεδιασμός φωτισμών: Jan Maertens, σχεδιασμός ήχου: Johann Günther, σχεδιασμός κοστούμιών: Lydia Sonderegger, δραματουργία: Marten Weise | χορευτές: Bilal Elhad, Mikael Marklund, Kotomi Nishiwaki, Tilman O'Donnell, μουσικοί: Mathias Halvorsen (πίανο), Tilman Kanitz (τσέλο), Artiom Shishkov, (βιολί), Δεκέμβριος 2016 *

Η χορευτική performance, σε σύλληψη και χορογραφία του Laurent Chétouane, με τον τίτλο KHAOS, φιλοξενήθηκε στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών ως μία πρόταση αποδοχής και οικειοποίησης της αστάθειας και του χάους. Υπό τη μουσική των J.S. Bach, Wolfgang Rihm και John Cage, η συνεχής και ανιεράρχητη σκηνική περιπλάνηση των τεσσάρων χορευτών, πολύ κοντά σε μία φυσική καθημερινή κίνηση, όρισε ένα πολυκεντρικό σκηνικό χώρο. Η παρακολούθηση της παράστασης εξωθούσε το θεατή να παραιτηθεί από την αναζήτηση ολοκληρωμένων κινητικών φράσεων και προβλεπόμενων αναπτύξεων. Εξαιτίας της αδυναμίας εστίασης ενεργοποιούσε κυρίως την πλευρική του όραση προσπαθώντας να συλλάβει ένα υποκειμενικό εδώ και τώρα, το οποίο όμως ήταν αδύνατον να γίνει αντιληπτό στη ολότητά του.

«Ανκόρ», Θέατρο Άττις, σκηνοθεσία-σκηνική εγκατάσταση-σύνθεση κειμένων: Θεόδωρος Τερζόπουλος, μουσική: Παναγιώτης Βελιανίτης, κοστούμια: ΛΟΥΚΙΑ, φωτισμοί: Θεόδωρος Τερζόπουλος, Κωνσταντίνος Μπεθάνης | παίζουν: Σοφία Χίλλ, Αντώνης Μυριαγκός, 2017 *

Η σκηνική σύνθεση με τον τίτλο Ανκόρ, ήταν μία παραγωγή του θεάτρου Άττις, σε σκηνοθεσία Θεόδωρου Τερζόπουλου, με πρωταγωνιστές τη Σοφία Χίλλ και τον Αντώνη Μυριαγκό. Ο συγκρουσιακός πυρήνας στη σχέση του ζευγαριού αναπαραστήθηκε εντός ενός καλά οργανωμένου συστήματος δράσης-ανάδρασης. Οι ηθοποιοί αγκυρωμένοι σε μία αυστηρή γεωμετρία, υλοποιούσαν πολλαπλά μοτίβα δραματουργικά και χωρικά, όπως αυτά της αξονικότητας, αλληλοτομίας, ανακλαστικότητας, κέντρου – περιφέρειας, θυλάκωσης. Μέσα από τη ανάδυση της αφαιρετικής δομής του έργου παρέμενε στο θεατή, ως αποτύπωμα, ένα διάγραμμα του ουσιώδους.

Η **Δήμητρα Καραμπελιά** είναι αρχιτέκτονας.

«Έξω Πάνω Μέσα Κάτω», Θέατρο Πόρτα, έργο για βρέφη και νήπια | παραγωγή: Μικρό Θέατρο Αγρινίου | σύλληψη ιδέας-σκηνοθεσία: Κατερίνα Καραδήμα, πρωτότυπη μουσική: Φοίβος Δεληβοριάς, σκηνικά-κοστούμια: Λίλη Κυριλή, φωτογράφιση-βίντεο: Αντώνης Μίκροβας, Γιώργος Κατσιπάνος | με τον Αιμίλιο Αλεξανδρή, 2017 *

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, μόλις είχα αρχίσει το Δημοτικό, περνούσαμε για χρόνια τα Χριστούγεννα στην Αθήνα. Τρία πράγματα θυμάμαι από αυτό: το Μινιόν, το θέατρο και το χιόνι. Αλήθεια. Τίποτα από αυτά δεν υπήρχε στην Πάτρα. Μετά από μια ζωή ολόκληρη, έφτασε η σειρά μου να συστήσω σε κάποιον το θέατρο. Και μετά από κάποιες αποτυχημένες προσπάθειες, το βρήκαμε! Και τα περάσαμε φίνα, που λέει κι ο Ορέστης. Τι είναι θέατρο; Θέατρο είναι ένας τρόπος να πεις μια ιστορία. Μια ιστορία για ένα μικρό παιδί που ανακαλύπτει το πάνω και το κάτω, το έξω και το μέσα, το σπίτι και το δάσος, τη βροχή και το ζεστό γάλα, τον εαυτό του. Και όσοι νομίζετε πως είναι εύκολο να κάνεις ένα νήπιο να χαθεί στη θεατρική αφήγηση, γελίστε. Και όσοι νομίζετε πως οι παιδικές θεατρικές παραστάσεις είναι μόνο για παιδιά, επίσης γελίστε. Εκείνο το Σαββατιάτικο πρωινό πέρασε ανάλαφρα και υπέροχα, πασπαλισμένο με κομφετί και σταγόνες βροχής. Τέχνη.

21

Ο **Γιάννης Καραχάλιος** είναι αρχιτέκτονας. Μαζί με την Ελισάβετ Πλαϊνή διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [Plaini and Karahalios Architects](#).

«**Paterson**», σκηνοθεσία: **Τζιμ Τζάρμους**, πρωταγωνιστούν: Adam Driver, Golshifteh Farahani, **2016** *

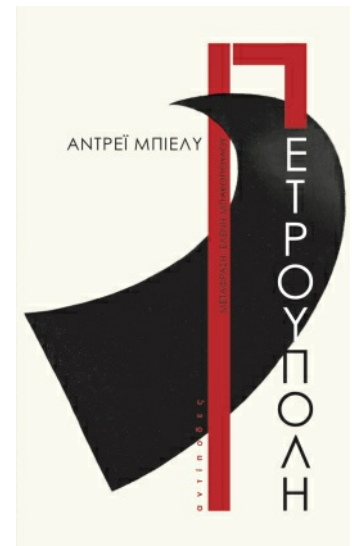
Ο Πάτερσον είναι οδηγός λεωφορείου στο Νιού Τζέρσεϋ. Επίσης γράφει ποίηση. Αυτό λίγο ως πολύ είναι το στόρυ της ταινίας. Ο ήρωας ακολουθεί μια τελετουργική καθημερινότητα. Ξυπνάει ακριβώς την ίδια ώρα, πάει στη δουλειά του, κάνει διάλειμμα στους τοπικούς καταρράκτες, γράφει ποίηση εμπνευσμένος από μικρά γεγονότα της καθημερινότητας, επιστρέφει σπίτι για φαγητό, βγάζει το σκύλο του για βόλτα, πάει στην τοπική παμπ, παίρνει συγκεκριμένα μία μπύρα και γυρίζει σπίτι για ύπνο. Ο Τζάρμους παρουσιάζει επτά εκδοχές της ίδιας ρουτίνας, ξεκινώντας από τη Δευτέρα και οι αλλαγές βρίσκονται μόνο στις λεπτομέρειες. Δεν υπάρχουν μεγάλα συναισθηματικά δράματα, δε γράφονται επικά ποιήματα, τα γεγονότα δεν ξεπερνούν τον ιστορικό χρόνο. Ο Πάτερσον μπορεί να φαίνεται μοναχικός καλλιτέχνης αλλά η έμπνευσή του δεν υπάρχει χωρίς την αλληλεπίδραση με τους ανθρώπους. Μπορεί να φαίνεται δέσμιος μιας καλοκουρδισμένης καθημερινότητας, αλλά αυτή η επιλογή είναι ελεύθερη και ενσυνείδητη και όχι προϊόν μιας ανεπιθύμητης σύμβασης. Είναι απελευθερωμένος από αντικείμενα, από ανάγκες, ακόμα και από τις μνήμες που σβήνονται όταν καταστρέφεται το τετράδιο με τα ποιήματα του. Το άδειο τετράδιο που του κάνουν δώρο στο τέλος της ταινίας είναι ένα σύμβολο ελευθερίας. Το τελευταίο πλάνο είναι το πρωινό της επόμενης Δευτέρας. Η ζωή συνεχίζεται.

22

Η **Τόνια Κατερίνη** είναι αρχιτέκτονας και πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ – ΠΕΑ (Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών – Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων).

Αντρέι Μπιέλυ, «Πετρούπολη», μετάφραση: Ελένη Μπακοπούλου, εκδόσεις Αντίποδες, 2017 *

Μερικά βιβλία απλώς τα διαβάζεις. Άλλα βιβλία είναι απολαυστικά και άλλα είναι εργαλεία που ανατρέχεις συνεχώς και συνεχώς. Κάποια βιβλία αποτελούν αναγνωστικές εμπειρίες. Με ένα τέτοιο βιβλίο είχα την τύχη να συναντηθώ αυτή τη χρονιά. Πρόκειται για την «Πετρούπολη» του Αντρέι Μπιέλυ, ένα κορυφαίο έργο του ρώσικου μοντερνισμού που εκδόθηκε φέτος από τις εκδόσεις Αντίποδες. Το βιβλίο έφτασε στα χέρια μου με το διαβατήριο της εξαιρετικής δουλειάς που κάνουν οι εκδόσεις Αντίποδες αλλά και την μεταφραστικής υπογραφής της Ελένης Μπακοπούλου που και σε αυτό το εξαιρετικά σύνθετο κείμενο δεν υπηρετεί μόνο τις λέξεις και τα νοήματα αλλά ακόμα τα βήματα στους υγρούς δρόμους και τις αναπνοές στα μισοσκόταδα που δεν σου αφήνουν κανένα περιθώριο διαφυγής. Η Πετρούπολη του 1905 «...μία απειρότητα άπειρα κινούμενων λεωφόρων με άπειρο πλήθος άπειρα διασταυρούμενων σκιών...» είναι μια πόλη που ζει στα πρόθυρα μια εκρηκτικής αλλαγής. Το βλέμμα του συγγραφέα ωστόσο εστιάζει στο βαθύ αδιέξοδο των μάταιων χειρονομιών των προσώπων του, ένα μονότονο τικ –τακ μέσα από ένα σαρδελοκούτι.

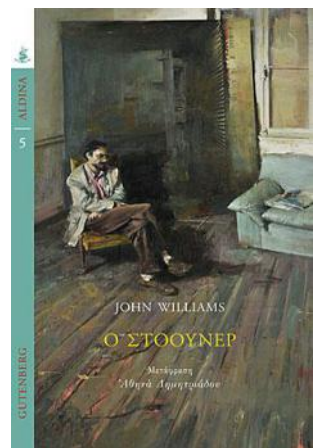

23

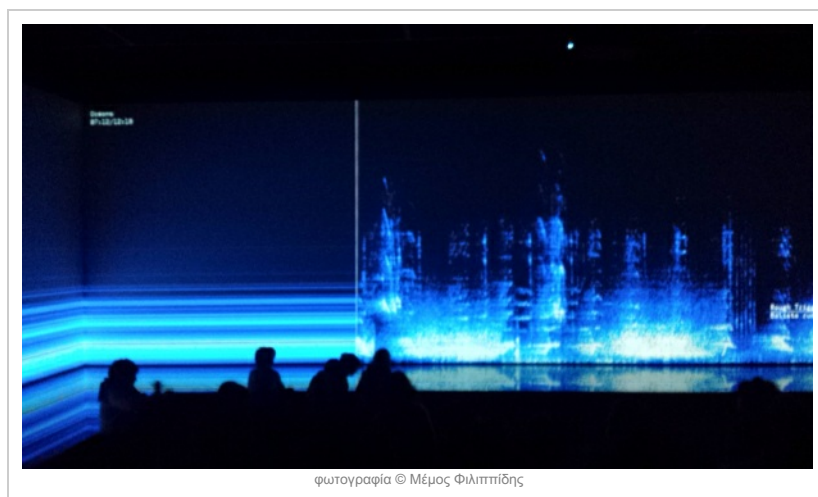
Ο **Δημήτρης Κατσουρίνης** είναι διδάκτωρ Ε.Μ.Π και συγγραφέας. Το βιβλίο του «Φτηνά μαργαριτάρια» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Οκτώ.

John Williams, «Ο Στόουνερ», μετάφραση: Δημητριάδου Αθηνά, εκδόσεις Gutenberg, 2017 *

Στο σπουδαίο αυτό μυθιστόρημα, ο John Williams καταγράφει το χρονικό της ζωής του Γουίλιαμ Στόουνερ, καθηγητή Αγγλικής Φιλολογίας. Με γραφή απλή και διεισδυτική, λιτή και συγκλονιστικά ρεαλιστική, ευαίσθητη και ικανή να διακρίνει τις πιο λεπτές συναισθηματικές αποχρώσεις, ο συγγραφέας ακολουθεί την ανθρώπινη πορεία προς το αναπόδραστο τέλος, με πνευματική διαύγεια και διάχυτη μελαγχολία. Ο τρόπος με τον οποίο ο Στόουνερ αντιμετωπίζει τον αποτυχημένο του γάμο και τις τρικλοποδιές στον δρόμο της ακαδημαϊκής του εξέλιξης, τον κάνει σε πρώτο επίπεδο να μοιάζει ηττοπαθής, αδιάφορος, ένας στωικός χαρακτήρας εγκλωβισμένος σε μια σχεδόν εκνευριστική μοιρολατρία. Από τις αναθυμιάσεις του κειμένου όμως, αναδεικνύεται η εσωτερική του δύναμη και η βαθιά, ειλικρινής και αδιαπραγμάτευτη αγάπη του για το περιεχόμενο της εργασίας του. Αν και η υποκρισία και τα απογοητευτικά αδιέξοδα των ανθρώπινων σχέσεων βρίσκονται στο προσκήνιο, ο Williams δεν ηθικολογεί, αποφεύγει να γίνει διδακτικός και δεν προσφέρει καμιά χειροπιαστή δικαίωση, ούτε καν ένα ίχνος εξιλέωσης στον βασικό του ήρωα. Εστιάζοντας ωστόσο στην μοναδικότητα της ζωής του και υπογραμμίζοντας όλα όσα ο Στόουνερ αγάπησε με το σχεδόν βουβό, διακριτικό και επίμονο πάθος του, πετυχαίνει να αντιπαραβάλλει τη ματαιότητα με τη δημιουργία, τον θάνατο με την αγάπη, φωτίζοντας την ίδια τη ζωή με τις αντιθέσεις και τις αντιφάσεις της. Εν τέλει ωθεί και εμάς τους αναγνώστες σε προβληματισμούς και ενδοσκοπήσεις, αφήνοντας μας έκθετους στους προσωπικούς μας απολογισμούς.

24

φωτογραφία © Μέμος Φιλιππίδης

Η **Κατερίνα Κοτζιά** είναι αρχιτέκτονας. Μαζί με την Κορίνα Φιλοξενίδου διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [K&K Architects](#).

«Le Grand Orchestre des Animaux», Οπτικοακουστική εγκατάσταση από τους Bernie Krause και United Visual Artists, Fondation Cartier, Παρίσι, 2017 *

Αρχές Ιανουαρίου του 2017, στο Fondation Cartier στο Παρίσι, ίσα που πρόλαβα να δω την έκθεση αυτή, οι οποία βρίσκονταν στο τέλος της. Θα ήταν πιο ακριβές ωστόσο να πω: να δω και να ακούσω, αφού επρόκειτο για μια οπτικοακουστική εμπειρία, βασισμένη στις καταγραφές ηχητικών τοπίων της άγριας φύσης, που ο Αμερικανός Bernie Krause, πραγματοποιεί εδώ και περίπου πέντε δεκαετίες. Οι United Visual Artists υπογράμμισαν τις ηχογραφήσεις του Krause, με την βιντεοπροβολή της δισδιάστατης φασματογραφικής απεικόνισής τους, στους τοίχους περιμετρικά του χώρου. Όταν τα μάτια μου συνήθισαν στο σκοτάδι, αντιλήφθηκα ότι βρίσκόμουν ανάμεσα σε ένα πολυπληθές κοινό, μέρος του οποίου είχε ξαπλώσει στο δάπεδο. Χριστούγεννα στο Παρίσι, η πόλη έξω κινητική όσο καμία άλλη εποχή του χρόνου και όλοι εμείς, οι επισκέπτες της έκθεσης, κινούμασταν ελάχιστα και με προσοχή, ανάμεσα στην βιοφωνία* του δέλτα του ποταμού Υκούκ στην Αλάσκα, μέσα στο περικλειστό σχήμα που παράγονταν από την κίνηση της μονοχρωματικής προβολής. Τα

ηχητικά τοπία του Krause, ηχογραφημένα με εξαιρετικά ευαίσθητα μικρόφωνα ψηφιακής τεχνολογίας, σε μεταφέρουν σε μια κατάσταση στην οποία δεν θα βρεθείς μάλλον ποτέ. Μείναμε εκεί αρκετά. Έφυγα με την παράξενη αίσθηση ότι η τεχνολογία είναι το μόνο μέσο που έχουμε για να πλησιάσουμε τη φύση.

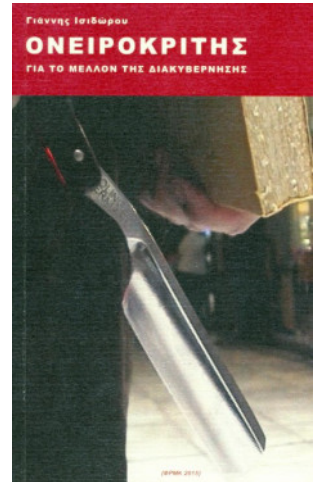
*Σύμφωνα με τον Krause, βιοφωνία (biophony) είναι το σύνολο των ήχων που προκαλούνται από οργανισμούς σε έναν συγκεκριμένο οικότοπο, σε συγκεκριμένο χρόνο.

25

Ο **Ζήσης Κοπώνης** είναι αρχιτέκτονας, καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Το τελευταίο του βιβλίο «Trans Europe Express» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάνι.

Γιάννης Ισιδώρου, «ΟΝΕΙΡΟΚΡΙΤΗΣ. Για το Μέλλον της Διακυβέρνησης», εκδόσεις ΦΡΜΚ, 2015 *

Ξαναδιάβασα το απολαυστικό βιβλίο του Γιάννη Ισιδώρου "Ονειροκρίτης" με τον υπότιτλο "Για το Μέλλον της Διακυβέρνησης". Είχε εκδοθεί το 2015, ενώ γραφόταν από το 2011, στα χρόνια της ντελiriaκής πολιτικής υπερδιέγερσης. Είναι ένα κείμενο παραγμένο με την τεχνική του mash up, που συνδυάζει στη διττή δομή του στοιχεία πολιτικής θεωρίας με την περιγραφή ονειρικών συμβάντων. Πρόκειται για ποιητική ερμηνεία των ονείρων με τα εργαλεία μιας υποτιθέμενης πολιτικής θεωρίας. Αν στα όνειρα αναδύονται απωθημένοι πόθοι, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τις αλλόκοτες μορφογενέσεις του mash up για να αποκαλύψει την ονειρική διάσταση του πολιτικού: την ανοησία της επιθυμίας και τον κυνισμό της διάψευσης. Η ίδια η τεχνική της συγγραφής/ συρραφής γίνεται ένας άρτιος μηχανισμός παραγωγής ειρωνείας. Δύο χρόνια μετά την έκδοση του 2015 συνιστώ τον "Ονειροκρίτη" ειδικά στους μελαγχολικούς αναγνώστες. Ανεπιφύλακτα δε, τον συνιστώ σε εκείνους που διατελούν ακόμη σε κατάσταση hang over από την εμπειρία της κυβερνώσας αριστεράς. Ο Ισιδώρου τους γνέφει παρηγορητικά, με ένα τρανταχτό ντισεϊκό γέλιο.

26

«Πέτερ Γκύντ» του Χένρικ Ίψεν, Κεντρική Σκηνή Εθνικού Θεάτρου

Ο **Νίκος Κουρνιατίης** είναι αρχιτέκτονας, ηθοποιός και επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Η Κατάρ της Ίρμα Βέμπ» του Τσαρλς Λάντλαμ, θέατρο Βρετανία

«Η Κατάρ της Ίρμα Βέμπ» του Τσαρλς Λάντλαμ, θέατρο Βρετανία, σκηνοθεσία: Γιάννης Κακλέας, σκηνικά: Μανόλης Παντελιδάκης, κοστούμια: Ηλένια Δουλαδέρη, φωτισμοί: Σάκης Μπριμπίλης | παίζουν: Βασίλης Χαραλαμπόπουλος, Φάνης Μουρατίδης, 2017-2018 *

Η Κατάρτα της Ίρμα Βέμπι είναι μία πολύ καλή παράσταση. Εκτός από την υπέροχη σκηνική ατμόσφαιρα, αυτό που μου κράτησε ζωντανό το ενδιαφέρον μέχρι το τέλος ήταν ο διάλογος μεταξύ του πραγματικού και του φανταστικού που στήνουν οι ηθοποιοί την ώρα της παράστασης. Ένα παράλληλο σύμπαν με εκείνο του έργου. Πρόκειται για ένα έργο που θα έλεγα ότι ανήκει στη φανταστική λογοτεχνία, με στοιχεία τρόμου, και που εντούτοις έχει αποδοθεί με έντονο χιούμορ αλά Τιμ Μπάρτον. Είναι ο ρόλος που βγαίνει με αυτόν τον τρόπο από τον κόσμο του έργου και πλησιάζει την πραγματικότητα του θεατή... και επιστρέφει πάλι. Και το κάνει με χιούμορ.

«Πέερ Γκύντ» του Χένρικ Ίψεν, Κεντρική Σκηνή Εθνικού Θεάτρου, σκηνοθεσία-διασκευή: Δημήτρης Λιγνάδης, δραματουργική επιμέλεια: Ελένη Γκίνη, σκηνικά – κοστούμια: Απόλλων Παπαθεοχάρης, Φωτισμοί: Σάκης Μπιρμπίλης | παίζουν: Μιχάλης Αφολαγιάν, Στεφανία Γουλιώτη, Ιερώνυμος Καλετσάνος, Δημήτρης Λιγνάδης, Δημήτρης Μοθωνάιος, Νάνσυ Μπούκλη, Ζωή Μυλωνά, Πάνος Παπαδόπουλος, Κατερίνα Πατσιάνη, Βαγγέλης Ρωμνιός, Γιούλικα Σκαφιδά, Σπύρος Τσεκούρας, Γιάννης Τσουμαράκης, Γιωργής Τσουρής, 2017-2018 *

Δuo λόγια και για τον Πεερ Γκύντ. Ήρθε το Εθνικό και τους έκασε λίγο στο σβέρκο.... Πώς να σταθεί ένας νέος 20-25 χρονών, που ίσως μόλις έβγαλε τη δραματική σχολή, μέσα στο κτίριο του Τσίλλερ, χωρίς να φαίνεται η χαρά του ανθρώπου που παίζει στο Εθνικό, είναι ένα θέμα... Ο Δ. Λιγνάδης ήταν υπέροχος. Ανέβαζε συνέχεια την ενέργεια του συνόλου. Στο ρόλο του ώριμου Πεερ, αλλά και του αφηγητή ήταν καθηλωτικός! Ο Τσίλλερ χανόταν και έβλεπες την εσωτερική μάταιη αναζήτηση ενός ανθρώπου που ζούσε σε ένα δικό του κόσμο, μέχρι το τέλος. Που κάτι περίμενε... Μέχρι και λίγο πριν το τέλος του... Δεν το βρήκε ποτέ.

27

Η **Βασιλική Κυπραίου** είναι ηθοποιός. Συμμετέχει στην καλλιτεχνική ομάδα για το project “Το σαλόνι των ξένων” που θα πραγματοποιηθεί στον Θ.Ο.Κ το 2018.

«Terra Mediterranea: In Action», Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερίδη, [NiMAC], Λευκωσία, 7.04 -29.07 / 5.09-25.11.2017 *

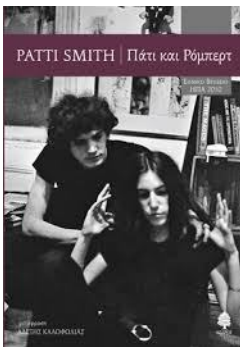
«Terra Mediterranea: In Action», μια μεγάλη έκθεση σύγχρονης τέχνης στη Λευκωσία και την Πάφο με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού καλλιτεχνών από την Κύπρο και τον διεθνή χώρο. **Chiharu Shiota, «Διαπερνώντας τη Γραμμή», στη Σπηλιά της Φάμπρικας στην Πάφο, 2017** | “Χρησιμοποιώ κόκκινη κλωστή που συμβολίζει τη σύνδεση μεταξύ ανθρώπων διαμέσου του χρόνου ή μιας ξεχωριστής ιστορίας. Η κόκκινη κλωστή συμβολίζει τις ανθρώπινες σχέσεις που μπορεί να διακοπούν, να μπερδευτούν ή να δεθούν σαν κόμπος. Αυτή η εγκατάσταση είναι μια βόλτα ανάμεσα σ’ αυτές τις γραμμές”, λέει η Shiota.

Και η βόλτα ήταν μοναδική.

Erkan Özgen, «Χώρα των Θαυμάτων», βίντεο, 3΄ 55” , 2017 | Ο Μοχάμεντ είναι ένα δεκαετή αγόρι, που ζούσε με την οικογένειά του σε μια μικρή πόλη στη βόρεια Συρία με το όνομα Κομπάνι. Μας φέρνει αντιμέτωπους με αυτά που έπρεπε να βιώσει καθ’ όλη τη διάρκεια της προσπάθειάς του να ξεφύγει από τον πόλεμο.

Έχουν περάσει έξι μήνες. Προσπαθώντας να σου πω αυτό που ένιωσα μέσα σε 3’55” λεπτά σκοντάφω συνεχώς. Αν ποτέ δεις αυτό το αγόρι θα καταλάβεις. Μόνο τότε. Ελπίζω ούτε εσύ να μπορείς να μου πεις.

28

Η **Πέννυ Λουκάκου** είναι αρχιτέκτονας. Μαζί με την Τζίνα Σωτηροπούλου διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [architectones02](#).

Patti Smith, «Πάτι και Ρόμπερτ», μετάφραση: Αλέξης Καλοφωλιάς, εκδόσεις Κέδρος, 2015 *

Το χρονικό της σχέσης της Πάτι Σμιθ με τον φωτογράφο Ρόμπερτ Μέιπλθορπ, ένα αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα για την ζωή δύο νέων καλλιτεχνών που συναντήθηκαν τυχαία και πραγματικά εφηύραν ο ένας τον άλλον. Με πάθος και απίστευτη επιμονή, φτωχοί και άγνωστοι στην αφιλόξενη αλλά συναρπαστική Νέα Υόρκη κατάφεραν να διεισδύσουν σε μια μικρή κοινότητα που ανέδειξαν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης τη στιγμή που η Νέα Υόρκη ήταν στο επίκεντρο του καλλιτεχνικού κόσμου ώστε να καταξιωθούν καλλιτεχνικά και να γίνουν διεθνώς γνωστοί. Υπέροχη γραφή που αναδεικνύει με μοναδικό τρόπο τον παλμό και την εκρηκτική ατμόσφαιρα της Νέας Υόρκης στο τέλος του '60 και στις αρχές του '70 τότε που παρά τον κίνδυνο και τη φτώχεια, η καλλιτεχνική αναζήτηση, η φιλοδοξία και η αίσθηση ότι αποτελείς συνέχεια και συνδέεσαι με μια σειρά μεγάλων καλλιτεχνών έδιναν κίνητρο στο να τα καταφέρεις. Η καταγραφή καταγυστική σε παρασύρει με καταπληκτικό ρυθμό στην δημιουργική έξαψη, την κατάκτηση στόχων, την ανάγκη για δημιουργία

και την απόκτηση πολύτιμων συμμάχων των ηρώων, σε ένα ζοφερό αλλά και δημιουργικό σκηνικό που αποτελούσε τότε η Νέα Υόρκη. Μπόνους το πλούσιο ασπρόμαυρο φωτογραφικό υλικό.

«Big Little Lies», σκηνοθεσία Jean-Marc Vallée, πρωταγωνιστούν: Reese Witherspoon, Nicole Kidman & Shailene Woodley, τηλεοπτική σειρά παραγωγής HBO, 2017 *

Γυρισμένο σε μια ειδυλλιακή αμερικανική παραθαλάσσια πόλη το “Big Little Lies” παρουσιάζει ένα αμερικάνικο όνειρο που βγήκε εφιάλτης. Βασισμένο στο μπεστ σέλερ της Liane Moriarty και μ’ ένα καταπληκτικό καστ που περιλαμβάνει τις Reese Witherspoon, Nicole Kidman, Shailene Woodley, Laura Dern, και Zoë Kravitz σε πρώτους ρόλους που αναδεικνύουν μία άλλη πραγματικότητα σε σχέση με το πώς παρουσιάζονται συνήθως οι προσωπικότητες και οι ζωές των γυναικών. Με αφορμή ένα φόνο διεισδύουμε σ’ ένα κόσμο όπου η ενδοοικογενειακή βία, οι δύσκολες σχέσεις και τα προβλήματα στην ανατροφή των παιδιών δεν αφορούν μόνο τους μη έχοντες αλλά και τους έχοντες που δεν καταφέρνουν να κρυφτούν πίσω από την πολυτέλεια και το τέλειο - φαινομενικά- σκηνικό της ζωής τους. Η επιφάνεια της σειράς ανάλαφρη έως και κλισέ ξεφλουδίζει σταδιακά αποκαλύπτοντας την περίπλοκη υπαρξιακή αναζήτηση των ηρώων της. Η σειρά όμως δε σε κερδίζει μόνο με την ατμοσφαιρική φωτογραφία και τις εξαιρετικές ερμηνείες αλλά και με τον ουσιαστικό ρόλο που παίζει το υπέροχο σάουντρακ που χρησιμοποιεί γνωστά τραγούδια για να δημιουργήσει διάθεση καθώς παρακολουθεί και υπογραμμίζει τους χαρακτήρες. Εν αναμονή του Β’ κύκλου λοιπόν.

29

Η **Ευγενία Λουπάκη** είναι δημοσιογράφος- ραδιοφωνική παραγωγός 105,5 στο Κόκκινο και ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Το σπίτι από μακριά» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μελάνι.

Πάμπλο Γκουτιέρρεθ, «Τα ανατρεπτικά βιβλία», μετάφραση: Κλαίτη Σωτηριάδου, εκδόσεις Καστανιώτη, 2017 *

Η Ρέμε είναι ένα κορίτσι παστωμένο σ’ ένα “νανόσπιτο” σε μια “νανογειτονιά”, απ’ αυτές που έφτιαξε ο Φρανκισμός για να στεγάσει φτηνό εργατικό δυναμικό. Ζει μια ζωή που δεν καταλαβαίνει, μ’ έναν άντρα ονόματι “αφελής” και κλείνει τα μάτια της όταν τον φιλάει όπως κάνουν στο σινεμά. Που και που μια φαντασώση ανοίγει βρύσες ανάμεσα στα πόδια της, κρουνοί κανονικούς, που κανέναν δυστυχώς δεν ποτίζουν. Όταν ο άντρας της πεθαίνει επιτέλους, ένα κιβώτιο με βιβλία φθάνει κατά λάθος στην πόρτα της. Είναι για τον διπλανό καθηγητή, αλλά η Ρέμε τα κρατάει. Από εκείνη τη μέρα κάνει μήνες να εμφανιστεί στη γειτονιά κι όταν βγαίνει έχοντας διαβάσει όλα εκείνα τα βιβλία, είναι για να πάει στη βιβλιοθήκη να δανειστεί κι άλλα. Μια ηλίθια απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, δεν θα την αφήσει στην ησυχία της. Η Ρέμε θα γίνει η Πασιονάρια της γειτονιάς, το σύμβολο της εξέγερσης... Ο 38χρονος Πάμπλο Γκουτιέρρεθ, μέσα από την ιστορία της γριάς Ρεμέδιος, κάνει ταυτόχρονα μια ακτινογραφία στην πρόσφατη ιστορία της Ισπανίας. Δείχνει μια άλλη καταστροφική και απολύτως ταξική πλευρά του φασιστικού καθεστώτος του Φράνκο, την αρχιτεκτονική, τη δημιουργία εξαμβλωματικών ζωνών φτηνής κατοικίας. Με καταπληκτική γλώσσα και άφθογο χιούμορ δείχνει τις ταξικές αναλογίες της σημερινής Ισπανίας και της εποχής μας γενικότερα. Και το επίτευγμα του Γκουτιέρρεθ είναι ότι μας συστήνει, εντάσσοντας στα κεφάλαια του βιβλίου του αποσπάσματα από το έργο τους, πάνω από δέκα σύγχρονους και παλαιότερους Ισπανούς συγγραφείς, που εγώ τουλάχιστον δεν είχα ξανακούσει. Ένας ύμνος στη λογοτεχνία και στη δύναμή της.

30

Η **Πόλυ Λυκούργου** είναι κριτικός κινηματογράφου (Flix.gr και Nova) και μαζί με την Λήδα Γαλανού, τον Μανώλη Κρανάκη και τον Γιώργο Κρασσακόπουλο δημιούργησαν το μεγαλύτερο κινηματογραφικό site στην Ελλάδα για το σινεμά FLIX.GR.

«**Big Little Lies**», σκηνοθεσία Jean-Marc Vallée, πρωταγωνιστούν: **Reese Witherspoon, Nicole Kidman & Shailene Woodley**, τηλεοπτική σειρά παραγωγής HBO, 2017 *

Γιατί το «Big Little Lies» ήταν η τηλεόραση που χρειαζόμασταν το 2017. Τσιμπήσαμε από το «who-done-it» μυστήριο, από το πρώτο πλάνο. Ακολουθήσαμε το νήμα της αφήγησης, έτσι όπως συνεχώς το ανέτρεπαν τα μυστικά και ψέμματα του best seller της Λίαν Μοριάρτι. Βυθιστήκαμε στον φαινομενικά γυαλιστερό σαπουνόπερέ κόσμο των soccer moms του Μοντερέι, όσο ο Ζαν Μαρκ Βαλέ έριχνε σταδιακά φως και σκιά στις ζωές τους. Χαζεύαμε τις διαφορετικές ταχύτητες του καστ: την παγερή τελειότητα της Νικόλ Κίντμαν, το βαθύ ξανθό bitchiness της Ριζ Γουΐντερσπουν, την ωμή νεύρωση της Λόρα Ντερν, την εύθραυστη δύναμη της Σελέιν Γούντλεϊ. Την ήρεμη δύναμη της Ζόι Κράβιτς. Γοογιάραμε, με το τέλος κάθε επεισοδίου τα τραγούδια του πιο άρτιου σάουντρακ που έχει ντύσει τα τελευταία χρόνια τηλεοπτική σειρά.

Μέχρι που καταλάβαμε, ότι τα είχαμε καταλάβει όλα λάθος. Το «Big Little Lies», ναι, παρέδωσε με συνέπεια το στιβαρό αστυνομικό του μυστικό – έτσι, όπως το είχε υποσχεθεί, με ανατροπή και έκπληξη. Δεν ήταν όμως ποτέ αυτός ο άξονας της πλοκής. Η καρδιά της σειράς δεν ήταν η επιδερμίδα της. Δεν ήμασταν εκεί για να μαντέψουμε το δολοφόνο. Ούτε για να χαζέψουμε τα μεγαλοαστικά σπίτια και κλισέ. Αλλά για να κοιτάζουμε από την κλειδαρότρυπα. Κατευθείαν στην ωστική (εν τη ενώσει) γυναικεία ισχύ. Όσο το σύστημα ανακυκλώνει τσιτάτα για τη «γυναικεία αντιζηλία», όσο ο εσωτερικευμένος μας σεξισμός επιμένει στο ότι «δεν υπάρχει γυναικεία φιλία», μία σειρά αποκαλύπτει ότι, ναι, οι γυναίκες κυριευόμαστε από πάθη, λάθη, τραύματα, ενοχές, ανασφάλειες, μικρά και μεγάλα μυστικά. Η πολυπλοκότητά μας όμως είναι αυτή που θα βάλει πλάτες, θα στηρίξει, και, όταν θα χρειαστεί, θα... σπρώξει με δύναμη. Η Νικόλ Κίντμαν και η Ριζ Γουΐντερσπουν στην παραγωγή πάλεψαν αρχικά να γυρίσουν την κινηματογραφική μεταφορά του βιβλίου. Όταν δεν τα κατάφεραν, στράφηκαν στην μικρή οθόνη. Ηθελαν να μιλήσουν για όσα δεν έχουμε μάθει να λέμε, για όσα δεν έχουμε τα εργαλεία κι ας είναι 2017, να ακούμε. Και τα ακούσαμε (γυναίκες και άντρες). Μας τα είπαν υπέροχες γυναίκες (μπορεί η Κίντμαν να συγκεντρώνει τα βραβεία, αλλά όλες οι ερμηνείες ήταν απαράμιλλες) και συγκλονιστικοί άντρες (ευχαριστούμε για τη γενναιοδωρία Ντέιβιντ Ε. Κέλι, Ζαν Μαρκ Βαλέ, Αλεξάντερ Σκάσγκαρντ, Ανταμ Σκοτ).

Ειρωνικά, η χρονιά τελειώνει με τις πραγματικές αποκαλύψεις σεξουαλικής κακοποίησης, παρενόχλησης, μεγάλων (κοινών) μυστικών για την κουλτούρα του βιασμού – με όσα μικρά-μικρά μεγαλώσαμε, ανεχτήκαμε κι επιτρέψαμε να γίνουν τεράστια. Ας κρατήσουμε τα βλέμματα στον ωκεανό, το τελευταίο πλάνο. Μέχρι το 2019 που θα έρθει ο δεύτερος κύκλος, έχουμε έναν ολόκληρο χρόνο να χαράζουμε στην άμμο έναν νέο, δικό μας.

Η **Τρίς Λυκουριώτη** είναι αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Διατηρεί το αρχιτεκτονικό γραφείο **Οι αρχιτέκτονες της Φάλαινας**.

«Χαρτογραφία της Καπιταλιστικής Πόλης» (Cartografía de la ciudad capitalista) σε επιμέλεια της Ομάδας Ανθρωπολογικών Ερευνών 'La Corrala', εκδόσεις Traficantes de Sueños, 2016 *

Προτείνω ένα βιβλίο στην ισπανική γλώσσα γιατί έχει μεγάλο ενδιαφέρον ως προϊόν-μοντέλο συνεργατικής δουλειάς. Πρώτον το περιεχόμενο του αφορά τους μετασχηματισμούς των ισπανικών πόλεων τις τελευταίες δεκαετίες μέσα από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές κατανάλωσης, τουριστικοποίησης των αστικών κέντρων, τους εκτοπισμούς κοινωνικών ομάδων αλλά και τις στρατηγικές εναλλακτικών πολιτικών απέναντι σε αυτά τα φαινόμενα. Δεύτερον, οι επιμελητές του βιβλίου είναι μια ανεξάρτητη ερευνητική ομάδα με πρόγραμμα την παραγωγή θεωρητικών εργαλείων που να επιτρέπουν τη κατανόηση των 'καθημερινότητων' και των κοινωνικών μετασχηματισμών συμβάλλοντας σε αυτούς αλλά και στον εμπλουτισμό της συλλογικής μνήμης με πραγματικότητες που ο κόσμος μεν ζει αλλά η ηγεμονική κουλτούρα εξαφανίζει. Τρίτον, ο εκδοτικός οίκος 'Εμποροι των Ονείρων' (ή 'Λαθροδιακινητές των Ονείρων' καλύτερα), είναι το πιο σημαντικό συνεργατικό βιβλιοπωλείο της Μαδρίτης αλλά και χώρος συστηματικής διεξαγωγής παρουσιάσεων, συζητήσεων και εργαστηρίων με στόχο ένα πλήθος πολιτικών παρεμβάσεων στην πόλη και στη δημόσια σφαίρα. Τέταρτον, το βιβλίο κυκλοφορεί με άδεια creative commons, δηλαδή μπορεί να αντιγραφεί και να κυκλοφορήσει για μη εμπορικούς σκοπούς, ελεύθερα, μόνο με την συμπερίληψη των απαιτούμενων αναφορών που ορίζει η άδειά του.

«Υπνωτισμένη Γη», (Terra em Transe), σκηνοθεσία: Γκλάουμπερ Ρότσα, πρωταγωνιστούν: Ζαρντέλ Φίλιο, Πάουλο Αουτράν, Γκλάους Ρόχα, Ζοζέ Λεβγκόι, 1967 *

Προτείνω την 'Υπνωτισμένη Γη' του Βραζιλιάνου πολύ μεγάλου σκηνοθέτη Glauber Rocha. Ο Rocha είναι ένας από τους δημιουργούς που συνέβαλαν στη δημιουργία του λατινοαμερικάνικου πολιτικού σινεμά κατά τις δεκαετίες '60-'70. Εκτός από ένα πλήθος ταινιών που γύρισε σε πολύ νεαρή ηλικία (την ταινία ολοκληρώνει όταν είναι 28 χρονών), έγραψε και ένα από τα θρυλικά μανιφέστα του Cinema Novo που έχει τίτλο 'Η Αισθητική της Πείνας' (1965). Να αναφέρω, επειδή έχω αδυναμία και στις αναπαραστάσεις του έρωτος, ότι είναι και ο δημιουργός της απεικόνισης του ωραιότερου φιλιού στο σινεμά, το οποίο βλέπουμε περίπου στο κλείσιμο της ταινίας του 'Ο Θεός και ο Διάβολος στη Γη του 'Ηλιου'. Η 'Υπνωτισμένη Γη' περιγράφει μια προοδευτική περίοδο της βραζιλιάνικης πολιτικής, αυτής που προηγείται του πραξικοπήματος του '64, προσπαθώντας να εξηγήσει τη ρίζα της αποτυχίας της. Ακούγεται βαρύγδουπο αλλά δεν είναι. Η ταινία είναι ένα ασπρόμαυρο οπτικοακουστικό ποίημα και ως τέτοιο εμπλέκει τους θεατές σε ένα τρομερό αισθητικό-αισθησιακό γεγονός. Βγαίνοντας από το σινεμά αλλάζει η εκτίμησή σου για το τι είναι ωραίο και δίκαιο μαζί. Αυτός ήταν και ο στόχος όλων αυτών των μεγάλων σκηνοθετών του 'Τρίτου Σινεμά' που θέλησε και κατάφερε εκείνη την μικρή περίοδο, με ελάχιστα τεχνικά μέσα και μέσα από άτυπα δίκτυα διανομής πολλές φορές, να υπονομεύσει την ηγεμονία, δηλαδή την πολιτική επιρροή, του χολιγουντιανού εμπορικού σινεμά στα πλήθη του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου.

Terra em Transe© Museu da Imagem e do Som, Rio de Janeiro

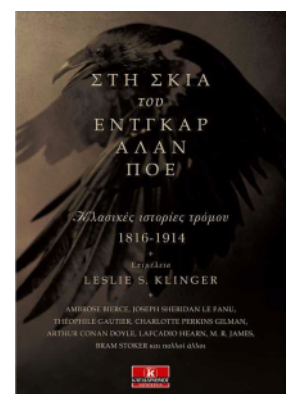

32

Ο **Δημήτρης Μαμαλούκας** είναι συγγραφέας. Το τελευταίο του βιβλίο «Ο κρυφός πυρήνας των Ερυθρών Ταξιαρχιών» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος και τιμήθηκε με το βραβείο μυθιστορήματος 2017 του περιοδικού Ο Αναγνώστης.

«Στη σκιά του Έντγκαρ Άλαν Πόε, Κλασικές Ιστορίες Τρόμου 1816-1914», επιμέλεια: **Leslie S. Klinger**, εκδόσεις Κλειδάριθμος, 2017 *

Σαν μεγάλος θαυμαστής του Πόε, δε θα μπορούσε να με αφήσει αδιάφορο η συλλογή διηγημάτων **Στη σκιά του Έντγκαρ Άλαν Πόε**, που κυκλοφόρησε φέτος από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος. Είμαι συχνά επιφυλακτικός με ανάλογες ανθολογίες που έχοντας σαν σημαία το όνομα ενός πασίγνωστου και εξαιρετικού συγγραφέα, συγκεντρώνουν μέτρια διηγήματα άγνωστων δημιουργών ή μέτριες μιμήσεις ιστοριών του, με απογοητευτικά αποτελέσματα. Εδώ ευτυχώς δε συμβαίνει αυτό. Την συλλογή ανέλαβε να επιμεληθεί ο Λέσλι Κλίνγκερ, εξαιρετικός επαγγελματίας και μελετητής του έργου πολλών διάσημων συγγραφέων τρόμου ή αστυνομικών. Οι περισσότερες ιστορίες πραγματικά είναι εξαιρετικές και ακροβατούν πάνω στον τρόπο και την αγωνία ή το γκροτέσκο, στην παράδοση του μέγιστου Πόε. Ανάμεσα στους ανθολογούμενους συγγραφείς βρίσκουμε πασίγνωστα ονόματα που δε χρειάζονται συστάσεις: Άρθουρ Κόναν Ντόιλ, Μπραμ Στόκερ, Λε Φανού, Λευκάδιος Χερν, Αμβρόσιος Μπιρς και Σακί. Και όλοι στέκονται στο ύψος τους.

33

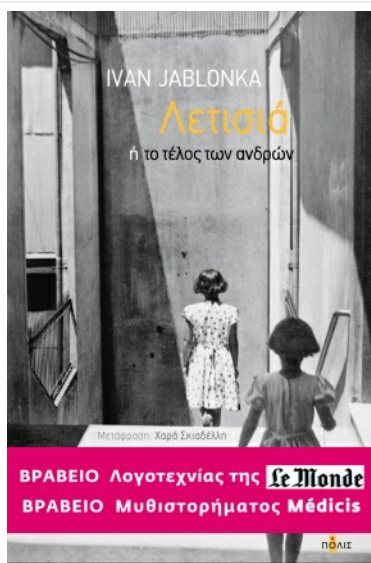
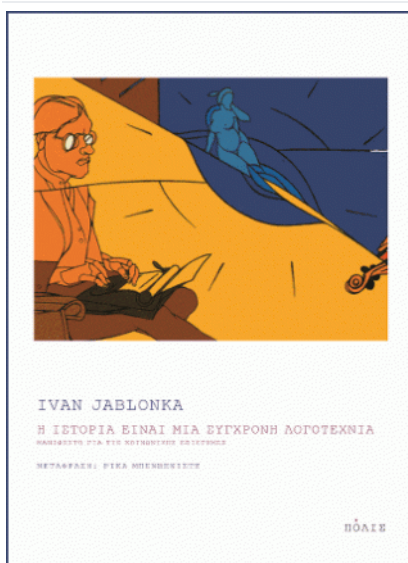

Η Έλενα Μαρούτσου είναι συγγραφέας. Βιβλιοκρισίες της δημοσιεύονται στην Εφημερίδα των Συντακτών. Το τελευταίο της βιβλίο «Οι χυδαίες ορχιδέες» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κίχλη.

Γκρεγκ Τζάκσον, «Άσωτοι», μετάφραση: Παναγιώτης Κεχαγιάς, εκδόσεις Αντίποδες, 2017 *

Εξαιρετικό το βιβλίο του πρωτοεμφανιζόμενου τριανταπεντάχρονου Αμερικανού συγγραφέα Γκρεγκ Τζάκσον, Άσωτοι, από τις εκδόσεις Αντίποδες. Πρόκειται για μια συλλογή διηγημάτων που καταγράφει σαν ευαίσθητος σειсмоγράφος κάθε σκέψη και κάθε αίσθημα πίσω από τη δράση των ηρώων του, εστιάζοντας στον σχολιασμό και την ερμηνεία της πολυπλοκότητας των σύγχρονων σχέσεων, με χιούμορ, ειρωνεία και βαθιά συμπάθεια. Η πλοκή, ως επί το πλείστον προσχηματική, μοιάζει να λειτουργεί απλώς σαν πλαίσιο ανάπτυξης κι ανάλυσης χαρακτήρων, καταστάσεων και σκέψεων που ανθίζουν με έναν ολότελα ξεχωριστό τρόπο. Ο Τζάκσον έχει καταφέρει να δημιουργήσει με το πρώτο του κιάλας αυτό βιβλίο έναν δικό του κόσμο στηριγμένος στη γλώσσα, ξετυλίγοντας και πλέκοντας την έτσι ώστε να μας αιχμαλωτίσει στον ιστό που πάνω του λάμπουν σαν δροσοσταλίδες άνθρωποι φτιαγμένοι από λέξεις.

34

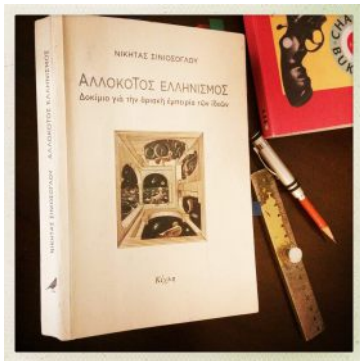
Ο **Θανάσης Μήνας** είναι ραδιοφωνικός παραγωγός στον 105,5 Στο Κόκκινο και υπεύθυνος ελληνικής λογοτεχνίας των εκδόσεων Κέδρος.

Ivan Jablonka, «Η ιστορία είναι μια σύγχρονη λογοτεχνία», μετάφραση: Ρίκα Μπενβενίστε, εκδόσεις Πόλις, 2017 | Ivan Jablonka, «Λετισιά – ή Το τέλος των ανδρών», μετάφραση: Χαρά Σκιαδέλλη, εκδόσεις Πόλις, 2017 *

Από την εκδοτική παραγωγή του 2017, προτείνω σε όσους ενδιαφέρονται γενικά για την τέχνη της γραφής το μανιφέστο του Γάλλου ιστορικού Ivan Jablonka με τον τίτλο “Η ιστορία είναι μια σύγχρονη λογοτεχνία”, από τις εκδόσεις Πόλις, σε μετάφραση της Ρίκας Μπενβενίστε. Ανατρέχοντας σε ένα (κυριολεκτικά) ανεξάντλητο πλήθος διακειμενικών αναφορών, από το Κικέρωνα ως τον Σπινόζα και από τον Ζολά ως τον Φουκώ, και από εκεί ως το new journalism και την κουλτούρα της pop, ο μεταμοντέρνος κατά βάση Jablonka αναζητά την αφηγηματικότητα που ταιριάζει στη συγχρονία. Τηρουμένων των χρονικών αναλογιών, το μανιφέστο του Ivan Jablonka συντονίζεται με το πρόταγμα του Fernand Braudel, σε έργα του κορυφαίου ιστορικού των Annales όπως η Μεσόγειος ή η Γραμματική των Πολιτισμών: μας λέει ότι η ιστορική τεκμηρίωση, η έρευνα σε αρχεία ή το ρεπορτάζ δεν αντιβαίνουν στις αφηγηματικές τεχνικές της λογοτεχνίας, το αντίστροφο. Η λογοτεχνία, που στη σκέψη του συγγραφέα δεν ταυτίζεται κατ’ ανάγκη με τη μυθοπλασία, μπορεί να ωφεληθεί από τις κοινωνικές επιστήμες, όπως και οι κοινωνικές επιστήμες από τη λογοτεχνία. Στις σελίδες του Jablonka, ο Ηρόδοτος τα βρίσκει με τον Θουκυδίδη.

Ο Ivan Jablonka δοκίμασε στην πράξη αυτή τη θεωρητική του υπόθεση, στην έξοχη, πολυβραβευμένη (από τη Le Monde, μεταξύ άλλων) μυθιστορία του με τον τίτλο “Λετισιά (ή Το τέλος των ανδρών)”, επίσης από τις εκδόσεις Πόλις, σε μετάφραση της Χαράς Σκιαδέλλη: ένα εξαιρετικό true crime story, αντίξιο του Εν Ψυχρώ.

35

Ο Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης είναι συγγραφέας. Το τελευταίο του βιβλίο «Το μέσα από τα βλέφαρά μας» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Bibliothéque.

Νικήτας Σινιόσoglou, «Αλλόκοτος Ελληνισμός, Δοκίμιο για την οριακή εμπειρία των ιδεών», εκδόσεις Κίχλη, 2016 *

Έχουμε τον εξωφρενικό τύπο Κυριακό Αγκωνιάτη που έδρασε ως κατάσκοπος του πάπα Ευγενίου Δ', που γύρισε τον κόσμο επιδιδόμενος στην ερειπιογραφία και στην αστυγραφία, πρόδρομος των situationnistes, ένας flâneur πριν από τον Robert Walser και τον Ivan Chhteglon, ένας ψυχογεωγράφος πεντακάσια χρόνια πριν από την επιινόηση της πειραματικής επιστήμης της ψυχογεωγραφίας από τον Guy Debord. Η ιστορία συνεχίζεται με τον πληθωρικό ουτοπιστή Γεώργιο Γεμιστό Πλήθωνα που «κινήθηκε ενάντια στα φαινόμενα των καιρών και απαίτησε δυνάμεις εκεί που αυτές έμοιαζαν να έχουν ολότελα στερέψει» και με τον ανέστιο πλάνητα πολεμιστή ποιητή Μάρουλλο Ταρχανιώτη, έναν απίστευτο «μισθοφόρο στις λέξεις και στα όπλα, που βιώνει συνεχώς τη βία μιας κοσμοϊστορικής μεταβολής». Περνάμε στον εξ Ακαρνανίας Χριστόδουλο Παμπλέκη, που γεννιέται στο Ξηρόμερο και πεθαίνει στη Λειψία, αφού προηγουμένως έχει τaráξει τα

σύμπαντα με το έργο του Περί Θεοκρατίας και έχει υποστεί κάθε λογής διώξεις. Δεν λείπει από την παρέα των Σαλών του Διαφωτισμού ο Θεόφιλος Καΐρης, εισηγητής του πειράματος της «Θεοσέβειας», ο οποίος άφησε την τελευταία του πνοή φυλακισμένος στη Σύρο, ενώ τον Μάρτιο του 1850 έγινε απόπειρα λιθοβολισμού του στην Άνδρο. Τέτοιοι είναι οι ήρωες του «Αλλόκοτου Ελληνισμού» του Νικήτα Σινιόσoglou, αυτού του βιβλίου που διαβάζεται σαν περιπετειώδες μυθιστόρημα και μας ωθεί στη διερεύνηση «από τι μακλειό κατάγομαι» και στη συνάντηση με τα υπόγεια ρεύματα της σκέψης και της δράσης που είναι γόνιμα και ζωογόνα.

36

Ο Κωνσταντίνος Μπούγας αρθρογραφεί σε έντυπα και ψηφιακά μέσα.

«Better Things», season 2, created by Pamela Adlon, Louis C.K., πρωταγωνιστούν: Pamela Adlon, Mikey Madison, Hannah Alligood, Olivia Edward, Celia Imrie, τηλεοπτική σειρά παραγωγής FX, 2017 *

Φέτος ήταν άλλη μια χρονιά με εξαιρετικές αμερικανικές τηλεοπτικές σειρές. Ωστόσο, ξεχωρίζω την δεύτερη σεζόν του «Better Things», της ημιαυτοβιογραφικής σειράς της Pamela Adlon, όπου υποδύεται μια επιτυχημένη ηθοποιό που μεγαλώνει μόνη της τις τρεις κόρες της. Στον απόηχο των καταγγελιών εναντίον του συνδημιουργού της σειράς, Louis CK, η αβεβαιότητα για το μέλλον της σειράς είναι μεγάλη. Νομίζω όμως ότι μετά την φετινή σεζόν, όπου σκηνοθέτησε εξ ολοκλήρου η Adlon, και όπου φάνηκε ότι πατάει ακόμα πιο σταθερά στα πόδια της ως η βασική δημιουργική φωνή πίσω από τις περιπέτειες της πρωταγωνίστριας, είναι σχεδόν απίθανο να μην επιστρέψει. Τα δέκα επεισόδια αποτύπωσαν ακόμα πιο ευκρινώς της δυσκολίες της καθημερινότητάς της, με τρόπο πικρό, γλυκό και ταυτόχρονα αστείο. Κυρίως όμως ασχολήθηκαν με μια πληθώρα ζητημάτων που απασχολούν τον καθένα από εμάς – από την προσπάθεια της να βρει ταίρι (κι ας έχει τρία παιδιά από τον πρώτο της γάμο), μέχρι την θνητότητα και την μνήμη – χαρίζοντάς μας μερικές από τις πιο ξεχωριστές τηλεοπτικές στιγμές του 2017.

37

Ο Σπύρος Νάσαινας είναι αρχιτέκτονας – μουσειογράφος. Από τα τελευταία του έργα είναι ο σχεδιασμός της περιοδικής αρχαιολογικής έκθεσης «Κυκλαδικά στιγμιότυπα από τα μνημεία και τους ανθρώπους τους» στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (22.11.2017- 28.02.2018).

«Opera: Passion, Power and Politics», Victoria & Albert Museum σε συνεργασία με το Royal Opera House, Λονδίνο, 30.09.2017-25.02.2018 *

Το V&A εγκαινίασε το 2017, σε συνεργασία με το Royal Opera House, τη νέα αίθουσα περιοδικών εκθέσεων στην υπόγεια επέκτασή του με την περιοδική έκθεση «Opera: Passion, Power and Politics». Επτά όπερες / επτά πόλεις / επτά συνθέτες εισάγουν τον επισκέπτη στον κόσμο του λυρικού δράματος. Μια φυσικού μεγέθους μπαρόκ σκηνή με θεατρικές μηχανές, κοστούμια του Νταλί, μια ακουστική ξενάγηση χωρίς λόγια, αλλά με αποσπάσματα των εκάστοτε έργων που σε οδηγεί από πόλη σε πόλη και ο εκθεσιακός σχεδιασμός βουτηγμένος στην οπερετική υπερβολή και τη χάρτινη τεχνολογία των θεατρικών σκηνικών συνθέτουν ένα σπάνιο πολυθέαμα. Η κορύφωση έρχεται στον κενό, κεντρικό χώρο πίσω από τα σκηνικά με μια κυριολεκτικά εικονοκλαστική, πανοραμική προβολή επάνω στα ξύλινα ικριώματα, όπου συναντώνται το θέατρο, η όπερα, ο κινηματογράφος και το βίντεο στην αποθέωση του θεάματος. Είναι πραγματικά σπάνιο να δακρύζει κανείς σε μια μουσειακή έκθεση. Προλαβαίνετε ως τις 25 Φεβρουαρίου 2018.

«Opera: Passion, Power and Politics», Victoria & Albert Museum

38

Η **Ευτυχία Παναγιώτου** είναι ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Χορευτές» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.

Μαρία Φακίνου, «Ανατομία κόρης», εκδόσεις Αντίποδες, 2017 *

Ένα μικρό βιβλίο, που χωράει στην τσέπη σου. Κρύβεται στη βιβλιοθήκη, ανάμεσα σε φαρδιούς τόμους, σαν μυστικό. Στην «Ανατομία Κόρης» ανατέμνεται με τρομακτική οικονομία και βάθος η καθοριστική και περίπλοκη διαδικασία ενηλικίωσης ενός κοριτσιού με δίδυμο αδερφό σε μια τετραμελή οικογένεια τη δεκαετία του '80. Η κόρη «θυμάται» και αφηγείται σε ελλειπτικό, ενίοτε μετατραυματικό, λόγο τον τρόπο αυτής της ενηλικίωσης. Η κατά βάση πρωτοπρόσωπη αφήγηση χαρίζει την ψευδαίσθηση μιας βιογραφικής εξομολόγησης, που μας επαναλαμβάνει ότι έχει καταγράψει με «μάτια φωτογραφική μηχανή» τα συμβάντα, κεντρίζοντας έτσι το φιλοπερίεργο βλέμμα μας για ρεαλιστική πραγματικότητα. Ωστόσο η προσοχή μένει σε όλη τη διάρκεια της ανάγνωσης ενεργή γιατί η «αλήθεια» δεν ομολογείται ανοιχτά· εγκαταβίνει στις τομές μιας χειρουργικά ακριβούς γλώσσας με μεγάλη

συγκινησιακή δύναμη. Συμμετέχοντας στην ανατομία της υποκειμενικής εμπειρίας, δηλαδή παρακολουθώντας τις συχνά αιματηρές τομές των λόγων-συμβάντων, οι αναγνώστες/τριες δεν συναντούν μια προσωπική/ατομική εμπειρία, αλλά την ανθρώπινη συνθήκη της ενηλικίωσης όταν τα παιδικά χρόνια παρασύρουν μια διαπιστωμένη ιστορική κληρονομιά έμφυλα ρυθμισμένων οικογενειακών σχέσεων. Ενηλικίωση φαίνεται να σημαίνει εδώ απόπειρα χειραφέτησης. Και από τον παιδικό Κήπο της Εδέμ, αν υπήρξε πλασματικός.

39

Η **Χίλντα Παπαδημητρίου** είναι μεταφράστρια και συγγραφέας. Το τελευταίο της βιβλίο «Η συχνότητα του θανάτου» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

China Miéville, «Οκτώβρης», μετάφραση: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης, εκδόσεις Μεταίχμιο, 2017 *

Καθώς είμαι αναγνώστρια κυρίως λογοτεχνίας, σπάνια με κερδίζει ο δοκιμακός λόγος κι ακόμα σπανιότερα τα ιστορικά κείμενα (mea culpa, mea maxima culpa!) Εντούτοις, η ιστορία της ρωσικής επανάστασης, όπως τη διηγείται ο Άγγλος συγγραφέας China Miéville, είναι γραμμένη τόσο γλαφυρά, στρωτά και απλά, ώστε αδυνατούσα να αφήσω το βιβλίο από τα χέρια μου πριν φτάσω στο τέλος [και σκεφτείτε: γνώριζα ήδη τον δολοφόνο!]. Ξεκινώντας από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου, ο συγγραφέας επεξηγεί τα πώς και γιατί της εξέλιξης των αποτυχημένων σοσιαλιστικών κινήσεων που προηγήθηκαν, περιγράφει με ακρίβεια και χιούμορ τις σημαντικότερες προσωπικότητες της μεγάλης επανάστασης που θέλησε να αλλάξει τον κόσμο. Στα υπέρ του βιβλίου το γεγονός ότι δεν το έγραψε επαγγελματίας ιστορικός, όσο κι αν αυτό αρχικά μοιάζει να αποτελεί μειονέκτημα. Επιπλέον, ο Miéville αναγνωρίζει τη μεροληπτική στάση του, αφού η αντικειμενικότητα στην καταγραφή ενός τόσο τεράστιου ιστορικού φαινομένου είναι μια ουτοπία. Όπως δηλώνει ο ίδιος: "Αν και προϊόν εμπειριστικωμένης έρευνας, το παρόν βιβλίο δεν επιχειρεί να είναι εξαντλητικό, σχολαστικό ή ειδικό. Είναι μάλλον μια σύντομη εισαγωγή για όσους έχουν την περιέργεια να μάθουν μια καταπληκτική ιστορία, να νιώσουν τους ρυθμούς της επανάστασης. Κι αυτό επειδή επιχειρώ να την αφηγηθώ εδώ ακριβώς έτσι, σαν ιστορία". Σε εξαιρετική μετάφραση του Γιώργου Ίκαρου Μπαμπασάκη.

40

Ο **Λόης Παπαδόπουλος** είναι αρχιτέκτονας, ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Αλέξανδρος Γούναρης «Τεκτονική και Οικοδομική Κατά Πλάτωνα – σχόλια και σημειώσεις επί των απαρχών της έννοιας της αρχιτεκτονικής: από την αμάρτυρον στον Πλάτωνα Αρχιτεκτονική στην Architectura του Βιτρούβιου», εκδόσεις Gutenberg, 2017 *

Το βιβλίο που μας δωρίζει ο αρχιτέκτων, πολεοδόμος και αρχαιολόγος Αλέξανδρος Γούναρης, ένας πυκνός τόμος πεντακοσίων σελίδων, επιχειρεί να απαντήσει ερωτήματα που σχετίζονται με το επιστημολογικό καθεστώς της Αρχιτεκτονικής και τις μεταπτώσεις του, όπως μπορεί να συναχθεί σήμερα από την εξονυχιστική μελέτη των πλατωνικών κειμένων, σε σχέση μάλιστα με την μελέτη των ίδιων κειμένων από τον Βιτρούβιο. Έναυσμα του βιβλίου αποτελεί το γεγονός ότι, ενώ στο De Architectura, περίπου τρεις αιώνες μετά τον Πλάτωνα, η Αρχιτεκτονική προσδιορίζεται ως «πράξη και θεωρία», η έννοια αρχιτεκτονική απουσιάζει σχεδόν πλήρως από τον Πλάτωνα. Ό,τι σε συνθήκες μεταφραστικής «αμεριμνησίας» αποδίδεται συχνά ως αρχιτεκτονική, από τον Πλάτωνα αναφέρεται με τις διακριτές έννοιες της οικοδομικής ή της τεκτονικής. Σε ένα κείμενο αρραγώς συστηματικό αλλά και εξίσου γλαφυρό, ο συγγραφέας, αποστασιοποιημένος από κάθε διάθεση λεξιλογικού σχολαστικισμού, διευκρινίζει το πραγματολογικό υπόβαθρο αυτών των εννοιών αλλά και την εγγραφή τους στο εσωτερικό του Πλατωνικού σχήματος πράξης/γνώσης/αρετή. Δεν είναι η, ανύπαρκτη άλλωστε, αρχαιογνωσία μου ό,τι με ενθαρρύνει να συστήσω το βιβλίο,

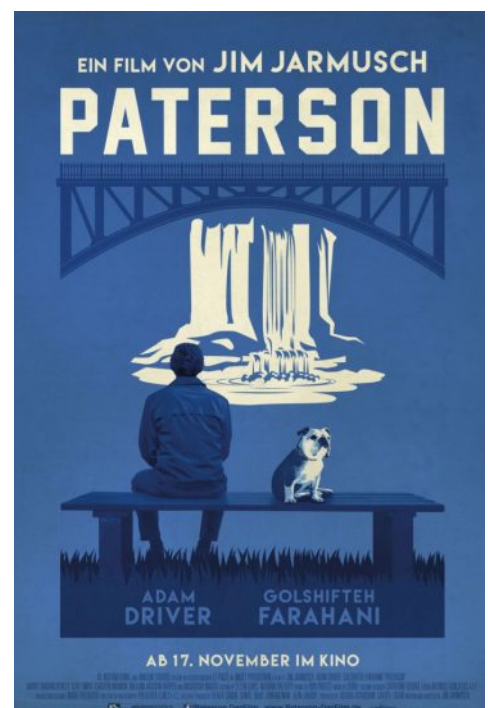
ούτε το ότι αθροίζεται στην πρόσφατη άνθηση των πλατωνικών εκδόσεων, αλλά το ταλέντο του Γούναρη, καθώς περικυκλώνει τις υποθέσεις του και κλείνει τις συνθέσεις του, να ανανεώνει κάθε τόσο το αναγνωστικό ενδιαφέρον, ανοίγοντας νέα διεγερτικά ερωτήματα.

41

Η **Αναστασία Παπαδοπούλου** είναι Δρ. αρχιτέκτονας. Μαζί με την Ελευθερία Δισλή και την Βανέσσα Τσακαλίδου διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο **40.22.ARCHITECTS**.

«Paterson», σκηνοθεσία: Τζιμ Τζάρμους, πρωταγωνιστούν: Adam Driver, Golshifteh Farahani, 2016 *

#findingpoetryineverything | Δεν γνωρίζω πόση απήχηση είχε η ταινία αυτή στο σύνολο των θεατών της, ωστόσο σε μένα ήρθε σαν μια υπενθύμιση, ότι η ποίηση και η τέχνη γενικότερα 'μας βρίσκει', όπως γράφει ο Πατρίκιος, παντού, στα πιο απλά καθημερινά πράγματα των ημερών μας. Ο Τζάρμους με απλό, λιτό τρόπο και σε έναν ελαφρά μελαγχολικό τόνο, φωτίζει και ζεσταίνει την καθημερινότητα και την ρουτίνα ενός ζευγαριού, μια ρουτίνα που απευθύνεται στον καθένα μας, δίνοντάς της μια άλλη διάσταση. Και όλα μοιάζουν αλλιώς. Μέσα από το πρίσμα της ομορφιάς, η όποια ασχήμια και ένα μοτίβο που επαναλαμβάνεται μπορούν να μεταμορφωθούν σε κάτι φωτεινό, σε μια 'ζεστή αγκαλιά', ένα πλάνο που αποτελεί την αρχή και το τέλος της ταινίας. Αρκεί να έχουμε πάντα υπόψη μας πως κάθε αύριο είναι μία άλλη μέρα, μια καινούργια λευκή σελίδα και πως όλα όσα μας περιβάλλουν έχουν δύο όψεις. Δεν υπάρχει κάτι μονοδιάστατο... Όλα έχουν τον αντικατοπτρισμό τους και ο καθένας μας μπορεί να κρύβει μέσα του έναν εν δυνάμει καλλιτέχνη... Οι παρακάτω στίχοι από την ταινία συνοψίζουν αυτήν την αλήθεια. **'Water falls'** | Water falls. Water falls from bright air. It falls like hair, falling across a young girl's shoulders. Water falls making pools in the asphalt, dirty mirrors with clouds and buildings inside. It falls on the roof of my house. It falls on my mother and on my hair. Most people call it rain.

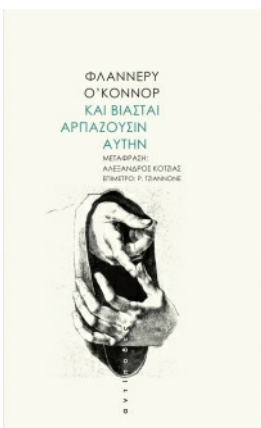

«Οικογενειακή Γιορτή» (Festen) των Βίντερμπεργκ Τόμας, Rukon Mogens, Hansen Bo Hr, Κρατικό Θεάτρο Βορείου Ελλάδος, Φουαγιέ της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, σκηνοθεσία: Γιάννης Παρασκευόπουλος, σκηνικά-κοστούμια: Σοφία Παπαδοπούλου παίζουν: Χρίστος Στυλιανού, Στεφάνια Ζώρα, Κωνσταντίνος Χατζησάββας, Σταυρούλα Αραμπατζόγλου, Κωνσταντίνος Λιάρος, Ιωάννα Παγιατάκη, Γιολάντα Μπαλαούρα, Βασίλης Σπυρόπουλος, Κλειώ Δανάη Οθωναίου, Νίκος Καπέλιος, Νίκος Λύτρας, Νεφέλη Ανθοπούλου, Γιάννης Παρασκευόπουλος, Βασίλης Παπαγεωργίου, 2017 *

Festen. Μια ταινία του Τόμας Βίντερμπεργκ, το σενάριο της οποίας ο Ντέιβιντ Έλντριτζ διασκεύασε για το θέατρο το 2004. Μια ιστορία που μας μεταφέρει σε ένα παθογενές οικογενειακό περιβάλλον το οποίο δημιούργησε ανθρώπους με προβλήματα που τα κουβαλούν μια ολόκληρη ζωή. Μυστικά και ψέματα που κρατούν δέσιμους τους πρωταγωνιστές της. Οι χαρακτήρες καλούνται επώδυνα να ξεφτίσουν τον πολύ προσωπικό τους κόσμο μέσα από μια αλληλουχία αποκαλύψεων που μοιάζει ασταμάτητη. Ο σκηνοθέτης με έναν ευρηματικό τρόπο μας χάρισε μια μοναδική εμπειρία, μια προκλητική αλλά και μαγική παράσταση... Τοποθετεί τους θεατές και τους ηθοποιούς μαζί μέσα σε ένα παιχνίδι που θυμίζει τις μουσικές καρέκλες, προκαλώντας τον καθένα από εμάς να συμμετέχει σε μια δοκιμασία που τον περικυκλώνει. Νιώθεις ευάλωτος, εκτεθειμένος, νιώθεις ότι το δρώμενο σε αφορά, αφού τα βλέμματα συναντιούνται και όλα τρέχουν απειλητικά γύρω σου. Έφυγα από τον χώρο της 'γιορτής' προβληματισμένη, σκεπτόμενη πως το παρόν εξηγείται μέσα στο παρελθόν. Πόσο αναγκαίος και λυτρωτικός μπορεί να αποδειχθεί αυτός γυρισμός προς τα πίσω... Στην παράσταση αυτή, αποτέλεσμα ενός εξαιρετικού συνόλου, ξεχώρισα την εκπληκτική ερμηνεία του Χρίστου Στυλιανού την κινησιολογία του Αλέξη Τσιάμογλου, καθώς και την υπέροχη, υποβλητική μουσική του Μάνου Μυλωνάκη.

42

Η **Δάφνη Παπαδοπούλου** είναι αρχιτέκτονας, πολιτικός μηχανικός και υποψήφια διδάκτορας της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ.

Φλάννερυ Ο'Κόννορ, «Και Βιασταί Αρπάζουσιν Αυτήν», μετάφραση: Αλέξανδρος Κοτζιάς, εκδόσεις Αντίποδες, 2017 *

Το μυθιστόρημα της Φλάννερυ Ο'Κόννορ που πρωτοεκδόθηκε το 1955, περιγράφει τα γεγονότα μίας εβδομάδας σε μία ερμητική δασική περιοχή του Τενεσί όπου ένας αυτόκλητος προφήτης ζει και μεγαλώνει τον μικρανηψιό του, προσπαθώντας να του μεταδώσει τις ιδέες του αλλά και το χρέος της ασκητικής ζωής. Η εβδομάδα ξεκινά με τον θάνατο του προφήτη, γεγονός που φέρνει τον 14χρονο Μείσον Ταργουότερ αντιμέτωπο με το αφόρητο βάρος της αποδέσμευσης από τον επίσης αυτόκλητο κηδεμόνα του. Η γραφή της Φλάννερυ Ο'Κόννορ ξεδιπλώνει όλο της το λογοτεχνικό εκτόπισμα για να επεξεργαστεί έννοιες, σχέσεις και δίπολα που δεν περιορίζονται σε ένα αμιγώς θεολογικό πλαίσιο, αλλά επεκτείνονται σε ευρύτερα θέματα όπως η γνωσιακή χειραφέτηση. Η Φλάννερυ Ο'Κόννορ βαδίζει επάνω σε ένα αφηγηματικό νήμα όπου η τελετουργία της βάπτισης διαπλέκεται με την δολοφονική πράξη του πνιγμού με φόντο τον αργόσυρτο Αμερικανικό Νότο. Η εν λόγω έκδοση από τους Αντίποδες περιλαμβάνει επίσης το επίμετρο του Ρίτσαρντ Τζιαννόνε, μελετητή της Φλάννερυ Ο'Κόννορ, καθώς και ένα εκδοτικό σημείωμα που αναλύει την επιμέλεια που υλοποιήθηκε επάνω στην αρχική μετάφραση του 1965 από τον λογοτέχνη Αλέξανδρο Κοτζιά. Περιλαμβάνει επίσης την βιβλιοπαρουσίαση του Αλέξανδρου Κοτζιά στην Ελευθεροτυπία με τίτλο Οι Τρελοί Προφύτες, που αποτελεί σημαντικό τεκμήριο της εποχής. Όλα τα παραπάνω συμπεκνώνονται σε ένα βιβλίο με ιδιαίτερη γραφιστική επεξεργασία, στο ύψος που μας έχει συνηθίσει ο εκδοτικός οίκος.

43

Η **Ειρήνη Παπακυριακού** είναι διοργανώτρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Ποίησης Αθηνών και μεταφράστρια.

Γιάννης Αντιόχου, «Διάλυσις», εκδόσεις Ίκαρος, 2017 *

Ένα βιβλίο που θα ξεχώριζε αυτή τη χρονιά είναι αναμφισβήτητη η ποιητική συλλογή «Διάλυσις» του Γιάννη Αντιόχου, από τις εκδόσεις Ίκαρος. Συλλογή αποτελούμενη από 31 ποιήματα· άλλως συμφωνική σύνθεση με ιντερμέδια, άσματα γρήγορα κι αργά, θέματα και παραλλαγές. Συνδυασμός από ποιήματα σε ελεύθερο στίχο, δεκαπεντασύλλαβους και συνέτα. Όλα σφιχτοδεμένα και μελωδικά, με έντονο εσωτερικό ρυθμό. Διατρέχεται άλλωστε από ποικίλα μουσικά κομμάτια, τόσο από στίχους τραγουδιών της ποπ όσο και από στίχους ή αναφορές σε κλασικές συνθέσεις. Πέρα από τον υπαρξιακό πεσιμισμό του ποιητή με τις παράλληλες ζωές και τον διπλό (ενίοτε τριπλό) εαυτό, την ερωτική ένωση και (αυτο)καταστροφή, τη μετουσίωση των πάντων σε ποίημα/ποίηση, το βιβλίο είναι και εξαιρετικά πυκνό σε αναφορές — ονόματα ή διακείμενα σημαντικών ποιητών συνομιλούν με τον ίδιο κατά την τέλεση του ποιήματος. Διαβάζεται με τις αισθήσεις σε εγρήγορση, ενώ βιώνεται ως συνεύρεση του αναγνώστη με όλα αυτά τα πρόσωπα! Στη διάρκεια δε της ανάγνωσης, ουδόλως τυχαία είναι η αίσθηση ότι ταξιδεύεις διαχρονικά παρακολουθώντας την ιστορία του κάθε ανθρώπινου όντος και την ιστορία της ανθρωπότητας. Αν θεωρήσεις δε πως η διάλυσις επέρχεται οριστικά, ο Αντιόχου θα σε ξαφνιάσει, αφού, μέσα από τη μνήμη του ποιητή για τους νεκρούς όλων μας, ο κόσμος ανασυντίθεται!

44

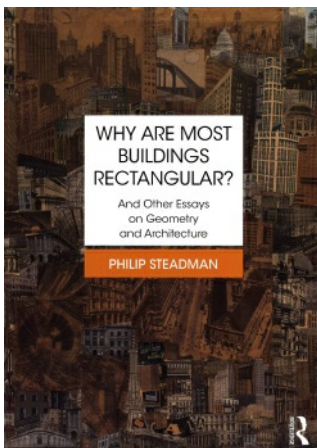
Η **Μαύρα Πεπονής** είναι σκηνοθέτης κινηματογράφου και ζει στο Λος Άντζελες. Η μικρού μήκους ταινία της «Still» (Στάση) έλαβε τη διάκριση «κίνητρο» από το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου στο πλαίσιο του 40ου Φεστιβάλ Ελληνικών Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας 2017.

«Baby Drive», σκηνοθεσία: Edgar Wright, πρωταγωνιστούν: Ansel Elgort, Kevin Spacey, Lily James, Eiza González, Jon Hamm, Jamie Foxx, Jon Bernthal, 2017 *

Το Baby Driver ήταν μια ευχάριστη υπενθύμιση ότι οι χολιγουντιανές ταινίες blockbuster μπορούν να είναι όχι μόνο διασκεδαστικές, αλλά και καινοτόμες. Σε αντίθεση με το LaLaLand που κυκλοφόρησε ένα χρόνο νωρίτερα, το Baby Driver εισήγαγε ένα νέο είδος μιούζικαλ/ταινίας δράσης, με έντονα στοιχεία από music videos και slapstick κωμωδία. Οι χαρακτήρες δεν χορεύουν και δεν τραγουδούν, όμως όλα συμβαίνουν στο ρυθμό της μουσικής, αφού ο Baby (ο πρωταγωνιστής της ταινίας) έχει μονίμως ακουστικά στα αυτιά και χορογραφεί όλες του τις ενέργειες στο ρυθμό της μουσικής που ακούει. Η μουσική της ταινίας επιτελεί διπλό ρόλο soundtrack και πραγματικού ήχου εντός της ιστορίας (που αναγνωρίζεται από τους χαρακτήρες), και έτσι, ακόμα και οι πιο χορογραφημένες σκηνές οξυμένης πραγματικότητας δεν διακόπτουν την φυσική ροή της αφήγησης αλλά την κινούν. Ο Edgar Wright μπορεί να υπέκυψε σεναριακά στις συνθήκες του Χόλυγουντ, αλλά οι κινηματογραφικοί και αφηγηματικοί πειραματισμοί του μας βοηθούν να φανταστούμε τον τρόπο με τον οποίο η μουσική, η χορογραφία και η κάμερα θα μπορούσαν να συνθέσουν την επόμενη εκδοχή του μιούζικαλ.

45

Ο **Γιάννης Πεπονής** είναι καθηγητής αρχιτεκτονικής στο Georgia Institute of Technology. Το βιβλίο του «Χωρογραφίες-Ο αρχιτεκτονικός σχηματισμός του νοήματος» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

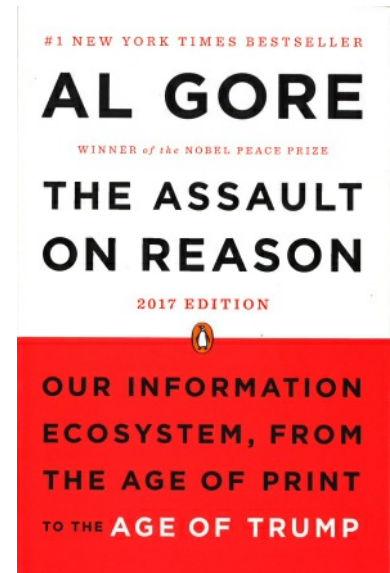
Philip Steadman, «Why are most buildings rectangular and other essays on geometry and architecture», εκδόσεις Routledge, 2017 *

Ο Philip Steadman, είναι μεταξύ των θεμελιωτών της σύγχρονης μορφολογικής προσέγγισης του κτισμένου περιβάλλοντος, δηλαδή της μελέτης των αρχών και των περιορισμών που διέπουν την αρχιτεκτονική μορφή σε διάφορες κλίμακες. Το πρόσφατο βιβλίο του «Why are most buildings rectangular and other essays on geometry and architecture» συλλέγει δοκίμια που έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία 12 χρόνια, με νέα εισαγωγή για το καθένα. Η έμφαση κυμαίνεται από την μακρο-ιστορική κλίμακα του δοκιμίου που τιτλοφορεί το βιβλίο, μέχρι την εξέταση της κυριαρχίας συγκεκριμένων σχεδιαστικών επιλύσεων για κτιριακούς τύπους που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του πρόσφατου παρελθόντος, όπως το πολυώροφο κτίριο στάθμευσης αυτοκινήτων. Ο γενικός στόχος είναι να κατανοήσουμε συγκεκριμένες ιστορικές στιγμές στην γέννηση και εξέλιξη της αρχιτεκτονικής, βοηθούμενοι από την χαρτογράφηση του τί είναι θεωρητικά και μαθηματικά δυνατόν στο πλαίσιο των συνθηκών, των περιορισμών και των προθέσεων, συλλογικών ή ατομικών, που όρισαν αυτές τις ιστορικές στιγμές. Μας βοηθάει δηλαδή ο Steadman να συνδέσουμε τις γεωμετρικές δυνατότητες με την ιστορική ανάλυση, την μορφολογική διαίσθηση με την κατανόηση αντικειμενικών περιορισμών. Το βιβλίο αυτό διαβάζεται πιο εύκολα και πιο επιλεκτικά από το ήδη

κλασικό Building types and built forms που κυκλοφόρησε το 2014.

Al Gore, «The Assault on Reason», εκδόσεις Penguin, 2017 *

Ήδη από το 2017, ο Al Gore, από τους συνεπέστερους δημοκράτες πολιτικούς στις ΗΠΑ, είχε προειδοποιήσει ότι η δημοκρατία κινδυνεύει από αυτό που ο ίδιος τότε κατήγγειλε ως 'επίθεση στην λογική', δηλαδή την περιφρόνηση προς τα αντικειμενικά δεδομένα, την αμφισβήτηση της αξίας της συστηματικής σκέψης και ανάλυσης, και το ρήγμα ανάμεσα στην δημόσια σφαίρα και στις αξίες της συνέπειας, της ευθύνης και του ελέγχου ισχυρισμών και εξαγγελιών. Σήμερα, η επανέκδοση του βιβλίου του "The Assault on Reason" (Penguin, 2017), με νέο κεφάλαιο που αντιτίθεται στον παραμορφωμένο πολιτικό λόγο που ενσαρκώνει ο σημερινός πρόεδρος των ΗΠΑ, αξίζει τον κόπο να διαβαστεί, τουλάχιστον τόσο όσο τα πολύ ευρύτερα γνωστά βιβλία του Al Gore για την κλιματική αλλαγή: "An inconvenient truth" (Rodale, 2006) και "An inconvenient sequel: truth to power" (Rodale 2017).

46

Η **Θάλεια Πρωτονοταρίου** είναι σκηνοθέτης και μαζί με τον Αλέξανδρο Μανωλάκη έχουν τις Εκδόσεις Οκτώ.

«Όλα θα πάνε καλά (1) Το τέλος του Λουδοβίκου – [Ça ira (1) Fin de Louis]», Κεντρική Σκηνή, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, σκηνοθεσία: **Joël Pommerat**, σκηνικά-φωτισμοί: **Eric Soyer**, κουστούμια: **Isabelle Deffin**, παίζουν: Saadia Bentaïeb, Agnès Berthon, Yannick Choirat, Eric Feldman, Philippe Frécon, Yvain Juillard, Anthony Moreau, Ruth Olaizola, Gérard Potier, Anne Rotger, David Sighicelli, Maxime Tshibangu, Simon Verjans, Bogdan Zamfir, **2017 ***

Η παράσταση «Όλα Θα Πάνε Καλά (1) Το Τέλος του Λουδοβίκου» με ενθουσίασε γιατί θέτει τρία βασικά ερωτήματα:

-Τι είναι Θέατρο; -Τι είναι Επανάσταση; -Τι είναι Ιστορία;

και τα απαντάει.

Όλα στην παράσταση είναι μεγάλα: η διάρκειά της είναι τεσσερις ώρες, παίζουν δεκάδες ηθοποιοί και κομπάρσοι, ο χώρος είναι όλη η σκηνή και η πλατεία, ενώ η δράση εκτυλίσσεται παντού και συνέχεια. Ο χρόνος είναι από το 1787 έως το 1791, αλλά ταυτόχρονα είναι χρόνος απολύτως ενεστωτικός. Η παράσταση καταφέρνει να μην αναπαριστά, αλλά να δημιουργεί πηκτό παρόν. Τα κοστούμια είναι σύγχρονα, τα ιστορικά ονόματα παραλείπονται, όπως και οι όποιοι. Ο λόγος είναι καταγιστικός, αληθινός και επείγων. Λόγος που κατασκευάζει από την αρχή τον ιδρυτικό μύθο της Γαλλίας και της δημοκρατίας. Συντελεστές και κοινό φτιάχνουν μία Εθνοσυνέλευση εξ αρχής χωρίς το σύνθετο φολκλόρ της Επανάστασης. Το «θέατρο» που παίζουμε ξανά και ξανά σε συνελεύσεις, καταλήψεις, διαβουλεύσεις και κοινοβούλια ζωντανεύει εμπρός μας και μας προσφέρει την Επανάσταση live. Κι εμείς γινόμαστε επιτέλους μάρτυρες και όχι θεατές. Αν η Ιλιάδα είναι το έπος της εγκαθίδρυσης της Αριστοκρατίας, το «Όλα θα πάνε καλά (1) Το τέλος του Λουδοβίκου» είναι το έπος της γέννησης της Συνέλευσης, το έπος του λαού ως ιστορικό υποκείμενο. Μας υπενθυμίζει ότι τα λόγια είναι πράξεις και ότι η Ιστορία προχωράει ενσώματα.

47

Η **Ανθή Ποζή** είναι τελειόφοιτη του τμήματος Αρχιτεκτόνων στο Πανεπιστήμιο Πατρών και ακαδημαϊκή συνεργάτρια στο Arkki – Σχολείο Αρχιτεκτονικής για παιδιά. Διατηρεί το βιβλιοφιλικό blog Oh That Book.

Joseph Roth, «Η Κρύπτη των Καπουτσίνων», μετάφραση: Μαρία Αγγελίδου, εκδόσεις Άγρα, 2014 *

Οι τελευταίες μέρες του φετινού καλοκαιριού με βρήκαν με την Κρύπτη των Καπουτσίνων στα χέρια, ένα βιβλίο, που από τις πρώτες σελίδες του ακόμη, αντιλήφθηκα ότι θα θυμάμαι για καιρό. Ο νεαρός αριστοκράτης και λάτρης της τρυφλής ζωής, Φραγκίσκος Φερδινάνδος Τρόττα, περνάει τις μέρες του ανέμελα, βρίσκει γοητευτική την αδρότητα του επαρχιώτη εξαδέλφου του, ώσπου τον ακολουθεί στο μακρινό Ζλότογκροντ, ζητώντας κάτι που μόνο η περιφέρεια μακριά απ' τη Βιέννη μπορεί να του δώσει. Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος έρχεται να διακόψει βίαια κάθε ελαφρότητα στις

υποθέσεις του πρωταγωνιστή. Ο Τρόττα κατατάσσεται, παντρεύεται βιαστικά και όχι με ιδιαίτερη επιτυχία, αιχμαλωτίζεται και επιστρέφει σε έναν κόσμο ηττημένος και διαψευσμένος, με την αίσθηση του περιπού ανθρώπου να τσακίζει κάθε έκφραση της ύπαρξής του. Σε αυτήν ακριβώς τη συνθήκη βρίσκεται χώρο ο σπουδαίος Joseph Roth των Βερολινέζικων Χρονικών για να ψυχογραφήσει τον ήρωά του στα ακρότατα σημεία του: Ένας συναρπαστικός πυκνός μονόλογος, ποτισμένος με επαναλήψεις και μια σκοτεινή νομοτέλεια, ξεδιπλώνει σε βάθος δύο δεκαετιών τις περίπλοκες εσωτερικές σχέσεις που αναπτύσσει ο Τρόττα με τους υπόλοιπους πρωταγωνιστές, αποδίδοντας παράλληλα την πτώση μιας αυτοκρατορίας που χάθηκε, αλλά και μιας άλλης, που πλησιάζει απειλητικά.

48

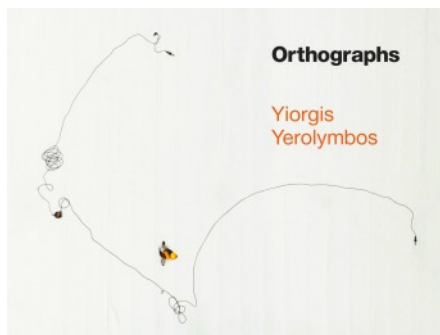

Η **Όλγα Σελλά** είναι δημοσιογράφος. Συνεργάζεται με το artplay.gr.

«Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος» : ο νέος προορισμός των Αθηναίων *

Τέλος χρονιάς, εποχή απολογισμών. Σε όλους τους τομείς. Και στον πολιτισμό φυσικά. Ποιο ήταν το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς που φεύγει; Τι άλλαξε τον πολιτιστικό χάρτη, τι έγινε talk of the town και προορισμός; Σκέφτηκα αρκετά. Αλλά γρήγορα συνειδητοποίησα ότι όταν στη χρονιά που φεύγει υπάρχουν τα εγκαίνια ενός νέου πολιτιστικού χώρου, του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ), πολύ δύσκολα μπορεί να το συγκρίνεις με ένα μεμονωμένο πολιτιστικό γεγονός (για παράσταση, μια κινηματογραφική ταινία, μια εικαστική έκθεση κ.λπ.). Τον Φεβρουάριο του 2017 έγιναν τα επίσημα εγκαίνια παράδοσης στο ελληνικό δημόσιο του νέου αρχιτεκτονήματος που έφτιαξε για την Αθήνα ο Ρέντζο Πιάνο. Και αμέσως μετά, ο χώρος, ο υπέροχος εξωτερικός και οι θαυμάσιοι εσωτερικοί άνοιξαν για το κοινό. Με εκδηλώσεις, με events, με συναυλίες, με προβολές. Το φθινόπωρο του 2017 έγινε η πρώτη παράσταση τη Εθνικής Λυρικής Σκηνής, ενώ όλοι περιμένουμε να δούμε να γεμίζουν τα ράφια της νέας Εθνικής Βιβλιοθήκης, καθώς θα ολοκληρώνεται η μετεγκατάστασή της. Ο τρόπος «ανοίγματος» ενός νέου χώρου, ενός νέου πολιτιστικού κέντρου που δεν είναι στο κέντρο της πόλης, αλλά στο θαλάσσιο μέτωπό της, έγινε προορισμός, κατεύθυνση, περίπατος, επιλογή για πολλούς Αθηναίους. Δεν είναι τυχαίο ότι στην έρευνα για τις Πολιτιστικές Προτιμήσεις των Αθηναίων, που διεξήγε ο Δήμος της Αθήνας το ΚΠΙΣΝ είναι δεύτερο σε επισκεψιμότητα, μετά το Μουσείο της Ακρόπολης, τόπος που έχει επισκεφθεί το 26% των Αθηναίων, σύμφωνα με την έρευνα. Για όσους το έχουν ήδη επισκεφθεί, ακόμα κι αν δεν έχουν μπει στο εσωτερικό του, είναι κοινό το αίσθημα: το ΚΠΙΣΝ είναι ένα σύγχρονο αρχιτεκτονικό δημιούργημα που δημιουργεί το συναίσθημα της ανάτασης στους επισκέπτες του. Σε μια χώρα που ταλανίζεται από πολλά, ένα τέτοιο συναίσθημα είναι αναμφίβολα δώρο.

49

Ο **Μήτσος Σιρόκος** είναι οδηγός.

Γιώργης Γερόλυμπος, «Ορθογραφίες», εκδόσεις Μέλισσα, 2016 *

Η παρουσίαση του λευκώματος "Orthographs" (Ορθογραφίες) του Γιώργη Γερόλυμπου στο «Φάρο» του ΚΠΙΣΝ το βράδυ της 30 Μαρτίου 2017 ήταν ένα αναμφισβήτητο ιστορικό γεγονός. Είχε κρεμαστεί από το ιλιγγιώδες ύψος ενός γερανού, για να τραβήξει φωτογραφίες από το εργοτάξιο του έργου. Έτσι μάθαμε τρία πράγματα: πρώτο, επισφραγίστηκε η φήμη αυτού του ως κατεξοχήν φωτογράφου τοπίου, δεύτερο, αποδείχτηκε ότι η φωτογραφία σήμερα δεν έχει απόλυτη ανάγκη από ψηφιακές τεχνικές και επεξεργασίες για να λάμψει με πρωτοτυπία και ασυνήθιστη ομορφιά, και τρίτο, επιτέλους καταλάβαμε τι βλέπει ένα πουλί με προχωρημένες γνώσεις γεωμετρίας και σύνθεσης που υπερίππεται ενός τόπου.

50

Η **Ροζίτα Σπινιάσα** είναι δικηγόρος και συγγραφέας. Το βιβλίο της «Στόμαστομαστό» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κέδρος.

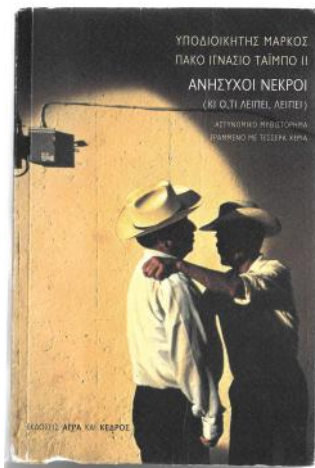
Μαρία Φακίνου, «Ανατομία κόρης», εκδόσεις Αντίποδες, 2017 *

Φωτογραφικό άλμπουμ από λέξεις. Η κόρη τεμαχίζει και τεμαχίζεται, η ματιά της τέμνει την οικογενειακή σύμβαση εστιάζοντας στις καίριες λεπτομέρειες που αναδεικνύουν τη δυσαρμονία, την ανοιχτή πληγή, τη χρόνια παρεξήγηση. Το μικρό κορίτσι που μεγαλώνει στη σκιά του δίδυμου αδερφού της, η πανταχού παρούσα κόντρα με τη μητέρα, ο υποβόσκων πόθος για τον πατέρα. Η σεξουαλικότητα που περνιέται για πρώιμη, όπως κάθε νεανική έκφρασή της. Μαζί της κι ο θάνατος, που τριγυρνά στις σελίδες σαν αθόρυβη γάτα υπογραμμίζοντας το εφήμερο των πραγμάτων και, συνάμα, το ειδικό τους βάρος. Με κέρδισε η υψηλού επιπέδου λογοτεχνία, η γλυκόπικρη, στακάτη ευαισθησία, ο τίτλος «Γλυκά δεκάξι»: Η μετάφραση του αμερικανικού τραγουδιού που ύμνησε και την δική μου εφηβεία αποτελεί την ιδανική ειρωνεία για τα απογυμνωμένα από ρομαντισμό ερωτικά καμώματα της ηρωίδας. Για να γίνει από κόρη, γυναίκα.

Μαρία Φακίνου
Ανατομία Κόρης

51

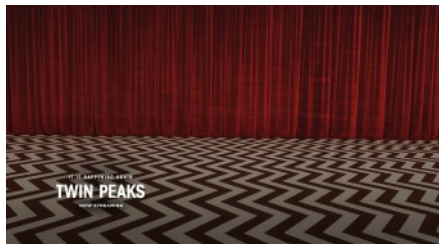

Η **Αθηνά Σταυρίδου** είναι αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.

Υποδιοικήτης Μάρκος, Πάκο Ιγνάσιο Τάιμπο II, «Ανήσυχτοι νεκροί – Κι ό,τι λείπει, λείπει: Αστυνομικό μυθιστόρημα γραμμένο με τέσσερα χέρια», μετάφραση: Βασιλική Κνήτου, Κρίτων Ηλιόπουλος, εκδόσεις Άγρα και Κέδρος, 2005 *

Ένας νεκρός ερευνητής και ένας μονόφθαλμος ντετέκτιβ. Μία χώρα, το Μεξικό το 1971. Η αναζήτηση ενός ή και πολλών Μοράλες. Η ζούγκλα των Τσιάπας και η πόλη της διαφθοράς. Η καλή διακυβέρνηση και η κατάχρηση της εξουσίας. Οι νεκροί που ζουν και αφηγούνται ιστορίες σε αυτόματους τηλεφωνητές. Μία παράξενη πραγματικότητα, αλλά οι ήρωες του βιβλίου είναι Μεξικανοί και το «παράλογο δεν τους τρομάζει». Και ξαφνικά, κάπου στη μέση του βιβλίου, γυρνάω πάλι στο εξώφυλλο: κι ό,τι λείπει, λείπει. Και καταλαβαίνω. Το κενό δεν αναπληρώνεται, δεν αντικαθίσταται, δεν κρύβεται και δεν καλύπτεται. Η άλλη πολιτική, η άλλη ζωή χτίζεται πάνω σε αυτήν την έλλειψη. Με τέσσερα χέρια ή και περισσότερα. Το βιβλίο αυτό το διάβασα τον περασμένο Αύγουστο. Θα ήθελα να το διάβαζα στον πατέρα μου, στον Σταύρο, στον Γιώργο, στον Ντάνη και στον Δημήτρη. Θα καταλάβαιναν. Κι ό,τι λείπει, λείπει.

52

Η **Τζίνα Σωτηροπούλου** είναι αρχιτέκτονας. Αρθρογραφεί τακτικά για το κυριακάτικο πολιτιστικό ένθετο της εφημερίδας Καθημερινή για τέχνη, design και αρχιτεκτονική. Μαζί με την Πέννη Λουκάκου διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [architectones02](#).

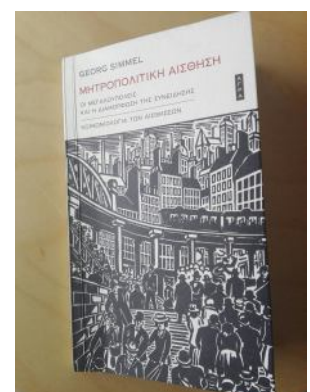
Georg Simmel, «Μητροπολιτική αίσθηση- Οι μεγαλουπόλεις και η διαμόρφωση της συνείδησης. Η κοινωνιολογία των αισθήσεων», μετάφραση: Ιωάννα Μεϊτάνη, εκδόσεις Άγρα, 2017 *

Οι εκδόσεις Άγρα μας υπενθύμισαν το 2017 δυο εμβληματικά δοκίμια του Γκέοργκ Ζίμελ με οδηγό το Βερολίνο του τέλους του 19ου αιώνα. Ο Ζίμελ, με μια νεωτερική κοινωνιολογική ματιά, περιηγείται και καταγράφει τη “σύγχρονη” πόλη των αρχών του 1900 διεισδύοντας στον ψυχισμό των κατοίκων της. Αποτυπώνει σε λέξεις τα μικρά στιγμιότυπα της καθημερινότητάς τους, τη “μπλαζέ” και “ονομπ” νοοτροπία τους, τις διαφορετικές κλίμακες, τους νέους ρυθμούς, τις ιλιγγιώδεις ταχύτητες, τις νέες έννοιες, την απόλαυση και το δέος που προκαλεί η όραση ως αλληλουχία εικόνων και ανταλλαγή βλεμμάτων εισάγοντας ταυτόχρονα την αίσθηση της όσφρησης ως τρόπος κοινωνικής χαρτογράφησης των μητροπόλεων.

Διαλέγω επίσης δυο καταπληκτικά παλιότερα βιβλία που διάβασα το καλοκαίρι και μια σειρά, με κοινό παρανομαστή την προβολή της αμφίσημης αμερικάνικης ιδιοσυγκρασίας. Παραθέτω δυο χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τα αγαπημένα μου βιβλία για το 2017 που συνοψίζουν τους λόγους για τους οποίους τα ξεχώρισα.

Twin Peaks, των Mark Frost και David Lynch, σκηνοθεσία: David Lynch, πρωταγωνιστούν: Kyle MacLachlan, Sheryl Lee, Laura Dern, τηλεοπτική σειρά παραγωγής Showtime, 2017 *

Επιστροφή στο Twin Peaks μετά από 25 χρόνια. Ο David Lynch το είχε προβλέψει βάζοντας την Λώρα Πάλμερ να λέει στο τέλος της σειράς των αρχών του '90, μιας σειράς που έβαλε τα θεμέλια για την κινηματογραφική μετάλλαξη της τηλεοπτικής κουλτούρας, “I’ll see you again in 25 years”. Λεπτό χιούμορ, μυστικισμός, σκοτεινές απεικονίσεις μιας απόκοσμη παραμορφωμένης πραγματικότητας όπου ο χρόνος γίνεται χώρος και το παρελθόν μπλέκεται με το παρόν. Ο παλμός μιας παράδοξης Αμερικής ηχεί υποβλητικός. Το Αμερικάνικο Όνειρο έχει από καιρό διαβρωθεί, ο δούσιός του πράκτορα του F.B.I. Dale Cooper δυναμιτίζει το δωμάτιο με τα τεθλασμένα ασπρόμαυρα μοτίβα και τις κόκκινες βελούδινες κουρτίνες ισορροπώντας στον άχρονο χρόνο, ενώ η ινδιάνικη κληρονομιά του Χωκ έχει την σημασία της. Εκτός από το Double R Diner με τις καλύτερες κερασόπιτες και τον δυνατό καφέ, οι ονειροπόλοι του Twin Peaks συχνάζουν πλέον και στο Bang Bang Bar, το παλιό Roadhouse. Η μουσική του Angelo Badalamenti είναι πάντα εκεί. Παράλληλα ο Lynch καλεί ζωντανά μια σειρά από φοβερές μπάντες συνθέτοντας ένα αιθέριο soundtrack από σύγχρονους τραγουδοποιούς ([The Cactus Blossoms](#), [Sharon Van Etten](#), [Au Revoir Simone](#), [Eddie Vedder](#), [The Nine Inch Nails](#) μεταξύ άλλων).

«Το καλοκαίρι του ενενήντα οχτώ ήταν για τη Νέα Αγγλία καλοκαίρι με υπέροχη ζέση και λιακάδα, για το μπέιζμπολ καλοκαίρι της μυθικής μάχης ανάμεσα σ' ένα θεό των γηπέδων που ήταν λευκός κι ένα θεό των γηπέδων που ήταν μαύρος και για την Αμερική καλοκαίρι ενός τεράστιου οργίου ευσεβείας, ενός οργίου αγνότητας, όπου η τρομοκρατία- που είχε αντικαταστήσει τον κομμουνισμό ως κυρίαρχη απειλή για την ασφάλεια της χώρας- έδινε τη θέση της στην πεολεξία κι ένας αρρενωπός μεσήλικας πρόεδρος με νεανική εμφάνιση και μια ξεδιάντροπη ερωτοχτυπημένη υπάλληλος είκοσι ενός ετών, που σαλιάρizαν στο Οβάλ Γραφείο σαν έφηβοι σε υπαίθριο πάρκιν, αναβίωσαν το αρχαιότερο δημόσιο πάθος της Αμερικής, από ιστορική άποψη την πιο προδοτική ίσως, την πιο ανατρεπτική ηδονή της: την έκσταση του φαρισαϊσμού. Στο Κογκρέσο, τον τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, όλοι οι ενάρετοι κόπανοι που θέλουν να εντυπωσιάσουν, που ψοφάνε να κατηγορούν, να σπλητεούν και να τιμωρούν, ηθικολογούσαν μετά μανίας: όλοι τους μ' εκείνη την υπολογισμένη λύσσα που ο Χόθορν (ο οποίος, στα 1860, έμενε μόλις μερικά χιλιόμετρα παρακάτω από το σπίτι μου) χαρακτήριζε "πνεύμα καταδίκης" στα πρώτα βήματα της νεαρής δημοκρατίας μας • όλοι τους έτοιμοι να προβούν στις στυπτικές ιεροτελεστίες της κάθαρσης που θα ξερίζωνε τη σύση από την εκτελεστική εξουσία, έτσι ώστε η δεκάχρονη κόρη του γερουσιαστή Λίμπερμαν να μπορεί και πάλι να βλέπτε ωραία και καλά τηλεόραση μαζί με τον αμήχανο πατέρα της. Όχι, όποιος δεν έζησε το 1998 δεν ξέρει τι θα πει φαρισαϊσμός [...]

Ήταν το καλοκαίρι που ξαναγύρισε στην Αμερική η ναυτία, που άρχισαν τα ατελείωτα ανέκδοτα, οι ατελείωτες εικοτολογίες, θεωρητικοποιήσεις και υπερβολές, που καταργήθηκε η ηθική υποχρέωση να εξηγή κανείς στα παιδιά του τη ζωή των ενηλίκων προκειμένου τα παιδιά του να διατηρήσουν όλες τις αυταπάτες τους για τη ζωή των ενηλίκων, που η μικρότητα των ανθρώπων υπήρξε κάτι παραπάνω από εξοντωτική, που ένα είδος δαίμονα είχε ξαμοληθεί στη χώρα και άνθρωποι και από τις δύο πλευρές αναρωτιόνταν. "Μα τι τρέλα είναι αυτή που μας έπιασε;", που άνδρες και γυναίκες, ευθύς ως ξυπνούσαν το πρωί, διαπίστωναν πως το βράδυ, στον ύπνο τους, απαλλαγμένοι από τη ζήλια ή την αποστροφή, είχαν ονειρευτεί την ξεσιπωσιά του Μπιλ Κλίντον. Εγώ ο ίδιος ονειρεύτηκα μια τεράστια σημαία, κρεμασμένη σαν ντανταϊστικό έργο του Κρίστο από τη μια άκρη του Λευκού Οίκου ως την άλλη και με την επιγραφή ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕΝΕΙ ΕΔΩ. Ήταν το καλοκαίρι που για δισεκατομμυριοστή φορά η σύγχυση, ο ηθικός ακρωτηριασμός, το χάος αποδεικνύονταν πιο επιδέξια από την ιδεολογία του ενός και την ηθική του άλλου. Ήταν το καλοκαίρι που το πέος ενός προέδρου βρισκόταν στην σκέψη όλων και η ζωή, με όλη την αδιάντροπη ανηθικότητα της, προκαλούσε για μια ακόμα φορά σύγχυση στην Αμερική». (σελ 12-14)

Howard Zinn, «Ιστορία του λαού των Ηνωμένων Πολιτειών – Μια κοινωνική ιστορία της Αμερικής από την εποχή του Κολόμβου ως τις αρχές του 21ου αιώνα», μετάφραση: Θεόδωρος Καλύβας, εκδόσεις Αίωρα, 2008 *

«[...] Έτσι λοιπόν, σε αυτή την αναπόφευκτη επιλογή στρατοπέδου, που προκαλείται από την επιλεκτικότητα και την έμφαση που δίνει ο καθένας στα ιστορικά γεγονότα, προτιμώ να επιχειρήσω να διηγηθώ την ιστορία της ανακάλυψης της Αμερικής από την πλευρά των Ινδιάνων Αράουακ, την ιστορία του Συντάγματος από την πλευρά των σκλάβων, την ιστορία του Άντριου Τζάκσον όπως την βίωσαν οι Τσερόκι, την ιστορία του Αμερικανικού Εμφυλίου όπως την είδαν οι Ιρλανδοί της Νέας Υόρκης, την ιστορία του Μεξικανικού πολέμου όπως την έζησαν οι λιποτάκτες του στρατού του στρατηγού Σκοτ, τη Βιομηχανική Επανάσταση όπως την είδαν οι νεαρές γυναίκες που δούλευαν στα κλωστοϋφαντουργία του Λόουελ, την ιστορία του Ισπανοαμερικανικού πολέμου όπως την έζησαν οι Κουβανοί, την κατάκτηση των Φιλιππίνων από την πλευρά των μαύρων στρατιωτών στο νησί Λουζόν, την ιστορία της Χρυσής Εποχής όπως την είδαν οι αγρότες του Αμερικανικού Νότου, την ιστορία του Α' παγκόσμιου πολέμου όπως τον είδαν οι πασιφιστές, το Νιου Ντιλ όπως το βίωσαν οι μαύροι του Χάρλεμ, την μεταπολεμική αμερικανική αυτοκρατορία όπως την έζησαν οι δούλοι στην Λατινική Αμερική και ούτω καθεξής, όλα αυτά βέβαια στο βαθμό που κάθε άνθρωπος – όσο και αν πασχίζει- κατορθώνει να "δει" την ιστορία από την οπτική γωνία κάποιου άλλου[...]».

(σελ.21-22)

53

Ο Γιώργος Τζιρτζιλάκης είναι αρχιτέκτονας, αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και καλλιτεχνικός σύμβουλος του Ιδρύματος ΔΕΣΤΕ. Το βιβλίο του «Υπο-νεωτερικότητα και εργασία του πένθους. Η επήρεια της κρίσης στη σύγχρονη ελληνική κουλτούρα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Ιμπν Χαλντούν, «Προλεγόμενα», μετάφραση: Δημοσθένης Κούρτοβικ, εκδόσεις Κάλβος, 1980 *

Είμαι της γνώμης ότι στη σημασία ενός βιβλίου δεν παίζει ρόλο μόνο το καθαυτού περιεχόμενό του αλλά και η ίδια η συνθήκη της γνωριμίας μαζί του. Υπ' αυτήν την έννοια, η στιγμήαία ταραχή του «λαθραναγνώστη» με θέλγει συχνά εξίσου –αν όχι περισσότερο- από το σύννηθες πέρασμα σε βιβλιοπωλείο και την απόκτηση ενός τόμου. Έτσι, λοιπόν, την περασμένη Δευτέρα, στο ταξίδι για το Βόλο και στη θέση υπ' αριθ. 43, είδα την αγαπημένη φίλη Ίριδα Λυκουριώτη, μπροστά και λοξά μου να κρατά προσεκτικά στα χέρια της, με τη μορφή ενός παρένθετου βιβλίου στο εσωτερικό ενός προστατευτικού τετραδίου μεγαλύτερου σχήματος, μια παλιά έκδοση του «Κάλβου» (1980) των "Προλεγόμενων" του Ιμπν Χαλντούν (Ibn Khaldun). Πρόκειται για ένα αναπάντεχο βιβλίο του οποίου ορισμένα αποσπάσματα μπόρεσα να διαβάσω διακεκομμένα στη συνέχεια, που έγραψε ο άραβας αυτός πολυμαθής ιστορικός, αστρονόμος, οικονομολόγος, θεολόγος, γεωγράφος και φιλόσοφος του 14^{ου} αιώνα. Λέω αναπάντεχο βιβλίο, όχι μόνο γιατί προαναγγέλλει πολλά χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιστημών, πριν αυτές ιδρυθούν στη Δύση, αλλά και γιατί μας θυμίζει την κοινή και παρατεταμένη συνθήκη στην οποία ευρισκόμεθα όλοι μας. Τα «Μουκαντίμα», δηλαδή τα «Προλεγόμενα». Αυτό είναι μάλλον το λανθάνον και συνεχές έργο όλων μας, ίσως και η καλύτερη αλληγορία, ή ο στόχος μας, που –για να το βαρύνω λίγο- ο Walter Benjamin ταύτισε κάποτε με τη «μοίρα της νεωτερικότητας».

54

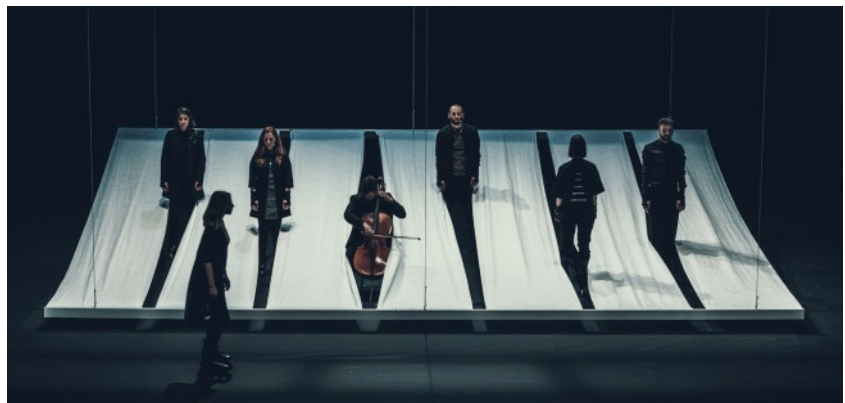

Ο Παναγιώτης Τουρνικιώτης είναι αρχιτέκτονας, καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Η διαγώνιος του Le Corbusier» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Εκκρεμές.

Κώστας Τσιαμπάος, «Αμφίθυμη Νεωτερικότητα – 9+1 κείμενα για τη μοντέρνα αρχιτεκτονική στην Ελλάδα», εκδόσεις Επίκεντρο, 2017 *

Πρώτα από όλα μου άρεσε ο τίτλος **Αμφίθυμη Νεωτερικότητα** γιατί σπέρνει μια καλοδεχούμενη αμφιβολία σε ένα κόσμο που θέλει να είναι μοντέρνος αλλά το σκέφτεται ακόμα και μπορεί να μην έχει πεισθεί εντελώς. Μετά μου άρεσε η φωτογραφία του εξωφύλλου, η πρώτη που επανέλαβε την 'κλασική' του σχολείου του Καραντινού κάτω από την Ακρόπολη με νέο 'φακό' και ταυτόχρονα εικονογράφησε την αμφιθυμία των κειμένων. Αλλά πάνω από όλα μου άρεσαν τα κείμενα. Φρέσκα δοκίμια, με νέες ιδέες, πολύπλευρες αναφορές, που ξεπερνούν την αρχιτεκτονική και απευθύνονται σε ένα πολύ ευρύτερο κοινό: από τη Φιλοσοφία και τη Δελφική Ουτοπία, στον 'τόπο' και τον 'λαό', τον Δοξιάδη και τον Πικιώνη. Στον επίλογό του, μιλώντας για την ιστορία ως θεωρία, ο Τσιαμπάος ταράζει τα νερά της πατροπαράδοτης σιγουριάς απέναντι στο παρελθόν και το ανοίγει στο μέλλον. Λίγο πριν από αυτό, μας χαρίζει ένα παραλίγο πνιγμό στα νερά του Κορινθιακού που αξίζει να διαβάσετε όλοι, γιατί είναι μια μοναδική και αληθινή αλλά μυστιστορηματική αφήγηση που συνδέει τον Πικιώνη με τον Σικελιανό. Μια ανέκδοτη μαρτυρία.

55

«Θεία Κωμωδία» του Δάντη, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, Ομάδα VASISTAS & Αργυρώ Χιώτη© Σταύρος Χαμπάκης

Ο Γιώργος Τριανταφύλλου είναι αρχιτέκτονας. Διατηρεί το αρχιτεκτονικό γραφείο «Γιώργος Τριανταφύλλου και Συνεργάτες» και το triantafylloug.blogspot.gr.

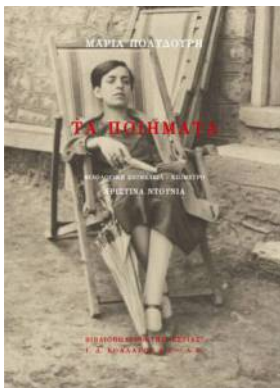
«Θεία Κωμωδία» του Δάντη, Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, Ομάδα VASISTAS & Αργυρώ Χιώτη, σκηνοθεσία: Αργυρώ Χιώτη, δραματουργία: Νίκος Α. Παναγιωτόπουλος, VASISTAS, σκηνικά: Εύα Μανιδάκη, κοστούμια: Χριστίνα Κάλμπαρη, φωτισμοί: Τάσος Παλαιορούτας | παίζουν: Ευθύμης Θέου, Ελένη Βεργέτη, Ευδοξία Ανδρουλιδάκη, Αντώνης Αντωνόπουλος, Τζωρτζίνα Χρυσκίωτη, Φιντέλ Ταλαμπούκας, Ματίνα Περγιουδάκη, Γιάννης Κλίνης, 2017 | «Documenta 14», Αθήνα, 08.04 – 16.07.2017 | «Τα Στέκια – Ιστορίες αγοραίου πολιτισμού», σειρά ντοκιμαντέρ του Νίκου Τριανταφυλλίδη, EPT 2 | «Blade Runner 2049», σκηνοθεσία: Denis Villeneuve, πρωταγωνιστούν: Ryan Gosling & Harrison Ford, 2017 *

Το 2017 παρά την συνεχιζόμενη κρίση, ήταν άλλη μια γόνιμη χρονιά. Συχνά ανάμεσα στην πληθώρα των εκδηλώσεων βρέθηκα σε δίλημμα για το ποια θα επιλέξω. Είδα και απόλαυσα πολλές, μα θα παραμείνω πιστός στο αίτημα του SLUS να αναφερθώ μόνο σε μία, κατά περίπτωση, παρόλο που υπάρχουν περισσότερες ισότιμες επιλογές. Από τις θεατρικές παραστάσεις του 2017 ξεχώρισα την «Θεία Κωμωδία» του Δάντη στην κεντρική σκηνή της Στέγης το Ιδρύματος Ωνάση. Μια δημιουργία των Αργυρώ Χιώτη + Ομάδα Vasistas με σκηνικά της Εύας Μανιδάκη και μουσική Μάρκελλου Χρυσικόπουλου. Αναμφίβολα στην Documenta 14 στην Αθήνα, απόλαυσα σημαντικά έργα και καλλιτεχνικά δρώμενα ενώ στην τηλεόραση παρακολουθώ σποραδικά με ενδιαφέρον την σειρά ντοκιμαντέρ του Νίκου Τριανταφυλλίδη «Τα Στέκια – Ιστορίες αγοραίου πολιτισμού» στην EPT 2. Αφήνω για το τέλος την εμβληματική ταινία του Denis Villeneuve «Blade Runner 2049». Στα απόκοσμα πλάνα, που παραπέμπουν στα διαλυτήρια των πλοίων κάπου στο Μπαγκλαντές, ανακάλυψα μια άλλη αρχιτεκτονική.

Denis Villeneuve, "Blade Runner 2049"
© Alcon Entertainment, LLC, Warner Bros. Entertainment INC, and Columbia Pictures Industries, INC.

56

Η Βάλια Τσάιπα-Τσιλιμένη είναι διδάκτορας και διδάσκουσα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γενεύης (Τμήμα Νέων Ελληνικών) και ποιήτρια. Το τελευταίο της βιβλίο «Άγρια χόρτα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κίχλη.

Μαρία Πολυδούρη, «Τα ποιήματα», εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2017 *

Διάβασα ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ της Μαρίας Πολυδούρη, επανέκδοση που επιμελήθηκε με μεγάλη φροντίδα η καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας του ΕΚΠΑ, κα Χριστίνα Ντουινιά. Πρόκειται για μια σπουδαία έκδοση που μας δίνει τη δυνατότητα να περιπλανηθούμε στο συγγραφικό και προσωπικό σύμπαν της γνωστότερης ποιήτριας της λεγόμενης «γενιάς του 1920» και μας καλεί να κοιτάξουμε πλέον όπως του αξίζει: με άλλα μάτια. Προκλήσεις, εκμυστηρεύσεις, δαντελένιος λυρισμός, αποκαλύψεις, διεκδικήσεις, τρυφερότητα, σ'ένα βιβλίο που είναι εδώ (σε συμπληρωμένη δεύτερη έκδοση) για να μας μάθει να παίρνουμε το χρόνο μας με τις ποιητικές φωνές και κυρίως, να κοιτάμε βαθύτερα, εκεί που συνδιαλέγονται ανάγκες και κοινωνία, εκεί που η κοινωνία αναδιοργανώνεται επι της ουσίας. Πέρα από τα πολυάριθμα ποιήματα, στο τέλος του βιβλίου υπάρχει και το Επίμετρο όπου βρίσκει κανείς χρήσιμα κλειδιά-οδηγούς προκειμένου να εξερευνήσει το ποιητικό έργο της Πολυδούρη παραμερίζοντας την ορισμένες φορές περιοριστική επιφάνεια.

57

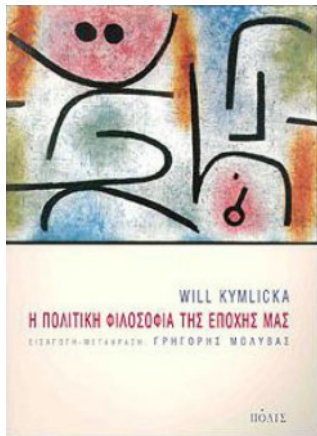

Η **Βανέσσα Τσακαλίδου** είναι Δρ. αρχιτέκτονας, επίκουρη καθηγήτρια στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ. Μαζί με την Ελευθερία Δισλή και την Αναστασία Παπαδοπούλου διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο 40.22.ARCHITECTS.

«Van Gogh Alive», Εκθεσιακός Χώρος Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, 7.11.2017-4.03.2018 *

Η τέχνη του Van Gogh ασκεί πάνω μας μια αφοπλιστική γοητεία. Η ιδέα για μια βιωματική έκθεση –στην οποία συμπλέκονται η εικόνα, ο λόγος, η μουσική και ο άνθρωπος– είναι από μόνη της ευρηματική. Πέρα από την όποια αδυναμία του χώρου να υποστηρίξει ένα ‘πανοπτικόν’ και κάποιες αστοχίες στη μετάφραση, η έκθεση Van Gogh Alive είναι μια αισθαντική εμπειρία που απευθύνεται σε μεγάλο εύρος θεατών, τους οποίους καλεί μέσω της οικειότητας και της αναγνώρισης να προσεγγίσουν το μυστικό της δημιουργίας. Στην έκθεση αυτή, σε κοινό χρόνο και χώρο συνυπάρχουν τα τρία ‘βλέμματα’ ενός έργου τέχνης: η βαθύτερη μοναξιά του δημιουργού έρχεται να ανταμώσει με τη μοναξιά του παριστώμενου αντικειμένου και με την προσωπική μοναξιά του θεατή. Μήπως ο τρόπος που ‘βλέπουμε’ μια έκθεση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτό που ‘φυλάμε’ μέσα μας;

58

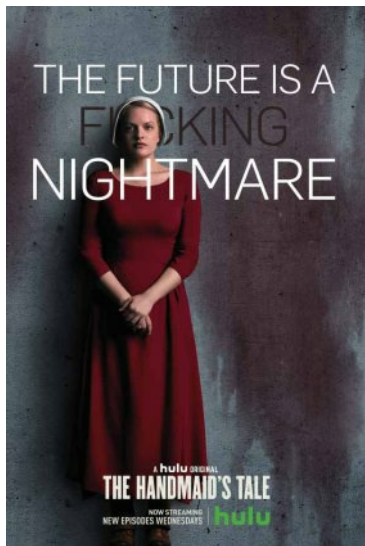
Ο **Κώστας Τσιαμπάος** είναι αρχιτέκτονας, επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Αμφίθυμη νεωτερικότητα – 9+1 κείμενα για τη μοντέρνα αρχιτεκτονική στην Ελλάδα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Επίκεντρο.

Will Kymlicka, «Η πολιτική φιλοσοφία της εποχής μας – Μια εισαγωγή», μετάφραση: Γρηγόρης Μολύβας, εκδόσεις Πόλις, 2005 *

Το βιβλίο του Kymlicka είναι ένα κλασικό ακαδημαϊκό σύγγραμμα εισαγωγής στη σύγχρονη πολιτική φιλοσοφία οπότε δεν στοχεύει, καταρχάς, στην αναγνωστική απόλαυση. Ωστόσο εγώ το απόλαυσα όσο λίγα βιβλία τα τελευταία χρόνια κι αυτό γιατί με βοήθησε να κατανοήσω καλύτερα και να ξεμπερδέψω έννοιες, ιδέες, ρεύματα και κατευθύνσεις της νεότερης και σύγχρονης πολιτικής σκέψης. Σε μια εποχή όπου ο πολιτικός ‘λόγος’ έχει διαχυθεί παντού και εκφέρεται με ευκολία από τον οποιονδήποτε – με αποτέλεσμα τα ιστορικοθεωρητικά του δεδομένα να παρερμηνεύονται ή/και να κακοποιούνται ανελέητα – βιβλία σαν κι αυτό προσφέρουν μια πολύτιμη φιλοσοφική ανασυγκρότηση. Απέναντι στο ρεύμα μιας ασόβαρης, αποπροσανατολιστικής, θεωρητικολογίας το βιβλίο του Kymlicka θέτει ένα σταθερό πλαίσιο αναφοράς. Με βάθος, ακρίβεια και χωρίς να ‘κρύβει’ την προσωπική του οπτική απέναντι στο αντικείμενο της έρευνας, ο συγγραφέας ανοίγει σε όλο το φάσμα της πολιτικής σκέψης, από τον μαρξισμό έως τον ελευθερισμό (libertarianism). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε για μένα η κριτική του κοινοτισμού – που είναι ξανά της ‘μόδας’ στην εποχή μας – και η ανάδειξη κάποιων βασικών ερωτημάτων τα οποία μένουν

εκκρεμή ή αναπάντητα. Ένα μπερδεμένο τρισδιάστατο κουβάρι πολιτικής, οικονομίας, ηθικής, σπουδών φύλου και πολιτισμικής ταυτότητας, λύνεται, απλώνεται στο οριζόντιο επίπεδο και επαναπροσδιορίζεται ως βάση για μια ανοιχτή και υπεύθυνη συζήτηση.

59

Η **Ράνια Υφαντίδου** είναι σκηνογράφος-ενδυματολόγος και θεατρολόγος. Μαζί με την Αλεξάνδρα Μπουσουλέγκα ανέλαβαν τα σκηνικά & τα κοστούμια του έργου «Ελίζα» της Ξένας Καλογεροπούλου για την παιδική σκηνή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος σε σκηνοθεσία Χριστίνας Χατζηβασιλείου που ξεκίνησε στις 12.11.2017.

«The handmaid's tale», created by Bruce Miller, πρωταγωνιστούν: Elisabeth Moss, Yvonne Strahovski, Joseph Fiennes, 8 βραβεία Emmy, τηλεοπτική σειρά παραγωγής Hulu, 2017 | βασισμένο σε βιβλίο της Μάργκαρετ Άτγουντ (1985) *

Μια από τις σειρές του 2017 που παρακολούθησα με πολύ ενδιαφέρον ήταν το «The handmaid's tale» ή αλλιώς στα ελληνικά, «Η ιστορία της πορφυρής δούλης». Η ιστορία λαμβάνει χώρα σ' ένα δυστοπικό μέλλον, όπου η βιομηχανική μόλυνση και οι συνθήκες ζωής, έχουν επιφέρει υπογονιμότητα. Η ανθρωπότητα καταρρέει. Μια θρησκευτική δικτατορία αναλαμβάνει να σώσει το ανθρωπινό είδος, αρπάζοντας την εξουσία από την κυβέρνηση των ΗΠΑ. Χρησιμοποιούν την Παλαιά Διαθήκη ως οδηγό διακυβέρνησης, ερμηνεύοντας και παρερμηνεύοντας. Οι γόνιμες γυναίκες γίνονται πλέον κτήμα του κράτους και εξαναγκάζονται να τεκνοποιήσουν και να γεννήσουν τους απογόνους των δικτατόρων τους, ζώντας ως προσωπικές δούλες στις επαύλεις της άρχουσας τάξης. Η ατμόσφαιρα που δημιουργείται από τις πρώτες κιόλας εικόνες της σειράς είναι καθηλωτική. Οι ερμηνείες δυνατές. Η αισθητική των κοστούμιών και του σκηνικού είναι υψηλή και ενώ η ιστορία διαδραματίζεται στο εγγύς μέλλον, ο σχεδιασμός τους και το εικαστικό αποτέλεσμα παραπέμπει σε σειρά εποχής, αποδίδοντας πολύ πετυχημένα το πουριτανικό στοιχείο. Αντίστοιχα, πολλά πλάνα θυμίζουν πίνακες εποχής, ενώ άλλα σε συνεργασία με τη μουσική μεταφέρουν την αγριότητα της κατάστασης την οποία βιώνει η πρωταγωνίστρια. Χωρίς να έχω διαβάσει το βιβλίο της Μάργκαρετ Άτγουντ, στο οποίο

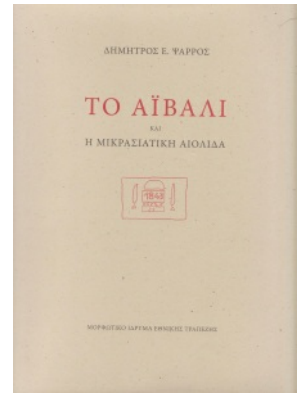
βασίζεται η τηλεοπτική εκδοχή, πιστεύω πως είναι μια καλοδουλεμένη σειρά που δημιουργεί προσδοκίες για τη συνέχεια της.

60

Ο Δημήτρης Φιλιππίδης είναι αρχιτέκτονας, ομότιμος καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ. Το τελευταίο του βιβλίο «Κωνσταντίνος Α. Δοξιάδης (1913-1975) -Αναφορά στον Ιππόδαμο» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μέλισσα.

Δημητρός Ε. Ψαρρός, «Το Αϊβαλί και η Μικρασιατική Αιολίδα», εκδόσεις ΜΙΕΤ, 2017 *

Ο Δημητρός Ψαρρός, ανάμεσα σε άλλα και αρχιτέκτονας “κανονικός” με γραφείο, πελάτες, και δουλειές ταξιδεύει και φτάνει στο Αϊβαλί το 1969, κρατώντας στο χέρι τον χάρτη που του σχεδίασε από μνήμης ο παππούς του για τη χαμένη του πατρίδα. Εκεί τρελαίνεται γιατί ανακαλύπτει πως ο χάρτης εκείνος ήταν η πιστή καταγραφή της πραγματικότητας που μόνο με τη φαντασία αποκαλύπτεται. Από εκείνη τη στιγμή δεν θα μπορέσει πια να ηρεμήσει. Θα του πάρει άλλα 33 χρόνια επιστρέφοντας ξανά και ξανά στον ιερό τόπο, εξερευνώντας, αναγνωρίζοντας, καταγράφοντας με σχέδια και φωτογραφίες εκείνο που δεν θα υπάρξει ποτέ πια. Έχει παραδοθεί στο πάθος του, είναι τελειομανής, όλο καθυστερεί να παραδώσει το υλικό του βιβλίου του στον εκδότη και στο τέλος πεθαίνει το 2008 πριν το δει να κυκλοφορεί.

61

«The Vulgar: Fashion Redefined», Barbican Art Gallery© Michael Bowles / Getty Image

Η **Κορίνα Φιλοξενίδου** είναι αρχιτέκτονας. Μαζί με την Κατερίνα Κοτζιά διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [K&K Architects](#).

«**The Vulgar: Fashion Redefined**», **Barbican Art Gallery, Λονδίνο, 13.10.2016-5.02.2017 ***

Τι συμβαίνει όταν μια επιμελήτρια και ένας ψυχαναλυτής επιχειρούν να επαναπροδιορίσουν την μόδα μέσα από το πρίσμα μιας λέξης; ή Τι συμβαίνει όταν ένας ψυχαναλυτής και μια επιμελήτρια επιχειρούν να επαναπροσδιορίσουν μια λέξη μέσα από το πρίσμα της μόδας; Η έκθεση "The Vulgar: Fashion Redefined" στο Barbican του Λονδίνου ήταν σίγουρα μια από τις πιο ενδιαφέρουσες εμπειρίες που είχα μέσα στο 2017. Μια διαφορετική έκθεση μόδας οργανωμένη με άξονα έντεκα διαφορετικές πτυχές / ερμηνείες της λέξης Vulgar διατυπωμένες από τον ψυχαναλυτή και παγκοσμίως φήμης συγγραφέα Adam Phillips. Το Vulgar ως χυδαίο, αγοραίο, ως η καθομιλουμένη, το κοινό ή το υπερβολικά δημοφιλές, ως υπερβολική φιλοδοξία ή επιδειξιμανία, ως το νέο μπαρόκ. Η κάθε ερμηνεία "εικονογραφείται" από μια συλλογή ενδυμάτων σε φαινομενικά απρόσμενη γεινίαση. Δημιουργίες 500 ετών παρατίθενται δίπλα σε σύγχρονα ενδύματα γνωστών αλυσίδων. Τα ενδύματα είναι επιλεγμένα από την αρχιτέκτονα, επιμελήτρια και exhibition maker Judith Clark η οποία μαζί με τον Phillips επιχειρεί να σκιαγραφήσει την συναρπαστική και συνάμα προκλητική έννοια του γούστου. – και λίγο πριν εκπνεύσει το έτος θα πρέπει να πω ότι σκέφτομαι ξανά την παραπάνω έκθεση με συνοδεία τους αέρινους ήχους του πολύ φρέσκου Utopia της Bjork, το οποίο αποτελεί ένα ακόμα αξιομνημόνευτο καλλιτεχνικό γεγονός του 2017 που δεν επιτρέπεται να παραλείψω!

62

Ο **Πέτρος Φωκαΐδης** είναι αρχιτέκτονας και εκπονεί διατριβή στην Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής. Είναι συν-επιμελητής του τόμου «Θέσεις της Μνήμης» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νήσος.

Michel Foucault, «Φυλακή. Κυβερνολογική : Δύο κείμενα», μετάφραση: Δημήτρης Κόρος, εκδόσεις Ακυβέρνητες Πολιτείες, 2017 *

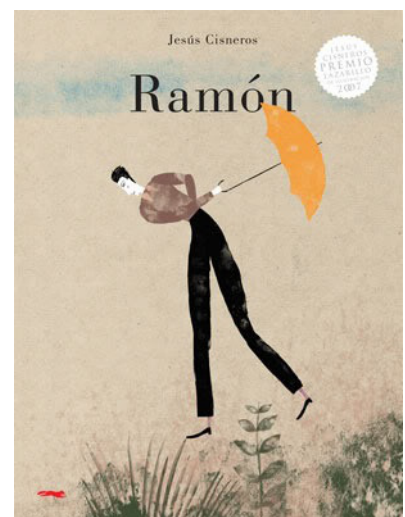
Τα κείμενα από τις συνεντεύξεις ή τις διαλέξεις του Foucault στο Collège de France, από τις οποίες προέρχεται η έννοια της Κυβερνολογικής, αποτελούν ακριβώς αυτά τα αποσπάσματα του έργου του για τα οποία ο Foucault δήλωσε ότι δεν ήθελε να δημοσιευτούν μετά το θάνατό του. Οι μαθητές του και οι μελετητές του έργου έκαναν ακριβώς το αντίθετο. Μετά το 1984, πληθώρα κειμένων του δημοσιεύτηκαν και μεταφράστηκαν στα αγγλικά συγκροτώντας μαζί με τα βασικά του βιβλία ένα πλούσιο σώμα ιστορικών και θεωρητικών μελετών για τη Ευρωπαϊκή νεωτερικότητα. Η πολύ πρόσφατη αυτή έκδοση, από τις Ακυβέρνητες Πολιτείες, παρουσιάζει δύο κείμενα, μια συνέντευξη και μια διάλεξη, στα οποία ο Michel Foucault φωτίζει δύο έννοιες κεντρικές στο έργο του, τη Φυλακή και την Κυβερνολογική. Το συνοπτικό αυτό μεταφραστικό και εκδοτικό εγχείρημα των 144 σελίδων προσφέρει, με εύληπτο τρόπο, μια μικρή γεύση από την εν εξελίξει θεωρητική συζήτηση που γέννησε το έργο του Foucault μεταφέροντάς την στο ελληνικό πλαίσιο. Ο Δημήτρης Κόρος, με το μεταφραστικό σημείωμα και επίμετρο που συνέταξε, βοηθάει τον αναγνώστη να παρακολουθήσει το λόγο του Foucault. Φωτίζει ακόμα τη σημασία των κριτικών στο έργο του οι οποίες όχι μόνο χαρτογραφούν τις ιδέες του αλλά επεκτείνουν και την αξία τους δοκιμάζοντας τη χρήση τους σε νέα ερευνητικά πεδία και μελέτες. Αυτή η ποιοτική και στοχευμένη θεωρητική έκδοση είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας μιας αυτοδιαχειριζόμενης κοινότητας βιβλίου και εντύπου.

63

Η **Κατερίνα Χαραλαμποπούλου** είναι αρχιτέκτονας, υποψήφια διδάκτορας της Σχολής Αρχιτεκτονών Μηχανικών ΕΜΠ.

Jesús Cisneros, «Ramón», εκδόσεις Libros del Zorro Rojo, 2007 *

Υπάρχει ένα βιβλίο που δεν το έχω διαβάσει. Έχω δει όμως τις εικόνες. Ναι είναι παιδικό. Και γραμμένο στα καταλανικά. Γι'αυτό δεν το έχω διαβάσει. Το πήρα, μια μέρα στη Βαρκελώνη το 2008. Όχι δεν έχω παιδί άνω των 10 ετών. Όταν το είδα στο ράφι του βιβλιοπωλείου ούτε παιδιά είχα στο μυαλό μου ούτε υποψήφιο πατέρα στα σκαριά. Το είδα ως έργο τέχνης, καταλαβαίνετε, όχι ως παιδικό ανάγνωσμα. Στο εξώφυλλο ήταν ένας ψηλόλιγνος τύπος με μια ομπρέλα. Ραμόν πρέπει να τον έλεγαν γιατί αυτός ήταν και ο τίτλος του βιβλίου. Είχε υπέροχες φθινοπωρινές ζωγραφιές με μια υπεραραιωμένη νερομπογιά και ένα πινέλο που ίσα που ακουμπούσε στο χαρτί. Κι όμως δέκα χρόνια αργότερα ήμουν ήδη μητέρα. Και ξαφνικά το θυμήθηκα. Ο Ραμόν. Φρόντισα να καταλήξει επιτέλους σε παιδικά χέρια. Φοβόμουν για την γνωριμία. Ένα βιβλίο που αρέσει στους μεγάλους γιατί να αρέσει στους μικρούς; Όμως εκείνο το λεπτό αχνό πινέλο κάνει διαρκώς ταχυδακτυλουργικά και εμφανίζει καινούριες μικρές εκπλήξεις. Και το μικρό χεράκι δείχνει. Ωχ, εκεί είναι ένα σκιουράκι. Ωχ, αυτό πάνω στο δέντρο δεν είναι φυλλαράκι είναι πουλί. Ωχ, μέσα στο συντριβάνι έχει κι ένα ψαράκι. Η γνωριμία πήγε ανέλπιστα καλά. Ο Ραμόν περπατάει στα πάρκα -της Βαρκελώνης υποθέτω- και κρατάει μια πορτοκαλί ομπρέλα ανοιχτή. Δεν βρέχει. Είναι όμως φθινόπωρο και τα φύλλα είναι πεσμένα. Ένας ακόμα ψηλόλιγνος τύπος με το μπαστούνι του μετράει τα πεσμένα φύλλα στο χώμα. 376,377,378... Για να διαβάσει κανείς τα νούμερα δεν χρειάζονται καταλανικά. Και τελικά βρέχει. Είναι ο πιο όμορφος πίνακας του βιβλίου. Και ο Ραμόν κλείνει την ομπρέλα και γίνεται μούσκεμα.

64

Η **Χαρίκλεια Χάρη** είναι αρχιτέκτονας και επιμελήτρια του πρότζεκτ [Microgeographies](#).

«Ιερός Άνεμος», Γιάννης Θεοδωρόπουλος, γκαλερί Έλικά, 08.02-18.03.2017 | «May Also Refer To: 1», project space We Are Bud, 25-28.11.2017 *

Το 2017 ήταν αδιαμφισβήτητα μία πλούσια χρονιά στα τοπικά πολιτιστικά δρώμενα: με εκθέσεις, πρότζεκτ και δράσεις στον αστικό χώρο Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών που έδειξαν ότι η εικαστική σκηνή της Αθήνας της κρίσης είναι πολύ δυνατή. Κάποιες φορές και φλύαρη, σε περιπτώσεις όπου Ιδρύματα και Διεθνείς Φορείς ξοδεύτηκαν αφειδώς για να φτάσουν το επίπεδο αυτών των απλών καθημερινών δράσεων της Αθηναϊκής εικαστικής πραγματικότητας. Από αυτήν την αφθονία εξαιρετικών γεγονότων που είχε την τύχη να δω, ξεχώρισα δύο εκθέσεις, μία στην αρχή του 2017 και μία στο κλείσιμό του. Κοινό τους χαρακτηριστικό η αυθεντικότητα, η λιτότητα και η μικρή κλίμακα. Less is more είχε πει ο Mies... όταν έχεις κάτι να πεις...

1. Ο haiku φωτογραφικός λόγος του Γιάννη Θεοδωρόπουλου στην έκθεση "Ιερός Άνεμος" στην γκαλερί Έλικά το Φεβρουάριο του 2017: σαν ένας άλλος Κιαροστάμι της φωτογραφίας, ο Θεοδωρόπουλος εξωτερικεύει εσωτερικά τοπία. 2. Συγκροτημένο σαν ένα μικρό Gesamtkunstwerk, άρτιο εννοιολογικά και αισθητικά, το πρότζεκτ "May Also Refer To: 1" παρουσιάστηκε σε ένα δωμάτιο του DIY project space WE ARE BUD στα τέλη του Νοέμβρη: εξερευνά την έννοια της εμπορευματοποίησης των αγαθών, επεξεργάζεται τα αντικείμενα μέσα από τη μνημειακότητα, την ταυτότητα και την οικολογία. Τα έργα της έκθεσης συνδυάζονται με τα φιλοσοφικά και αισθητικά δοκίμια του καταλόγου από μία ομάδα με μέσω όρο ηλικίας τα 21. Στην έκθεση και το κατάλογο είδαμε έργα των Zachery Dietrich, Sarah Finney, και Patrick Readings. Με δοκίμια συμμετείχαν στον κατάλογο οι Κυριακή Γιαννοπούλου, Ορέστης Τζιρτζιλάκης, και Θεόδωρος Τζαννετάκης.

65

Η **Βαρβάρα Χριστοπούλου** είναι αρχιτέκτονας και μαζί με τον Πάνο Δραγώνα διατηρούν το αρχιτεκτονικό γραφείο [deltarchi](#).

Hanya Yanagihara, «Λίγη Ζωή», μετάφραση: Μαρία Ξυλούρη, εκδόσεις Μεταίχμιο, 2016 *

Το Λίγη ζωή είναι ένα έντονα μελοδραματικό μυθιστόρημα του 21ου αιώνα που θυμίζει τα έργα του Κάρολου Ντίκενς. Πραγματεύεται την ενηλικίωση 4 φίλων, με φόντο μια Νέα Υόρκη γνωστή και άχρονη, που ξεκινάει από τα φοιτητικά τους χρόνια και εξελίσσεται στις 4 επόμενες δεκαετίες της ζωής τους μέχρι την επαγγελματική τους καταξίωση. Η παιδική ηλικία των ηρώων έρχεται στην επιφάνεια με κινηματογραφικά flashbacks. Το παρελθόν καθορίζει την ενήλικη ζωή τους, τα βιώματα των ηρώων αναδύονται και επηρεάζουν τις σχέσεις, τις επαγγελματικές επιλογές, ακόμα και τις ερωτικές επιθυμίες τους. Κορυφαίο παράδειγμα είναι αυτό του σκοτεινού Τζουντ, με τα οδυνηρά παιδικά χρόνια, που προσπαθεί απελπισμένα να εξαφανίσει το παρελθόν του. Όταν κόβει με το ξυράφι το σώμα του μοιάζει σαν να σχίζει ταυτόχρονα τις αναμνήσεις που είναι ανοιχτές πληγές και τον βασανίζουν. Η ερωτική ζωή των ηρώων διαχέεται σε ολόκληρο το βιβλίο και οι σεξουαλικές προτιμήσεις τους καθορίζονται περισσότερο από την ανάγκη να επουλωθούν τραύματα του παρελθόντος παρά από το φύλο τους. Ο Τζουντ προσπαθεί να ζήσει λίγη ζωή...

παρά από το φύλο τους. Ο Τζουντ προσπαθεί να ζήσει λίγη ζωή...

illustration by Henn Kim